

KRİZ ve REKABET POLİTİKASI

CRISIS and COMPETITION POLICY

17 Mart 2009, Ankara

March 17th, 2009, Ankara

KRİZ VE REKABET POLİTİKASI
SEMPOZYUMU

17 Mart 2009

ANKARA

ISBN 978-975-8936-75-5

YAYIN NO

0230

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI	3
Rekabet Kurumu Başkanı	
David LEWIS	9*
Uluslararası Rekabet Ağı (ICN) ve Güney Afrika Rekabet Mahkemesi Başkanı	
Ali BOĞA	17
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı	
Egemen BAĞIŞ	21
Devlet Bakanı ve Başmüzakereci	

I. OTURUM

KRİZ ORTAMINDA REKABET SAVUNUCULUĞU ve REKABET HUKUKU UYGULAMALARI

Prof. Dr. Erdal TÜRKKAN (Rekabet Kurumu Başkan Başdanışmanı) Oturum Başkanı	
Philip COLLINS	29*
Birleşik Krallık Adil Ticaret Komisyonu Başkanı	
Bernard PHILIPS	43*
OECD Rekabet Bölümü Başkanı	
Dr. Maher DABBAH	53*
Birleşik Krallık Queen Mary Üniversitesi Temsilcisi	
Hakan BİLİR	69
Rekabet Kurumu Uzmanı	
Tarkan ERDOĞAN	75
Rekabet Kurumu Uzmanı	

*“English version available following the Turkish version”

II. OTURUM

ULUSLAR ARASI PERSPEKTİF ve DENEYİMLER

Halil Baha KARABUDAK (Rekabet Kurumu Başkan Danışmanı)

Oturum Başkanı

David LEWIS 87*

Uluslararası Rekabet Ağı (ICN) ve
Güney Afrika Rekabet Mahkemesi Başkanı

Prof. Dr. Manuel SEBASTIÃO 95*

Portekiz Rekabet Kurumu Başkanı

Marc WINERMAN 103*

ABD Federal Ticaret Komisyonu Hukuk Müşaviri

Miek Van der WEE 113*

AB Komisyonu Rekabet Genel Müdürlüğü,
Uluslararası İlişkiler Direktörü

Prof. Dr. Stephen ROSS 121*

ABD Pennsylvania State Üniversitesi Temsilcisi

Carolyne GALBREATH 129*

İrlanda Rekabet Komisyonu Kartel Uygulamaları Direktörü

III. OTURUM

KRİZ VE REKABET POLİTİKASI

Prof. Dr. Ahmet İNCEKARA (İktisadi Araştırmalar Vakfı Başkanı)

Oturum Başkanı

Mustafa BOYDAK 139

Kayseri Sanayi Odası Başkanı

Prof. Dr. Güven SAK 143

TEPAV Direktörü

Sinan ÜLGEN 149

EDAM Başkanı

Dr. Uğur EMEK 155

DPT, Planlama Uzmanı

Dr. Süleyman YAŞAR 165

Taraf Gazetesi Yazarı

Fevzi ÖZKAN 169

Rekabet Kurumu Başkan Yardımcısı

*“English version available following the Turkish version”

KRİZ ve REKABET POLİTİKASI

17 Mart 2009

ANKARA

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Nurettin KALDIRIMCI

Rekabet Kurumu Başkanı

Anayasa Mahkememizin, Yargıtayımızın çok değerli başkanları, Sayın Bakanım, sayın müsteşarlar, düzenleyici ve denetleyici kurullarımızın başkanları, sayın büyükelçiler, çok değerli misafirler; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. Hoş geldiniz.

Rekabet Kurumunun 12'nci Kuruluş Yılı Dönümünde sizlere hitap etmenin sevincini yaşıyorum.

Sözlerime, gerek bu Kurumun kuruluşunda, gerekse bugünlere başarıyla gelmesinde rol oynayan ve emeği geçen herkese teşekkür ederek başlamak istiyorum. Bu vesileyle, bizden önce görev yapmış bazı Başkan ve Kurul üyelerimizi aramızda görmekten duyduğum memnuniyeti de ayrıca ifade etmek isterim.

Rekabet Kurumu, faaliyetlerine başladığı günden bu yana daima kendi kuruluş amacını, misyonunu en iyi şekilde yerine getirmenin çabası içinde olmuş ve kendi alanında en iyi kurumlar arasına girmek için öteden beri, baştan beri bir hedef belirlemiştir. Buradan hareketle iç ve dış dünyadaki gelişmeleri daima yakından izlemiş, sadece ülke ölçeğinde değil, küresel düzeyde de etkin bir organizasyon, aktif bir oyuncu olmaya çaba göstermiştir.

Son 12 yılda yapılan çalışmaların bir sonucu olarak; Rekabet Kurumu, bugün itibarıyla devlet yardımlarına ilişkin mevzuat ve uygulamalar bir tarafa bırakılırsa, rekabetin korunmasıyla ilgili temel konularda önemli, anlamlı bir tecrübe birikimini sağlamış, kuruluş ve kalkış dönemini geride bırakarak olgunluk dönemine ulaşmıştır.

Bugüne kadar yaptığımız çalışmalar çeşitli başlıklar altında toplanabilir. Çok yuvarlak bir rakam vermek gerekirse, bugüne kadar 3200 civarında dosya ele alınmış, değerlendirilmiştir; bunlardan yüzde 87'si sonuçlandırılmıştır. Bunlar arasında; rekabet ihlalleri, muafiyet ve menfi tespit talepleri ve birleşme ve devralma dosyaları, işlemleri başı çekmektedir. 1999-2008 yılları arasında nihai karara bağlanan özelleştirme dosyası 130 civarındadır. Bunların dışında Kurulumuz; çeşitli sektörel araştırmalar yaptırmış, kamudaki yeni düzenlemelerle ilgili çok sayıda görüş bildirmiş, rekabet kültürünü yaygınlaştırma ve rekabet savunuculuğu bağlamında çok sayıda eğitim ve bilgilendirme programı tertip etmiştir. Çok sayıdaki mesleki toplantı ve yayınlar ile rekabet alanındaki diğer bilimsel ça-

lişmalara önemli katkılar sağlanmıştır. Elde edilen tecrübeler işığında hem Reka-
bet Yasasında ve ikincil mevzuatta, hem de uygulamalarda rekabet politikalarının
etkinleşmesine yönelik önemli adımlar atılmış, önemli sonuçlar elde edilmiştir.
Bugün tartışmayı istediğimiz konulardan birisi “Kriz Döneminde Rekabet Savu-
nuculuğu” konusudur. Bu konuyu gündeme getirmemizde etkili olan faktörlerden
birisi “2009 Rekabet Mektubu” olmuştur. Geçiğimiz şubat ayı içinde dağıtımına
başladığımız söz konusu mektup, Türkiye’deki en az 10 bin işletmeye ulaşması
hedefiyle, bu sloganla iş dünyamızın önemli aktörlerine ulaştırılmaya çalışılmıştır.
Kamu ve özel sektör dünyasındaki her türlü teşebbüsün yönetim ve yöneticilerine,
bağlı oldukları birlikler, odalar, dernekler, federasyonlar ve konfederasyonlar
aracılığıyla bir mesaj verilmek istenilmiştir; ayrıca, diğer sivil toplum örgütleri
hedef kitlemizin önemli bir bölümünü teşkil etmiştir. Söz konusu mektup, Sa-
yın Cumhurbaşkanının, Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının, Sayın
Başbakanın ve sayın milletvekillerimizin bilgilerine de sunulmuştur; ayrıca, ba-
kanlıklar, müteşarlıklar, düzenleyici ve denetleyici kurullar, başkanlık ve genel
müdürlükler aracılığıyla siyasi çevrenin ve bürokratik sistemin de en azından üst
düzeyde bilgilendirilmesi ve konuya dikkatlerinin çekilmesi sağlanmıştır.

Böyle bir yöntemi tercih etmekteki ilk amacımız, bu kadar yıllık rekabetçi
uygulamadan sonra Türkiye’de tek bir iş adamının bile rekabet politikalarından
ve Rekabet Kurumundan habersiz olması ihtimalini sıfıra yaklaştırmak olmuştur;
çünkü, pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de, Rekabet Yasasının getirdiği
kurallardan haberi olmayan, bu nedenle de zaman zaman en ağır rekabet ihlal-
lerini yapan, hatta bu konuda basına açıklamada bulunmaktan bile kaçınmayan
girişimcilerin var olabildiği görölmektedir.

Diğer yandan, rekabet savunuculuğu açısından belki çok daha öncelikli
olan husus ise, kamu yönetiminin ya da siyasal ve bürokratik sistemin temel ak-
tör ve unsurlarının konuyla ilgili yaklaşımlarıdır. Sonuç almak bakımından, yasa
koyucu irade ve organlar ile kamu yönetiminde yürütme görevini üstlenenlerin
rekabetçi anlayış ve yaklaşımlarının ne kadar önemli olduğunu hatırlatmaya bile
gerek yoktur.

Mektubumuzda iş dünyasına yönelik ikinci mesajımız da; ekonomik krizin
geçici olduğu, krizden çıkmak için rekabetle uyumlu olmayan çözümler beklenmeleri
ve arayışları içinde olunmaması gerektiği ve Rekabet Kurumunun kriz dönemin-
de de rekabetin korunması konusunda bir müsamaha göstermesinin söz konusu
olmayacağı hususunu vurgulamak olmuştur.

Tabii, hâlen yaşanmakta olan ve bütün dünyanın ve ülkemizin etkilendiği krizi görmezlikten gelemeyiz. Kriz, kendi sınırları içinde anlaşılmalı, ne yok sayılmalı ne de abartılmalıdır. Birey ve toplum olarak ve teşebbüslerimiz itibarıyla, krizden en az nasıl etkileneceğimizin, krizden nasıl çıkacağımızın ve ortaya çıkacak yükü adil şekilde nasıl paylaşacağımızın hesabını yapmalıyız; ama, bu hesabı yaparken, bu çabayı sergilerken adil rekabet ortamının varlığını ve gerekliliğini göz ardı etmemek gerekir.

Rekabetin, kuralsızlık demek olmadığını bilmeli, “kriz ortamında rekabetçi yaklaşımın gereksiz olduğu” gibi bir anlayışa da itiraz etmeliyiz, karşı çıkmalıyız.

Ayrıca, rekabetçi bir yaklaşımı; krizden çıkışın tedbirlerinden biri ve sağlıklı bir temelde yükselişin ya da rekabet ortamını geliştirmenin, rekabet gücümüzü arttırmanın bir imkânı ve gereği olarak da görüyoruz. Şurası açıktır ki; 2008 yılında ortaya çıkan global kriz (2008 krizi), genel olarak piyasa ekonomisine ve rekabet sürecine olan güveni sarsmıştır, sarsıcı etkiler ortaya koymuştur. Bu krizin giderek derinleşmesi ve krizi sonlandıracak önlemlerin istenilen hızla devreye sokulamaması da şüphesiz piyasa ekonomisinin geleceğine yönelik kaygıları kuvvetlendirmektedir. Bu kaygıların vakit kaybetmeden giderilmesi ve piyasa ekonomisinin geleceğine yönelik gerçekçi değerlendirmelerin yapılmasına herkesin, bütün dünyanın ihtiyacı vardır.

Biz, rekabetin savunulmasına asıl kriz dönemlerinde daha fazla ihtiyaç duyulduğunu düşünüyoruz; çünkü, kriz dönemleri maalesef, ekonomik, sosyal ve siyasal baskılar nedeniyle rekabetle uyumlu olmayan tedbirlerin alınmasının en fazla ve en kolay gündeme geldiği dönemler olmaktadır.

Şüphesiz, kriz döneminde rekabet savunuculuğunun nasıl yapılacağı önemli bir sorudur. Bu toplantının ilk oturumunda, değerli yabancı konuklarımızın da katkılarıyla bu konuya daha fazla açıklık getirileceğini, bir cevap bulunmaya çalışılacağını ümit ediyorum. Bu açıdan, tecrübelerimizi başka ülkelerle paylaşmaya da her zaman hazır olduğumuzu ifade etmek isterim.

Küresel bir kriz olduğu ve bu krize çözüm arayışlarının da mutlaka küresel düzeyde koordine edilmesi gerektiği konusunda bir farklı görüş yoktur. Bugün acil konulardan birisi, krize karşı mücadelede elde edilen tecrübelerin paylaşılmasıdır. Bu açıdan, özellikle “rekabetle uyumlu tedbirlerin neler olduğu” sorusu hem dünyada, hem ülkemizde büyük önem kazanmaktadır. “Bugüne kadar alınan tedbirlerin ne ölçüde başarılı olduğu ve geçmişteki büyük tecrübe birikimine rağmen krizin önlenmesinde beklenen performansın neden gerçekleştirilemediği”

sorusuna da bu süreçte açıklık getirmek gerekecektir. “Piyasa ekonomisine yönelik, piyasa ekonomisine karşı sarsılan güvenin yeniden tesis edilebilmesi için nelerin yapılabileceği” de karşımıza önemli bir soru olarak, sorun olarak çıkmaktadır.

Bu çerçevede, piyasa ekonomisiyle bağdaşmadığı bilinen, ancak krizin derinleşmeden aşılabilmesi ve güvenin yeniden tesisi için zorunlu olan devletleştirme gibi tedbirlerin zamanla nasıl telafi edileceği de uluslararası ölçekte önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kriz döneminde rekabet politikalarının ne olacağı, nasıl yürütüleceği tabii ki önemlidir, ciddi bir tartışma konusudur. Bazıları, 2008 krizi ile rekabetçi piyasa ekonomisinin artık çökeceğini, bu nedenle, gelecekte, rekabet politikalarının yerine planlamanın anlamlı olacağını tartışıyor, bunu ileri sürüyor. Biz bu görüşleri anlayışla ve saygıyla karşılamakla birlikte, bu ölçüde kötümserliğe düşmek için gerekli nedenlerin olmadığını düşünüyoruz. Şayet, etkinliğine inanılan ve yakın alternatifi olmayan bir makinenin neden arıza yaptığı anlaşılabiliriyorsa bu makinenin çöpe atılmaması gerekir diye düşünüyoruz.

Krizde rekabet politikaları konusunda gündeme gelen ikinci yaklaşım ise; krizin ve krizle mücadelenin, devletleştirmeler, firma iflasları, artan yoğunlaşmalar ve ihlaller gibi, rekabeti azaltıcı ve yok edici etkiler yarattığı görüşünden hareketle, kriz döneminde rekabet politikalarının tamamen askıya alınmasını önermektedir. Bizim, bu görüşe de şüpheyle yaklaşmamız doğaldır, tereddütle yaklaşmamız tabidir. Benimsediğimiz yaklaşım; krizde rekabet politikalarının askıya alınmasının söz konusu olmadığı, bu bağlamda krizle mücadelede rekabetle uyumlu politikalar izlenmesine özen gösterilmesi yanında, kriz döneminde rekabet ihlalleri ile de kararlı bir biçimde mücadele edilmesi gerektiği yönündedir.

Şüphesiz, rekabet otoriteleri kararlarında krizin yarattığı koşulları hesaba katacaklardır, mesela birleşme ve devralmalarda daha hızlı davranılması söz konusu olacaktır; aynı şekilde rekabet otoriteleri, krizden çıkışa katkıda bulunacak, rekabetle uyumlu çözümlerin ve yapısal tedbirlerin bulunması ve uygulanması konusunda da aktif bir rol üstlenebilecektir. Bu konuda uluslararası tecrübeden yararlanmaya açık olduğumuzu ve bu toplantıda ortaya konulacak önerileri dikkatle değerlendirmeye alacağımızı da ifade etmek isterim. Öğleden sonraki oturumla panelde bu konuların hem teorik, hem pratik yönleriyle gündeme gelmesini beklemekteyiz.

2008’de ortaya çıkan küresel düzeydeki krizin tüm ülkeleri önemli ölçüde

etkilediği bir olguysa, bazı önemli sosyal ve ekonomik maliyetlere katlanılmadan bu krizin aşılamayacağı da bir vakadır. Her ekonomik krizin bir ölçüde, daha önce atılan yanlış ve sürdürülemez adımların düzeltilmesini sağladığının, dolayısıyla sıfır maliyetle aşılamayacağını da bilincindeyiz. Ancak, hepimizin arzusu, krizle mücadele sürecinde hatalı veya yanlış politikalarla bu maliyetin artmasına yol açılmasını engellemektir. Krize karşı alınan önlemlerin, bugünü kurtarıırken gelecekte büyük maliyetler ödenmesine ve geri dönülemez çıkmazların oluşmasına neden olmaması önemlidir. Nihayet, geleceğe güvenle bakabilmek için, gelecekte aynı hataların yapılmayacağından da emin olmamız gerekmektedir.

Gelecek için en büyük tehlike, ekonomik milliyetçiliğın yeniden canlanması ve ulusal düzeyde korumacı politikalara geri dönülmesidir. Bu tehlike aynı zamanda, rekabetçi piyasanın ve rekabet politikalarının da sadece kâğıt üzerinde kalmasına yol açabilecek sonuçlar verecektir. Geçmişteki tecrübeler, insanlığın bu krizden sağduyuyu kaybetmeden çıkış yolunu mutlaka bulacağını göstermektedir.

“Rekabet” ve “piyasa” romantizmine düşmeden, hepimizin, geleceğın rekabet politikalarını ve rekabetçi piyasa ekonomisinin daha sağlam bir temelde yeniden işlerlik kazanması için nelerin yapılması gerektiğı konusunda çaba sarfetmesi gerektiğı açıktır. Bu açıdan, kamusal düzenlemelerin rekabete uygunluğının sağlanması önemli bir konudur.

Rekabet Kurumunca geçmiş yıllarda başlatılan tarama çalışmalarının daha kapsamlı bir biçimde sürdürülmesinin bu konjonktürde de önemli olduğunu, öncelik kazandığını düşünüyorum.

Gelecek kuruluş yıl dönümünü inşallah, krizden nasıl çıkacağımıza ilişkin tartışmaları tamamen geride bırakmış olarak kutlarız.

Şüphesiz, “rekabetçi piyasayı nasıl daha iyi geliştirebiliriz” ve “rekabeti nasıl daha iyi koruyabiliriz” soruları her zaman gündemimizde olmaya devam edecektir.

Sözlerime son verirken, başta, yoğun mesailerine rağmen törenimizi onurlandıran Sayın Bakanım olmak üzere tüm konuklarımıza ve özellikle, -tekrar ediyorum- uzaklardan gelerek Kurumumuzu onurlandıran çok değerli katılımcılarımıza teker teker en derin saygılarımı sunarım.

Teşekkür ediyorum.

David LEWIS

Uluslararası Rekabet Ağı ve Güney Afrika Rekabet Mahkemesi Başkanı

Beni bugün bu sempozyuma davet ettiğiniz çok teşekkür ederim. Bu benim için çok büyük bir onur ve çok büyük bir mutluluk kaynağı.

Zannedersenem 3-4 yıl önce, Türk Rekabet Otoritesinin OECD gözden geçirmesinde incelemecilerden biri olarak bulunuyordum; burada böyle bir onura sahiptim. “Onur” diyorum, çünkü bu gerçekten yleydi. Başka bir durumda yapamayacağım kadar Türk Rekabet Kurumu hakkında derinlemesine bilgi sahibi oldum. Rekabet Kurumunuzun, dünyadaki en başarılı kurumlardan biri olduğunu gördüm.

Bu gözden geçirmenin sonucunda ortaya çıkan ve Rekabet Kurumunun görevlileriyle karşılıklı etkileşimlerin sonucunda benim de vardığım sonuç Şu: Türk Rekabet Kurumu, yalnızca rekabet hukukunun sınırında, en ucunda bulunan konularla gayet başarılı bir Şekilde baş etmede değil ve aynı zamanda onları anlamak konusunda da çok önde gelen bir Kurum ve kendisini kendi ülkesinin gerekliliklerine de gayet iyi bir Şekilde uyarlayabilmekte. Çok başarılı, çok iyi eğitimi insanlara, çalışanlara sahip. Bu Kurumda ayrıca, yaptıkları işin bilincinde olan, nasıl yapacaklarını bilen ve bunları kendi ülkelerinde uygulamaya geçirebilen çalışanlar var.

Hepimiz biliyoruz ki, dünya ve bu dünyayı oluşturan ülkeler ekonomik krize bir çözüm bulma konusunda çabalıyorlar; benim lkem de, Güney Afrika’da aynı durumda, Türkiye de aynı durumda. Bu iki ülke de, Londra’da düzenlenecek G-20 Zirvesinde bu konudaki çözüm önerilerini aktaracaklar. Bence, bu çözümün yolunun, hükümetin rolünü, devletin rolünü değiştirmekten geçeceğini düşünüyorum. Zannetmiyorum ki, İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki geniş çaplı devletlere bir dönüş olsun, böyle bir çözümün olacağını zannetmiyorum; ama Şu andaki devlet sisteminin de devam edeceğini düşünmüyorum, çünkü bu krizi nleme konusunda bu çok başarılı olamadı.

Bence krizin çözümü; daha zayıflatılmış, daha inceltilmış, ancak daha zeki ve daha etkin bir devlet olacak. Bu devlet içerisinde de, zeki ve etkin Rekabet kurumlarının çok büyük rolü olacak. Bunu görmek için, Türk Rekabet Kurumunun gösterdiği, getirdiği örnekten ötesini incelememize gerek yok.

Şunu söylemek isterim ki; bu konferansta yer almaktan gurur duyduğumu söylerken, gerçekten bunu kastediyorum, bunu yalnızca kibarlık olsun diye söylemiyorum. Son birkaç yıl içerisinde Rekabet Kurumuyla çalışmak gerçekten benim için bir ayrıcalık oldu.

Bu konferansta aynı zamanda Uluslararası Rekabet Ağı şapkasını takarak bulunuyorum; kısaca bu konu hakkında ve Türkiye'nin bu konudaki rolü hakkında da bir şeyler söylemek isterim.

ICN konusunda öğleden sonraki konuşmamda daha fazla şeyler söyleyeceğim. ICN hakkında belki bilmediğiniz şeyler vardır. İsminden de anlayabileceğiniz gibi, ICN, uluslararası Rekabet kurumlarının bir ağını oluşturuyor. Dünyadaki Rekabet kurumları arasında bir anlayış ve iş birliği sağlamak için kurulmuş bir Organizasyon. Bu ağ yalnızca 8 yıl önce kuruldu; ancak şimdiden, Avustralya'dan Zambiya'ya kadar Rekabet kurumlarının büyük kısmı kendisine üye olmuş durumda. Zannedersem, ICN içerisinde yer almayan çok az Rekabet Kurumu var. Bu, bizim için, uluslararası Rekabet kurumları için çok önemli kılavuzlar ve referans noktaları oluşturuyor. Devletlerdeki en zengin kurumlardan en fakir, en zor durumdaki kurumlara kadar hemen hemen tüm Rekabet kurumları bu şeyin içerisinde ve çeşitli yerlerden örnekler görmek, deneyimler kazanmak adına bunun bize çok büyük yardımı oluyor.

ICN, çok çağdaş bir yapı, çok çağdaş bir Kurum; bunun birkaç nedenle böyle olduğunu söylüyorum. Öncelikle, Cenevre'de büyük binaları yok, burarlardan yönetilen bir Kurum değil; işlerini telefon ve internet üzerinden yürütme-ye çalışan ve haberleşme teknolojilerinin en uç noktasında yer alan bir Kuruluş. Zannedersem bu konferans internet üzerinden de yayınlanıyor; böylece, benim ülkemdeki meslektaşlarım da beni canlı olarak görebiliyorlar. Siz de ICN konferansı için böyle bir şeyi denemeyi düşünebilirsiniz. Böylece, 100'den fazla Rekabet kurumunun üyelerinin de ICN toplantısına katılmasını sağlamış oluruz.

ICN, üye devletlerinin sıkı ve adanmış çalışmaları sonucunda yürütülen bir Kurum. Türk Rekabet Kurumu da ICN içerisinde çok önemli ve etkin bir role sahip; birçok ICN çalışma grubunun aktif bir üyesi ve çalışmalara, konferanslara düzenli olarak katılıyor. Rekabet Kurumu, Tek Taraflı Davranış Çalışma Grubunun, -ki bu, rekabet hukukunun en önemli ve karmaşık konularından bir tanesidir- tavsiye kararları konusunda önemli bir katılımında bulundu, Eşbaşkanlığını yaptı, aynı zamanda İş Birliği ve Çalışma Grubunun Eşbaşkanlığını da yaptı.

ICN üyeleri de, Türkiye'ye yapacakları bu ziyareti ve yıllık konferanslarını Türkiye'de düzenlemeyi sabırsızlıkla bekliyorlar. Zannediyorum bu toplantı İstanbul'da olacak. Türkiye'nin ve Türk Kurumunun oynadığı rolün güzel bir şekilde ortaya konulmasını sağlayacak.

İkinci olarak, ICN'nin karakteristik bir özelliği, üyelerini bağlayıcı kararlar veren bir Kurum olmaması. Biz, daha çok birlikte çalışarak ve birbirimizi ikna etmeye çalışarak en iyi uygulamalara, en iyi davranışlara varmaya ve bu en iyi davranışların ve uygulamaların üyelerimiz tarafından gönüllü olarak kabul edilmesini sağlamaya çalışıyoruz. Karşılıklı saygı temelini oluşturmaya çalışarak ve birbirimizi anlamaya çalışarak bir iş birliğine varmanın, bağlayıcı anlaşmalara varmaya çalışmak için zaman harcamaktan daha uygun olduğunu düşünüyoruz. Bu çalışma sistemimiz sayesinde, karmaşık kararlar almak zorunda değiliz, diplomatik bir dil kullanmak zorunda değiliz. Ulusal deneyimlerimizden, diğer ülkelerdeki profesyonellerimizin deneyimlerinden daha kolay bir şekilde yararlanabiliyoruz. Bu şekilde çalışan ilk Kurumuz; ancak son kurum olmayacağımızı düşünüyorum.

ICN biçimindeki ağlar gelecekte uluslararası yönetişimin önemli bir ögesi olacağı kanaatindeyim. Bu Kurumun temelinde karşılıklı saygıdan gelen bir ikna edicilik var; bu da, karşılıklı pratik sorunların daha kolay çözülebilmesine yol açıyor.

Üçüncü olarak; ICN, dünya uluslarının karşılıklı olarak birbirlerine ihtiyacı olması nedeniyle kurulan bir Kurum, bir Kuruluş ve en güçlü ülkelerden gelen Rekabet kurumlarının yetki çevrelerinin ulusal olmasını fark etmesi sonucu oluştu. Yetki çevreleri kısıtlıydı, fakat piyasalar dünya çapındaydı; dolayısıyla, çok küçük ülkeler kendi etkinliklerini azaltabiliyorlar ve çok tehlikeli karteller de, rekabet kurallarının geçerli olmadığı ülkelerde kendilerine sığınak bulabiliyorlardı.

Yeni kuruluşların deneyim, kaynak ve destek eksikliğiyle karşı karşıya olduğunu biliyoruz. Rekabet kurallarından oluşan zincirin yalnızca en düşük Rekabet Kurumu kadar güçlü olduğunun farkındayız. ICN de, işte bu karşılıklı gereksinim nedeniyle doğmuş bir Kurum. Rekabet kurallarının korunması adına en güçlü ülkeler bu açıdan en zayıf ülkelerin yardımına muhtaç, aynı şekilde en zayıf ülkeler de en güçlü ülkelerin yardımına muhtaç.

Rekabete ilişkin sorunların farkına varılması yalnızca tek bir ortak kuruma üye olmakla olmuyor; uluslararası iş birliğinin de bu konuda önemli bir

etkisi olacak. Şu anda çok kabul edilen bir nokta; IMF ve Dünya Bankası gibi kurumların iş birlikti sorun çözümü konusunda yardımcı olmadığını ve dünya-daki toplumlara çözümlerin münhasır ya da dışlayıcı yapılar aracılığıyla kabul ettirilemeyeceğini gördük. Son krizde de gördüğümüz gibi, sorunları çözmeye çalışan, daha kapsamlı bir Kuruluş olan G-20, G-8 değil. Bu bence, karşı karşıya olduğumuz sorunların yalnızca iş birliğiyle çözülebileceğinin farkına varıldığını gösteriyor. ICN de zaten bu durumun farkında olduğu için uygulamalarında buna göre davranıyor.

ICN'nin bu kapsayıcı özelliği rastlantı eseri oluşan bir Şey değil. ICN içerisinde temsil edilen en gelişmiş ülkeler de, en zayıf ülkeler de ICN üzerinde bir etki yaratabiliyor. Bu etkiyi, iş birliği yapmamak ya da KuruluŐtan çekilmek tehditleriyle değil, sıkı çalışarak, çok çalışarak, çok çalışmaya yönelik bir kapasite göstererek yaptık ve Kuruluşun ilerlemesine, hedeflerine varmasına bu Şekilde bir katkıda bulunduk. Rekabet hukuku ve politikasının yalnızca çok kalkınmiŐ ülkelerin tekelinde olmadığını gösterdik. Türkiye ve Güney Afrika da bu bahsettiğim ülkeler arasında sayılabilir. Burada, bozuk ve zayıf bir piyasa yapısı vardı. Bu tür sorunlarla uğraŐmak zorunda kaldığımız için, bu tür sorunları daha gelişmiş ülkelere anlatabilme konusunda bir tecrübemiz oldu.

Burada, uluslararası Őebekelerin, ağların bir arada çalışması son derece önemli (sadece Türkiye'de değil.) Türkiye bu konuda gerçekten iyi çalışan ülkelere birisi oldu ve daha az gelişmiş ya da daha çok gelişmiş ülkelere, birbirimizden daha çok fazla Şey elde edeceğimizi, kazanacağımızı, öğreneceğimizi çok iyi bir biçimde göstermiştir.

Bu sempozyuma beni davet ettiğinizi için çok teşekkür ediyorum.

Günün geri kalanında gerçekten çok heyecanlı konuşmalar olacağını dŐnyorum ve bunları bir an önce dinlemek istiyorum. Sizlerle etkileŐiminin, Türk meslektaŐlarımla iletiŐiminin ok faydalı olacağına inanıyorum.

ok teŐekkr ediyorum.

David LEWIS

(Chairman of the International Competition Network and the Competition Tribunal of South Africa on Competition and Development)

I would like to thank you for inviting me this symposium, today. This is a great pleasure and honor for me.

I think 3 or 4 years before, I had the honor to be one of the examiners at OECD peer review of the Turkish Competition Authority. I say “honor”, because this is really a big honor for me. I obtained such in-depth information on the Turkish Competition Authority that otherwise I could not have. I saw that your competition authority is one of the most successful institutions in the world.

As a result of this review, we reached a conclusion by interactions with officers of the Competition Authority that Turkish Competition Authority is one of the leading institutions in terms of not only successfully coping with the issues at the cutting edge of the competition law but also explaining them; and it can adapt itself to the needs of its country very well. It employs very successful, well-qualified peoples and officers. And also it includes professionals who are aware of the job they do and know how to do it and can put them into practice in their country.

As we all know, countries in the world try to find a solution to the economic crisis, like my country South Africa and also Turkey. These two countries will convey their proposals for solution in G-20 summit which will hold in London. In my view, this solution relates to the change in role of the government. I do not think that it is a solution to return back to the large-scale governments of the post World War II period, but I also do not think that the current government system will continue, because it has not been successful in preventing this crisis so far.

In my view, solution for this crisis is a more weakened and emaciated but smarter and more effective government. Smart and effective competition authorities will play an important role in this government. It is not necessary to examine any further examples rather than the activities of the Turkish Competition Authority.

I would like to say that I am very proud of attending this conference, and when saying this, I am really intending this, not showing courtesy. It was a privilege for me to work with the Competition Authority in the last a few years.

I am also wearing the hat of International Competition Network in this conference and therefore I would like to touch upon this issue and to say some words about the role of Turkey in this regard.

I will give more details on the ICN in the afternoon. We may be unfamiliar with ICN. As you can understand from the title, ICN is a network of the international competition authorities and an organization founded to ensure a common understanding and cooperation among the competition authorities in the world. This network was founded only 8 years before, but now a vast majority of the competition authorities from Australia to Zambia is a member of it. I think there are only a few competition authorities in the world which are not a member of the network. Almost all of the competition authorities ranging from the richest authorities to the poorest ones having difficulty take place in this network and this provides us very important guidelines and references, and helps us in observing examples, gaining experience from different places of the world.

ICN is a very modern structure and institution because it does not have big buildings in the Geneva and it is not an institution directed from there; it is an institution carrying out its business through Internet and phone and using the most advanced communication technologies. I think, this conference is also broadcasted on the Internet and therefore my colleagues in my country can also watch me lively. You may also consider trying such a broadcasting for the ICN Conference, so we can allow over 100 Competition Authorities to be able to attend to the ICN Conference.

ICN is an institution sustaining through hard and devoted efforts of its member states and the Turkish Competition Authority which has an important and effective role in the ICN is an active member of many of the ICN working groups and attending the conferences and working groups regularly. Competition Authority made a considerable contribution to the recommendations of the Unilateral Conduct Working Group, which is one of the most important and complicated issues of the competition law, worked as a co-chair of the group and also co-chair of the Cooperation Working Group.

ICN members are also looking forward to holding their annual conference in Turkey and to visit Turkey for this occasion. I think this meeting will also be in Istanbul and this will display important role of Turkey and Turkish Competition Authority in this field.

Secondly, it is one of the main characteristics of the ICN that it does not take decisions that are binding upon its members. Rather we try to reach best practices and to ensure our members to accept these best practices voluntarily through working together and persuading them. We believe that it is more suitable to spend time for reaching a consensus by trying to constitute a suitable environment for mutual respect and work in cooperation through trying to understand each other rather than trying to prepare binding agreements. Thanks to this working methodology, we do not have to take complicated decisions and to use a diplomatic language. We can easily benefit from our national experiences and the experiences of our professionals in other countries. We are the first institution working in such a way, but I believe we will not be the last.

In my opinion, networks like the ICN will become an important element of the international governance in the future. This institution is based on the persuasion resulting from the mutual respect and this allows solving the practical problems easily.

Thirdly, ICN was founded because states all over the world need each other and it was constituted after recognition of the fact that authority of the competition authorities from the most powerful countries are constrained by their national framework. Their authority was limited but the markets were global. Therefore very small countries can decrease their activities and very dangerous cartels can find refuges for themselves in the countries where the competition laws are not enforced.

We know that new agencies suffer from lack of experience, resource and support and we are aware of that the chain of competition rules is as strong as the weakest competition authority. ICN is an institution born out of this mutual need. The most powerful countries need the help of the weakest countries for protection of the competition rules and in the same way the weaker countries need help of the stronger ones.

Recognition of the difficulties in competition is not possible with being a member of only one agency; international cooperation will have an important influence on this field. Now it is widely accepted that agencies such as IMF and World Bank does not make any contribution to the cooperative problem solving and communities in the world cannot be persuaded to adopt the solutions through exclusive structures. As we also see in the last crisis, G-20, not G-8, is a more inclusive institution seeking to solve these problems. And I think this shows that

it is recognized that these problems we face can only be solved in cooperation. Being aware of this fact, ICN also acts accordingly in its practices.

This inclusiveness of the ICN is not accidental. Both the weakest countries and also the most powerful ones represented in the ICN can create an influence on the ICN. This influence is not created through the threats of not cooperation or withdrawal from the institution but through working hard and hard and exhibiting a strong capacity for working hard and we made contribution to the progress of the institution and to achievement of its targets. We demonstrate that the competition law and policy is not under the monopoly of the highly developed countries. Turkey and South Africa may also be regarded as among these countries. These countries had a distorted and weak market structure. As we had to handle with these problems, we gained experience in explaining such kinds of problems to the developed countries.

In this regard, cooperative working of the international networks (not only in Turkey) is crucial. Turkey became one of the most hard working countries and demonstrated to the less or highly developed countries that we have many things to gain and learn each other.

I would like to thank you for inviting me to this conference.

I believe that there will be very interesting speeches in the afternoon and look forward to hearing them. I think my interaction with you and my Turkish colleagues will be very beneficial.

Thank you very much.

Ali BOĞA

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı

Saygıdeğer Bakanım, yüksek yargımızın çok kıymetli başkanları, büyükelçiler, değerli müsteşarlar, değerli bürokratlar ve değerli katılımcılar; öncelikle, kriz ortamında Rekabet Kurumu tarafından düzenlenen böyle bir sempozyumda Bakanımız Sayın Zafer Çağlayan ve şahsım adına bulunmaktan duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum.

Bakanımız Sayın Zafer Çağlayan bu toplantıya bizzat kendileri gelecek idi, ancak bugün Sayın Başbakanımızla Ankara dışında bulunması gerektiği için, bütün hazıruna, bu toplantının başarılı geçmesi için en derin sevgilerinin, saygılarının tarafımdan iletilmesini istedi. Bakanımızın selamlarıyla birlikte hepinize Sanayi ve Ticaret Bakanlığı adına en derin hürmetlerimi sunuyorum.

Bildiği gibi, Dış Ticaret Müsteşarlığındaki görevim sırasında yapısal olarak iki stratejik plan hazırladık. Özellikle ikinci 2007-2009 ihracat stratejik planı döneminde, ülkemizdeki ihracat ürünlerinin rekabet sorunu olduğunu görerek, ikinci ihracat stratejik planımızın genel amacını, sürdürülebilir ihracatı sağlayacak, rekabetçi yapıyı geliştirmek olarak belirlemiş idik.

Bildiğiniz gibi, Amerika'da başlayıp dünyaya yayılan, küresel hâle gelen kriz ülkemizi sadece, ihraç ürünlerimizin alıcı piyasalarındaki talep yetersizliği nedeniyle vurmaktadır.

6 yıl önce başlayıp 3 yıl önce de ikincisini yaptığımız stratejik planlar çerçevesinde; ülkemizin ihracat ürünlerini pazara ve ürüne bağlı olmaktan çıkarmak üzere, ülkemizde hem rekabet edebilirlik açısından, hem rekabet politikalarının uygulanması açısından, hem de ürünlerimizin daralan pazarlardaki gerilemeye göre nispeten daha az bir eksilmeyle ve yükselen pazarlarda devamını sağlama noktasında önemli adımlar atmış idik.

Bugün gerçekten dünyayı saran krizin oluşturduğu yangın bizim mutfağımızda çıkmadığından, bizi dışa açılmış olmamız oranında etkilediği için diğer ülkelere göre daha şanslı durumdayız. Şayet bu dönemi, sektörlerimizin ayakta kalmalarını, dağılmamalarını ve istihdamı çok fazla etkilememesini sağlayarak atlatabilirsek rekabet edebilirliğimizi de sürdürebileceğimizi düşünüyoruz.

Bildiğiniz gibi, 24 Ocak 1980’de ülkemiz önemli yapısal değişikliklere imza attı; yüksek koruma duvarlarıyla korumaya çalıştığı yerli sanayiye rekabete açtı. Burada çok önemli başarılar elde ettiğimiz muhakkaktır.

Bu gelişmeler çerçevesinde, 1994 yılındaki bir yasa değişikliğiyle 1997 yılında Rekabet Kurumu kurulmuş bulunmakta; bugün de 12’nci yılını kutluyoruz.

Rekabet Kurumumuzun, rekabet kültürünün gelişmesinde, yaygınlaşmasında önemli bir rolünün olduğu muhakkaktır.

Rekabet hukukunu ve rekabet politikalarını incelerken, doğrudan doğruya Rekabet Kurumumuzun görev alanına girmese bile, bugün gerçekten hem ülkemiz içerisinde, hem de uluslararası arenada rekabeti etkileyebileceğini düşündüğümüz ve bundan sonraki sempozyumda da detaylıca konuşulacağını farz ettiğimiz önemli birkaç hususun altını özellikle çizmek istiyorum:

* Ülkemizdeki kayıt dışı ekonomi.

Rekabeti en önemli etkileyen unsurların başında gelmektedir.

* Yıllarca ve milyonlarca masrafla ar-ge çalışmaları sonucunda elde edilen patent ve “Know-how”u hiçe sayarak, patent ve Know-how’un ya da taklit ürünlerin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi.

* Çocuk ve insan sağlığını hiçe sayan, yaşama ortamına dikkat etmeyen ve çok düşük ücretlerle insan emeğini sömürecek şekilde üretim yapan dünyadaki üretim üsleri.

* Çevreyi tahrip eden, çevreyi hiç dikkate almayan, gelecek nesilleri de ipotek altına alan, çevreye saygı göstermeyen üretim ya da imalat.

* Çok büyük şekilde, aşırı şekilde tekelleşme ve küçüklerin araya girmesini engelleyen bir tekelleşme.

* Kötü yönetilen tekelleri kamu kaynakları vasıtasıyla kurtarmaya çalışmak.

* Müteşebbisi canından bezdiren bürokratik engeller ve yatırım ortamının kötülüğü.

* Uluslararası arenada çok yüksek koruma duvarlarıyla yerli ekonomilerin korunmaya çalışılması.

İçinde bulunduğumuz krizden çıkabilmek için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı olarak daima şuna önem veriyoruz: Mutlaka her kriz kendi bünyesinde fırsatı da beraberinde getirmektedir.

Bildiğiniz gibi, 2001 krizini yaşadıkdan sonra, -Türkiye’de önemli finans krizini esasında o zaman biz yaşadık- batık bankalar ortaya çıktı; ama, oradan çıkarılan derslerle, BDDK’nin de büyük gayretleriyle bugün bankalarımız dimdik ayaktaadır. Bu dönemi geçirdikten sonra reel sektörün de aynı canlılıkla devam edeceğine yürekten inanıyoruz.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı olarak sanayi politikaları çerçevesinde özen gösterdiğimiz hususlar şunlar: Rekabet edebilirlik kuralları içerisinde, ama öncelikle, istihdamın ve üretimin belkemiğini oluşturan KOBİ’lerimizin bu kriz dönemini kolay atlatalmaları bakımından, Ar-Ge ve inovasyona dayalı, kalıcı, rekabet gücü yüksek, katma değeri yüksek ürünler üretilmesi ve değişime dönük projeler yapılması, bunların uygulamaya konulması noktasında teşvikler yapmaktayız.

Bu kriz ortamında Rekabet Kurumumuzca düzenlenmiş bulunan Kriz ve Rekabet Politikaları Sempozyumunun, dünyanın 17’nci büyük ekonomisini oluşturan Türk ekonomisinin uluslararası arenadaki rekabet gücünün artmasına, yurtiçi piyasalarda adil bir rekabet ortamının tesisinde ve korunmasında katkılar sağlayacağına inancımı ifade etmek istiyorum.

Sözlerime son verirken, bu sempozyumun tüm katılımcılar için yararlı ve başarılı geçmesini temenni ediyor, en derin sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Egemen BAĞIŞ

Devlet Bakanı ve Başmüzakereci

Sayın yüksek yargı kurumlarımızın başkanları, çok değerli ev sahibimiz Rekabet Kurumu Başkanımız, çok değerli konuklar; ben de sözlerime, Sayın Başbakanımızın en içten selamlarını sizlere sunarak başlamak istiyorum. Kendisi de burada olmayı çok istiyordu ama, malum, seçim dönemi, hepimiz bir yerlerdeyiz. Dün Van'daydım, sabah Ankara'daydım, öğlen Van'daydım, akşam İstanbul'daydım; bugün de, sabah Ankara'da başladık, öğlen Batman, akşam Sirt derken, bir koşturmacı içerisindeyiz. Böylesine bir ortamda, özellikle küresel ekonomik krizin bu kadar konuşulduğu bir dönemde, Rekabet Politikası konulu bir sempozyum düzenlediği için Rekabet Kurumu Başkanımıza özellikle tebriklerimi sunmak istiyorum. Bu vesileyle Rekabet Kurumumuzun 12'nci doğum gününü de kutluyorum.

Yaşanan global durgunluğa karşı önlemler konuşulurken, finans ve sermaye piyasalarının daha iyi denetlenmesi şu günlerde dünyada yoğun bir şekilde tartışılmakta. Yakında ülkemizin de katılacağı G-20 Zirvesinde de bu konu yine gündemin en önemli maddesi olacak. Bu gelişmeler Türkiye'yi de artık taraf yapmakta. Hem Avrupa Birliği, hem G-20 zeminindeki gelişmeler bizleri doğrudan ilgilendirmekte. Bu noktada, Rekabet Kurumu gibi, denetleyici ve kural koyucu kurumlarımızın rolü daha da önem kazanmakta.

Cumhuriyetimizin ilanından sonraki en önemli çağdaşlaşma projemiz olarak gördüğümüz Avrupa Birliği süreci; gerek ekonomik alanda, gerek sosyal alanda ülkemizde çok önemli dönüşümleri, çok önemli gelişmeleri sağlamış, rekabet ortamına ayak uydurmamız, dünya piyasalarıyla birlikte hareket edebilmemiz ve kendi ekonomimiz içerisindeki o rekabeti yakalamamız açısından da çok önemli bir rol oynamıştır.

Ekonomimizin, Avrupa Birliği ile rekabetten yana hiçbir eksiki yoktur.

Hükümet olarak ekonomik kalkınma yolunun rekabetçi ekonomiden geçtiği düşüncesi içerisindeyiz. Rekabetin şeffaf ve eşit kurallar altında gerçekleşmesi hem ekonomiye, hem yatırım ortamına, hem de tüketiciye katılıdır. Rekabetçi ortamda tüketici her zaman kazanır. Tekel zihniyeti, tüketicinin cüzdanının düşmanıdır.

Yine, yatırım ortamının ve ekonominin şeffaf, eşit rekabet ve hukuk kurallarına bağlanmasının öneminden, Avrupa Birliği üyeliğimize olan bağlantıyı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Biliyorsunuz, Sayın Başbakanımız da, bizler de sık sık, Avrupa Birliği'nin var olan kurallarının değişmemesi gerektiğini, yani oyun devam ederken kalenin yerinin değişmemesi gerektiğini, oyunun kurallarının değişmemesi gerektiğini sık sık vurguluyoruz; gerçekten bu rekabet hukukunda da böyledir, Avrupa üyelik sürecimizde de böyledir. Bu çerçevede, rekabetin kurallarını yeniden belirlemektense, onun kurallarını doğru bir şekilde uygulamak bence ülkemiz için de, küresel açıdan da son derece önemli olacaktır.

Avrupa Birliği'yle tam üyelik sürecinin öngördüğü reformlar da, rekabete dayalı piyasa ekonomisini güçlendiren, ülkemizin küresel bir aktör olmasını sağlayan adımlardır.

Her ne kadar müzakere fasıllarından sadece bir tanesi Rekabet Politikası başlığını taşısa da, aslında, şu anda üzerinde çalıştığımız hemen hemen her fasıl ve bundan sonra üzerinde çalışacağımız bütün fasıllar, Türkiye'nin rekabetçi ortama ayak uydurmasını sağlayacak ve Avrupa Birliği üyesi ülkelerle gerçek rekabeti sağlaması için önemli adımları atmamıza vesile olacaktır.

AB Komisyonu tarafından hazırlanan tarama raporlarında, ülkemizin mevzuat açısından rekabete son derece hazırlıklı bir ülke olduğu özellikle vurgulanmaktadır. Bunda da, bu tarama fasıllarında çok büyük rol üstlenen Rekabet Kurumumuza ve Başkanımız Nurettin Beye burada teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Türkiye, 2001 yılında ciddi bir kriz yaşadı. O kriz sonrası alınan tedbirler bugün çok şükür, Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığı zaman, Türkiye'nin, ekonomik krizden en az etkilenen ülkelerden biri olmasını sağladı.

Bugün Amerika'da da, Avrupa'da da bankalar zarar ederken, iflas ederken Türkiye'de çok şükür tek bir bankamız bile iflas etmemiştir, zarar etmemiştir. 2008 yılı sonu itibarıyla bankacılık sektörümüz 12 milyar dolar net kâr elde etmiştir.

Ülkemizin finans sektöründe sağlamış olduğu istikrar, ekonomik kriz sonrası uyguladığı politikalar açısından aldığı dışarıdan gelen söylemler de, bu konudaki başarımızın göstergesidir.

Biliyorsunuz, Amerikan Dışişleri Bakanı Sayın Hilary Clinton ülkemizi ziyaret ettiğinde, son ekonomik krizi Türk yetkililerinin, kendi ülkesinin ekonomistlerinden çok daha iyi yönettiğini âdeta itiraf etmiştir. Avrupa Birliği tarafından yayımlanan son ilerleme raporunda da, Türk ekonomisinin temellerinin ve dayanıklılığının birkaç yıl öncesine göre çok daha sağlam olduğu vurgulanmıştır. Avrupa'daki gelişmelerin aksine, Türk bankacılık sistemi üzerindeki etkisinin sı-

nırlı kaldığı yine raporda yer almıştır. Gerçekten de, Türkiye’de bu konuda önemli bir süreci hep birlikte yaşıyoruz.

Krizin etkisiyle Avrupa Birliği ve bazı diğer ülkeler; devlet yardımları, banka birleşmeleri, teşvik, bankaların devletleştirilmesi ya da fona devredilmesi gibi tedbirler almışlardır. Bu adımların geçici olduğu unutulmamalıdır. Artık, piyasa modelinin işlemediği devletçiliğe geri dönüleceği, hatta Karl Marx’ın hayaletinin geri döndüğü gibi görüşler aldattıcıdır.

Dünyada devletçiliğin her aşaması sadece yoksulluğun paylaşılmasını sağlamıştır. Devletçilik dünyada refah yaratamamıştır, bundan sonra da yaratamayacaktır. Sosyalizmin ne iPhone’u olmuştur, ne plazma televizyonu, ne de bundan sonra olacaktır.

Dolayısıyla, piyasa ekonomisinden vazgeçmek bir ihtimal bile değildir. Sadece aşırılıklar temizlenmeli ve yanlışlar düzeltilmelidir; ülkemizde de yapılmakta olan budur.

Kriz süresince alınacak önlemlerin geçici olduğu yine unutulmamalıdır. Önlemler her durumda, piyasa ekonomisinin temeli olan rekabet anlayışıyla uyumlu olmalıdır. Nitekim, Rekabet Kurumu Başkanımız Nurettin Beyin de söylediği gibi, rekabet kalıcı, kriz ise geçicidir.

Dünya, kriz ortamının olumsuz etkilerini yaşıyor olsa da, Avrupa Birliği sürecinde kendi reformlarımızı taviz vermeden, ülkemizin, insanlarımızın daha iyi standartlarda yaşama hakkına olan saygımızdan dolayı gerçekleştirmeliyiz; zira bu reformlar, ülkemizin, ekonomimizin tüm üretim faktörleriyle daha güçlü bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunmaktadır. İşte tam bu noktada Rekabet Kurumumuza önemli görevler düştüğü kanaatindeyim.

Rekabet Kurumumuz, rekabet savunuculuğu rolüyle, politika ve tedbirlerin rekabet anlayışına uygun bir şekilde geliştirilmesi konusunda bizlere destek olacaktır.

Rekabet Kurumumuz, güçlünün zayıfı ezmediği, aklın ve ahlâkın ödüllendirildiği bir sistemin teminatıdır.

Demokrasi en rekabetçi rejimdir. Demokrasiye inanıyoruz. İyi ki demokrasimiz var. Bölge ülkeleriyle kıyaslandığımız zaman, demokratik kurumlarımızın, kurallarımızın bizi ne kadar farklı kıldığını, Türkiye’yi ne kadar Avrasya’nın parlayan yıldızı hâline getirdiğini hepimiz görüyoruz.

Bu rekabet ortamında iki hafta sonra seçmenin huzuruna çıkacağız. AK Parti Hükümeti olarak, demokrasimizin bu seçimden de güçlenerek çıkacağını ümit ediyorum ve buna inanıyorum.

Demokrasi, ekonomik kalkınma ve şeffaf hukukun yanındayız. Maalesef kapalı toplum hayali görenler de var. Siyaseten rekabet ve demokrasi ortamında kaybedeceklerini bilenlerin demokrasi dışı arayışlardan vazgeçmemeleri dikkat çekicidir. İstedikleri; kapalı bir ülke, kapalı bir toplum ve kapalı bir ekonomidir. Siyasi kartellere ve kartel özentilerine demokrasi adına karşıyız. Statükocular; serbest rekabetin de, demokrasinin de, kalkınmanın da karşısındadır.

Türkiye olarak bu büyük millet çok büyük sıkıntıları, çok büyük krizleri, çok büyük zorlukları birlik ve beraberlik içerisinde aşmıştır; bugün yaşanan bu sıkıntılar da yine dayanışma içerisinde, birlikte, sorunları paylaşarak mutlaka aşılabacaktır.

Bu düşünceler içerisinde bu toplantıyı böylesine anlamlı bir zamanda düzenlediği için Rekabet Kurumumuza bir kez daha teşekkür ediyorum.

İlginizden dolayı hepinize selam ve saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

KRİZ VE REKABET POLİTİKASI

17 Mart 2009

ANKARA

I. OTURUM

***Kriz Ortamında Rekabet Savunuculuğu ve
Rekabet Hukuku Uygulamaları***

Oturum Başkanı

Prof. Dr. Erdal TÜRKKAN

*Oturum Başkanı
Rekabet Kurumu Başkan Başkanışmanı*

Prof. Dr. Erdal TÜRKKAN

Değerli konuklar, hepinize hoş geldiniz diyorum.

Rekabet Kurumunun 12'nci Kuruluş Yıl Dönümünün hayırlı olmasını temenni ediyorum. Bütün katılımcılara teşekkür ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Bildiğiniz gibi, Birinci Oturumda ele alacağımız konu Kriz Ortamında Rekabet Savunuculuğu.

Biliyorsunuz, dar anlamda rekabet savunuculuğu; rekabet otoritelerinin, hükümetlerin aldıkları kararlarda ve yaptıkları düzenlemelerde rekabet kurallarına uygun hareket etmelerini sağlamak üzere yaptıkları her türlü faaliyeti ifade ediyor, geniş anlamda ise, rekabet otoritelerinin kamuoyuna yönelik olarak, özellikle de teşebbüslere yönelik olarak yaptığı rekabet kurallarına uyumu teşvik edici faaliyetleri de rekabet savunuculuğu kapsamında değerlendiriyoruz.

Tabii, bu kriz döneminde hayatiyetini sürdürme çabasında olan teşebbüslere rekabeti savunmak, rekabetin ne güzel bir şey olduğunu anlatmak, rekabet kurallarına uymaları gerektiğini, aksi hâlde ceza göreceklerini anlatmak tabii bir cesaret istiyor. Ancak, bu konuda da, sabahleyin Sayın Başkanın ifade ettiği gibi, “efendim, kriz döneminde rekabet kuralları gevşetilsin” veya “kriz döneminde rekabetle uyumlu olmayan tedbirler alınabilsin” şeklinde bir beklenti var; tabii, bu sadece Türkiye'ye mahsus bir şey değil. Bunun tartışılması yararlı olur diye düşündük. Aslında, bu konuda temel prensipleri, temel ilkeleri sabahleyin Sayın Başkan Nurettin Kaldırımcı ifade ettiler. Ancak, bu konuda yabancı konuklarımızın da ne düşündüklerini öğrenmeyi doğrusu istiyoruz.

Philip COLLINS

Birleşik Krallık Adil Ticaret Komisyonu Başkanı

Herkese günaydın.

Sayın Başkan, değerli katılımcılar, değerli dinleyiciler; bu sempozyuma konuşmacı olarak davet edilmemden dolayı büyük memnuniyet duymaktayım.

Öncelikle, David Lewis'in sözlerine gerçekten katılıyorum, geçtiğimiz dönemde Türk Rekabet Otoritesinin gösterdiği yeterlilikler konusunda, aynı zamanda Uluslararası Rekabet Ağı'na yaptıkları katkılar konusunda; gerçekten hem yerli arenada, hem de uluslararası arenada önemli katkıları olmuştur. Kendi ülkelerimizdeki ve bütün dünyadaki ekonomik koşulları göz önüne aldığımız zaman, Türk Rekabet Otoritesinin bu başarısının ardından düzenlediği Kriz ve Rekabet Politikası adlı bu sempozyum gerçekten çok güncel bir konuyu içermektedir.

1970'lerde, 1980'lerde, 1990'ların başlarında özel sektörde rekabet hukukçusu olarak da çalıştım; dolayısıyla, özellikle ekonomik bakımdan zor zamanlara yönelik olarak büyük iş yerlerine danışmanlık yapma konusunda da bir deneyimim var.

Özel sektör olarak 20, 40, 60, 100 yıl geriye baktığımız zaman, bugün gerçekten daha önce karşılaşmadığımız birtakım zorluklar görmekteyiz.

Görüyoruz ki, sistem oldukça kırılmalık göstermektedir ve elbette bunun tamiri gerekmektedir. Piyasa ekonomi modeli de hiçbir zaman bir kırılma göstermemelidir ve şu anda gerçekten ince bir ayara ihtiyaç duymaktadır; bu, daha az gelişmiş olan ülkeler için de böyledir, gelişmiş olan ülkeler için de böyledir. David Lewis'in belirttiği gibi, dünyadaki pek çok ülke küreselleşme döneminde çoğunlukla regülasyon reformlarından geçmiştir veya globalizasyon süreçlerini yaşamışlardır.

Biliyorsunuz, daha önce, 1930'larda büyük bir depresyon, büyük bir çöküntü yaşanmıştı. Yine ilk 10 yılın başlarında bankacılık sektöründe bir kriz yaşandı. Banka sektöründe ve diğer sektörlerde 1980'lerde, 1990'larda çeşitli krizlerden geçilmiştir.

Bugüne dönecek olursak, son 20 yılda küresel ölçekte gerçekten önemli değişiklik görülmüştür ve pek çok sektörü etkilemiştir.

Peki, bu krizin üstesinden gelmede, bu krizden çıkmada neler yapmalıyız? Rekabet politikaları, hem yerli ekonomilerde, hem dünya ekonomilerinde bu

krizden çıkmaya nasıl yardımcı olabilir; buna bir bakmak durumundayız. Daha sonra da, bu ortamda çok daha zinde ve daha güçlü olarak nasıl yer alabileceğimize bakmak zorundayız.

Dünya çapındaki ekonomistler şöyle düşünmekte: En rekabetçi otorite-lerde çok daha fazla yenilikler olmakta, ekonomik büyüme daha fazla olmakta, çok daha güçlü ve stabil ortamlar görülebilmekte.

Geçmişe de baktığımız zaman, bugüne de baktığımız zaman, hükümet de, alıcı olarak, regülatör olarak, stabilizatör olarak pek çok rol oynamakta. Devletin çeşitli şubelerinde, bakanlıklarda, finansal piyasalarda, çevre birimlerinde, gıda birimlerinde pek çok ilgili birtakım uygulamalar, faaliyetler yürütülmekte.

Avrupa'da yaklaşık 60 yıldan fazla Avrupa Topluluğu modeline dayalı bir rekabetçi sistem görmekteyiz. Bu sistemin özellikle de 2000'li yıllarda daha gelişmiş durumda olduğunu söyleyebiliriz, görebiliriz. Burada tabii kurumların bağımsızlığı önemli. Politikacıların, hükümetlerin, devletlerin rol almaması gerekiyor.

Şunu belirtmek isterim ki; rekabetle ilgili kararları alırken bu arenaya, bu alana bankacılık sektörünü de dahil etmemiz gerekiyor. Rekabet perspektifinden baktığımız zaman, tüketici gruplarıyla, özel sektör ve kamu sektörü organlarıyla, kurumlarıyla iş birliği de yine son derece önemli.

Türk Rekabet Kurumu da bu anlamda genç bir otorite sayılabilir. Birleşik Krallık'ta tabii biz daha erken bir dönemde rekabet ve tüketici politikalarına, rejimlerine sahip olduk. Tüketicilerin refahı son derece önemliydi; tüketicilerin refahı bir anlamda çalışmalarımızın kalbinde, özünde yatmaktaydı.

Rekabet çalışmalarında, rekabet uygulamalarında, ekonomik krizde dahi, -ki bu sabah Sayın Devlet Bakanı da belirttiler- tüketici refahı son derece önemlidir; bunu da mutlaka belirtmek ve vurgulamak lazım.

Özellikle son 10-15 yılda Rekabet Kanununun yayılmasına rağmen sistemi oturtmak da son derece önemli. Kurumlar, farklı hukuki çerçevelere, farklı enstrümanlara, farklı tarzlara sahip oluyorlar; dolayısıyla, buradaki harmonizasyon da son derece önemli.

Biliyoruz ki, yine rekabet perspektifi içerisinde bu tür rekabet otoritelerinin hükümetle ilişkileri ülkeden ülkeye de değişkenlik göstermekte. Örneğin, kriz ortamında olsun, kriz ortamının dışında olsun, bankacılık sektöründe, finansal piyasalarda ya da para birimi ve ticaret uygulamalarında ülkeden ülkeye birtakım

farklılıklar görmekteyiz. Türkiye'ye baktığımız zaman, bankacılık sektöründe açıkçası çok fazla etkilenme görmüyoruz. Son birkaç 10 yıldır, Türk tüketicilerinin birtakım arzlarının, tedariklerinin de daha tutarlı, düzenli bir şekilde yerine getirildiğini görmekteyiz.

Ekonomik krize baktığımız zaman, mevcut koşullara, mevcut durumlara adapte edilmesi gereken birtakım prensipler var.

Rekabet politikalarına baktığımız zaman, özellikle uluslararası arenayla ilişkili olarak, ekonomik krize nasıl cevap verebiliriz, ne yapabiliriz diye bakmak lazım, ki bugün de zaten burada bu konuyu tartışmaktayız.

Ekonomik krizin bizim işçimizin üzerinde nasıl bir etki yaptığına baktığımız zaman, yaptıklarımız ve neyi nasıl yapmamız gerektiği konusunda gerçekten derin bir etkisi olduğunu görüyoruz.

Kriz koşullarında, biraz daha esnek olup özellikle tüketici ürünleriyle ilgili, tüketiciyle ilgili sorunlara gerçekten daha hızla reaksiyon göstermemiz gerektiğini görmekteyiz.

Finansal hizmetler ekonomik krizde son derece önemli, çok yakın bağlantılı bir alan; dolayısıyla bunu iyi ve detaylı irdelemek gerekir.

Piyasalara güven konusu da son derece önemli.

Şimdi burada neden rekabet politikası rolü hakkında bir tartışma var? Bana göre, -rekabet uzmanları da katılacaklardır- özellikle yine bankacılık sektöründe bir güven sorunuyla karşılaşmakta. Biliyorsunuz, bankacılık kurumlarına güven kaybedildiğinde o kurum çok rahatlıkla bataabilir, iflas edebilir; bu, muhasebe alanında da böyledir. Dolayısıyla, güven son derece önemli.

Buradaki mekânizmaların ve piyasadaki alınan sonuçların çok sadelikçi bir düzeyde ele alınması lazım, irdelenmesi lazım. Bunun özü aslında finansal inovasyondur ve de rekabettir; finansal piyasalarda rekabetin yer alması gerekmektedir, özellikle de kriz ortamında elbette.

Dediğim gibi, sadelikçi bir açıdan bakarsak, biliyorsunuz, risk yönetiminde ve çeşitli finansal piyasalardaki çeşitli formasyonlarda, oluşumlarda, kuruluşlarda, özel şirketlerde birtakım başarısızlıklar görmekteyiz.

Finansal piyasalara kaba ya da geniş bir perspektifte, piyasa teorisi açısından baktığımızda, tabii ki burada önemli bir tartışma var; ama bu tartışma hiçbir zaman, reel ekonomide piyasaların oynadığı gerçek fiili rolden uzaklaşmamalı, buna odaklanmalı.

Son 20 yıldır olan birtakım gelişmeler de sanıyorum piyasalardaki güveni zedeledi. Biliyorsunuz, liberalleşen piyasalara baktığımız zaman da yine regülasyon ve rekabet önemli rol oynadı, bunlara ilişkin birtakım uygulamalar gördük. Burada birtakım tarifeler getirildi, şeffaf olmayan birtakım uygulamalar yapıldı, birtakım engeller getirildi ki, biliyorsunuz, bunların hepsi sonuçta rekabete aykırı birtakım uygulamalar.

Şimdi görmekteyiz ki, tüketiciler piyasada kendilerine ilişkin yanlış kararlar verdiklerinde çok daha komplike, zor birtakım sonuçlarla karşı karşıya kalıyorlar. Burada tabii teknolojik inovasyon ve diğer gelişmeler bu tabloyu olumsuzlaştırmakta yine son derece önemli. Bilgi ve teknoloji, hem iş yerlerine, hem tüketicilere fayda sağlayacak unsurlardır. Burada, tüketicilerin satın alım gücünü artırmak önemli bir hedeftir, kriterdir. Hızlı sirküle edilen mallar piyasasında teknoloji ve inovasyon çok daha önemli bir rol oynamaktadır. Yakından bildiğiniz üzere burada, daha düşük maliyetli hava yolları sadakat uygulamaları gibi birtakım uygulamalar da görmekteyiz. Bunlar bazen bir paketin birer unsuru, ögesi şeklinde de görülebilmektedirler. Mesela kâr sağlamak adına uçaklardaki tuvaletler tüketicilere ücretli olarak kullanılabilir; böyle enteresan uygulamalar da yapabiliriz.

Bazı ülkelerde; özel sektörde, kamu sektöründe, yerel hizmetlerde, örneğin atık toplamada, sosyal bakım, ulaşım gibi sektörlerde, rekabet üzerinde olumlu etki yapacak birtakım uygulamalar yapılmıştır ve bunlar, tüketiciye fayda sağlama amaçlı uygulamalar olmuştur.

Şimdi krizin rekabet hukuku ve politikasına etkisine dönmek istiyorum. Bazıları, rekabet politikasının krizle ne ilgisi olduğunu sorgulayabilir. Kriz döneminde rekabet politikasını askıya mı almalıyız, özellikle stratejik sektörlerde başka birtakım uygulamalar mı yapmalıyız; bu tür gözetimler de gündeme gelebilir, ortaya çıkabilir. Avrupa Birliği'nde, Avrupa Birliği devlet yardımları kuralları kapsamında da bu şekilde bazı noktalara değinildi. Komisyon, krize en önemli tepkiyi bankacılık sektöründe verdi. Ancak, Avrupa Birliği dışındaki Rekabet kurumları devlet yardımlarını engellemek konusunda bu kadar başarılı olamadılar, çünkü bu kurumlar, devlet yardımlarının rekabet üzerindeki olumsuz etkisinin hükümetler tarafından farkına varılmasını sağlayamadılar.

Ekonomik kriz, temel rekabet arenasında kartel etkinliğini, faaliyetlerini arttırabilir, çünkü karteller bu krizi, sektörel çıkarlarını arttırmanın bir yolu olarak görebilirler. Hem vakalara verilen önem, hem de çözüm yollarına verilen önem, bazı şirketlerin, bazı iş kollarının, bu tür riskleri almaya değer olarak gör-

mesini sağlayabilir; aynı zamanda, bir ya da daha fazla taraf bu krizden çıkar sağlamanın yollarını arayabilir ve rakiplerini ortadan kaldırmak için krize karşı bu çeşit programlardan yararlanmayı deneyebilirler. Şirketler, böyle bir kriz ortamında maliyetlerini nasıl düşürebileceklerini, kaynaklarını nasıl rasyonelize edebileceklerini araştırmak zorundadır. Bu durumda, dikkatle oluşturulmuş, fakat gizli karteller ortaya çıkabilir; başka durumlarda da, bu tür davranışlarda daha karmaşık ve mantık kuralına dayanan analizler yapılmasını gerektirir. Şirketler birleşme olmadığı durumlarda pazardan çıkmak zorunda kalacaklardır; bu durumlarda “batan firma” savunmasından bahsedilebiliyor. Bu durumlarda, tarafların bu tür bir anlaşmaya varmalarının kendilerinin ve tüm ekonominin çıkarına olduğu görülebilir. Şirketler bazı durumlarda, piyasa durumlarından, piyasa konularından yararlanabilirler ve çeşitli dışlayıcı taktikler kullanarak pazarı daha küçük tedarikçilere ya da yeni girenlere kapatabilirler, ayrıca, kriz bitene kadar, yeni ürünleri, bir sonraki nesil ürünleri pazara getirmekten kaçınabilirler. Pazarda da yerleşik bir tedarikçinin olduğu durumlarda, bu tedarikçinin gücü artacaktır. Her iki durumda da yenilik ortadan kalkmış olur, duraklamış olur ve tüketicinin refahında bir azalma görülür.

Rekabet politikası ve Rekabet kurumları bu durumlara nasıl tepki verebilirler? Bizden daha fazla şey istediğini görebiliriz ve yaptığımız işe yönelik daha fazla ilgi vardır. Burada söyleyebileceğim iki önemli şeyden ilki, görevimizle ve ilkelerimizle alakalı. Rekabet politikası ve Rekabet kurumları temel görevlerinden çekilmemeliler, tüketicinin refahını korumaya çalışmaktan uzaklaşmamalılar, aynı zamanda, piyasaların düzenli bir şekilde, doğru bir şekilde işlemlerini sağlamaya çalışmaya devam etmeleri gerekiyor. Bu, özellikle karteller ve diğer bariz ...ler alanında böyle ve bunun da çeşitli nedenler var. Rekabetin korunmasına yönelik bu tür kurallardan şimdi vazgeçmek, iş kollarına, yöneticilere, hükümetlere, üçüncü taraflara farklı bir mesaj gönderebilir. Özellikle de kartellerle ve rekabet karşıtı birleşmelere ilişkin olarak, hukuku, kanunları düzenli bir şekilde, kapsamlı bir şekilde uygulamamak ileride rekabeti zayıflatacaktır ve duraklamaya, durgunluğa neden olabilecektir; krizden çıkmak bir yana, bu şekilde çeşitli zararlara da yol açabilecek ve krizden çıkmayı daha da geciktirecektir.

Bazı hükümetler ekonomiye ilave para aktarımı yapmayı düşünüyorlar. Hukuku, kanunları uygulamamak, rejimin güvenilirliğini de azaltacaktır, ekonomik büyümeyi de düşürecektir.

ICN'nin Başkanı David Lewis'in de belirttiği gibi, burada olmasının da gösterdiği gibi, bu sempozyuma uluslararası bir ilgi var. Ekonomik krizin tanınması, tüm dünyadaki rekabet politikası için önemli bir nokta oluşturuyor.

Vermek istediğim ikinci mesaj: Ekonomik krizle ilgili temel görevimizi sürdürürken, ekonomik krizle ilgili çeşitli vakaları ve hukukları, konuları, problemleri, sorunları daha iyi bir şekilde belirlemek ve bunlara daha dikkatli bir şekilde yaklaşmak gerekli. Bu vakaları seçmeye çalışırken kullandığım kriter, özellikle OFT'de bunları yaparken kullandığım kriterler, tutarlı bir yaklaşım olması açısından çok önemli.

Eğer rekabet politikalarını ekonomik krizle ilgili göreceksak, müdahalelerin de ekonomik kriz konularıyla ilgili olması gerekir, ama aynı zamanda tabii, makul bir süreç içerisinde anlamlı sonuçlar getirmesi lazım; bu da, kriz içerisinde tarafların gönüllü ve aktif katılımıyla yenilikçi birtakım yollar gerektiriyor.

Üçüncü mesajım rekabet savunuculuğunun önemiyle ilgili. Burada tabii, spesifik düzeyde olsun, genel düzeyde olsun, yasalarda, rekabetin getireceği faydaları saptamak ve dile getirmek lazım; bunları da birtakım politika inisiyatifleriyle hayata geçirmemiz lazım.

Rekabet savunuculuğu şu an hiçbir şekilde küçümsenemez. Şu an dünyadaki pek çok kurumun böyle resmi bir savunuculuk rolü vardır, böyle bir rol üstlenmiş durumdadır. Dünya ölçeğinde farklı birtakım becerilere sahip insanların bu faaliyetleri yürüttüklerini görmekteyiz.

Dördüncü mesajım değerlendirmenin önemi, yani etkinin ölçülmesiyle ilgili; piyasada yaptığımız müdahale nasıl bir etki yaratıyor? Müdahalenin ve rekabet politikasının gerçek değerine baktığımız zaman, şöyle bir gözetim yapmamız lazım: Tüketiciler müdahaleleri daha iyi nasıl hedefleyebilir ki, daha iyi ve daha çabuk sonuç alalım? Bu müdahaleler nasıl bir değer katacak; bizim gelecekteki vaka çalışmalarımızda da göz önüne almamız gereken unsurlardan bir tanesi de bu.

Beşinci ve çok önemli mesajım da, şeffaflık. Rekabet politikasında pay sahibi olan herkes arasındaki şeffaflık, bunların uygulamalarındaki şeffaflık son derece önemlidir.

Birtakım, resmi, hukuki işlemlere baktığımız zaman, buralardaki şeffaflık son derece önemli, çünkü aksi takdirde bu işlem tamamen başarısızlığa dahi uğrayabilecektir. Daha geniş bir bağlamda baktığımız zaman, Rekabet Kurumunun

yaptığı her işte, her çalışmada bir şeffaflık gözetimi olmalıdır ve bu uygulamaya yansımalıdır. Bu ayın sonlarına doğru bu anlamda atacağımız birtakım adımlar, yapacağımız birtakım çalışmalar olacak; bu arada hatırlatmış olayım.

Medyada, profesyonel danışmanlar arasındaki argümanlardan bir tanesi de yine, Rekabet Kurumu otoritelerinin bu şeffaflığı göstermeleri ve birtakım kararlar alırken, çalışmalar yaparken dış taraflardan da görüş almaları ve onlarla iş birliği içerisinde çalışmalarınıdır.

Umuyorum, kriz ortamında rekabet savunuculuğunun önemli rolünü sizlere vurgulayabilmişimdir. Eğer düzgün bir uygulama faaliyeti yerine getirmek istiyorsak bu gerçekten devam etmek durumundadır. Misyonumuzu belki kriz ortamında biraz daha yenilikçi bir tarzda ve daha farklı bir esneklikte devam ettirmek durumundayız.

“Peki, ekonomik krize ne yol açtı” diye bir soru da sormamız lazım, çünkü bu soru bizi çözüme daha hızlı bir şekilde götürecektir; bunu da belirtmek isterim.

Bir de, rekabet sonuçta soyut bir kavram gibi de algılanabilir, rekabet soyutluğu gibi bir kavram da algılayabiliriz; o da son derece önemli. Bunu bu şekilde algılamamız gerektiğini de belirtmek isterim. Soyut bir kavram değildir.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Philip COLLINS

(United Kingdom Fair Trading Commission Chairman)

Distinguished Chairman, esteemed participants and audiences, it is a great pleasure to be invited to this symposium as a speaker.

First of all, I agree with David Lewis in the competences recently Turkish Competition Authority has exhibited and also in its contributions to the International Competition Network. It made considerable contributions in both the local and international area. Considering economic conditions in both our countries and in the world, this symposium entitled “Crisis and Competition Policy” and held by the Turkish Competition Authority embraces a very current issue.

I worked as competition lawyer in the private sector at 1970s, 1980s and early 1990s. Therefore I am experienced in providing consultancy services to the large businesses especially for the hard times in the economy.

Looking back on the last 20, 40, 60, 100 years, we, as the private sector, see some difficulties we haven't had experienced before.

As we see, the system exhibits great vulnerabilities and undoubtedly these should be recovered. The market economy model should never exhibit vulnerability and now it needs a fine adjustment and this is the case both for the developed and developing countries. As David Lewis said, many countries in the world experienced a regulation reform during the period of globalization or lived the globalization processes.

As you all know, in 1930s, the world suffered from the great depression and again a crisis affected the banking sector at the beginning of the decade. The banking sector and other sectors experience several crises also in 1980s and 1990s.

As for today, in the last 20 years we experienced very significant change and it affected vast majority of the sectors.

Then, what should we do to overcome this crisis and to resolve it? We have to look at how the competition policies help to resolve this crisis in both the local economy and the global economy. And then, we have to consider how we can take place in this environment in a more robust and powerful way.

Economists all over the world think that the most competitive authorities enjoy more innovations, more economic growth and much more robust and stable environments.

When we look at the past and today, we see that government plays several roles as the buyer, regulator, and stabilizer. In several sections of the government, the ministries, financial markets, environmental divisions, nutrition divisions carry out many relevant practices and activities.

In Europe, we see a competitive system based on the model of European Community for more than 60 years. We can say and see that this system becomes more improved especially in 2000s. Independency of the institutions is really important in this regard. Politicians, governments and states should not take any part in the system.

It is necessary to involve the banking sector into this area while taking decisions on the competition. From the competition point of view, it is vital to cooperate with the consumer groups, private sector and public sector bodies and institutions.

Turkish Competition Authority, in this regard, may be considered as a young authority. In the United Kingdom, we had competition and consumer policies and regimes in an earlier period. Welfare of the consumers was really significant, and in a sense, welfare of the consumers constituted the heart and core of our efforts.

It is necessary to state and emphasize that consumer welfare is important for the competition studies, competition practices and even in the economic crisis, as the State Minister also said this morning.

Especially in the last 10 to 15 years, the competition law spread considerably, however fully adoption of the system is also very important. Institutions have different legal frameworks, different instruments and styles; therefore the harmonization is also very important.

As we all know, again within the same perspective, relations between such competition authorities and the government also varies from country to country. For example, whether in a crisis environment or not, we see some differences in financial markets or currencies and commercial practices in the banking sector from a country to another. When we look at Turkey, we obviously do not see that much influence on the banking sector. For the recent decades, certain demands of Turkish consumers has been fulfilled in a more consistent and regular manner.

As for the economic crisis, especially in the international area, we should focus on how we can respond to the economic crisis and what we can do in this regard. Anyway, today we are discussing these questions in this conference.

When we consider how the economic crisis affects our workers, we see that it has really an in-depth impact on what we are doing and how we are doing.

Under crisis conditions, we are aware of that we should be more flexible and respond immediately to the problems especially those related to the consumption products and the consumers.

Confidence in the markets is extremely important.

Now why are we discussing the role of the competition policy here? In my opinion, competition experts will also agree, there is a confidence problem especially in the banking sector. As you know, when the confidence in the banking institutions is lost, this institution may simply fail or go bankrupt as it is the case for the accounting sector. Therefore confidence is essential for these sectors.

At this point mechanisms and outcomes from the market should be evaluated with a very simplistic point of view. The essential point, here, is the financial innovation and competition. There should be competition in the financial markets, especially in the crisis environment.

As I said, if we look at a simplistic point of view, we see some failures in several formations, establishments, institutions and private companies in the financial markets.

When we look at the financial markets from a broader perspective in terms of the market theory, there is a serious argument here that the markets should not depart from its real active role and should focus on this role.

I think developments in the last two decades gave harm to the confident in the market. As you know, in the liberalized markets again regulation and competition took an outstanding role and we experienced some practices related to them such as tariffs, some nontransparent implementations and obstructions, all of which are anti-competitive practices.

Now we see that when the consumers take wrong decisions about themselves they encounter with more complicated and challenging outcomes. Technological innovation and some other developments obviously make this picture more positive; however this is really a serious issue. Information and technology make considerable contribution to both the businesses and the consumers. It is very important criterion to increase purchasing power of the consumers. Technology and innovation play a more important role in the market of rapidly circulated goods. As you know, we see here some practices such as low cost airlines loyalty

practices. These are elements of one package; we may introduce some interesting practices such as charging the consumers for using toilet in the airplanes during flight.

In some countries, certain practices to have positive impact on the competition have been introduced in private sector, public sector, local services, for example in waste collection, or sectors such as social care and transportation for the benefits of the consumers.

Now I want to return to the impact of the crisis on the competition law and policy. Some people may question the relation between the competition law and the crisis. There may be some observations on whether we should suspend the competition law in the period of crisis or we should perform some different practices especially in the strategic sectors. In European Union, some points are discussed within the scope of state aid rules of European Union. Commission gave the most important response to the crisis in the banking sector. However, other competition authorities apart from European Union have not been so successful in preventing state aids, because they could not ensure the governments to recognize negative impacts of the state aids on the competition.

Economic crisis may increase efficiency and activities of the cartel in the fundamental competition arena, because cartels may consider this crisis as a way to increase their sectoral benefits. Importance attached both to the cases and solutions may ensure some companies and businesses to see it is worthwhile to take such kinds of risks, and one party or more parties may seek ways of taking advantage of the crisis and they may try to benefit from several programs against the crisis to eliminate their rivals. In such a crisis environment, companies should research how they can decrease their expenses and how they can rationalize their resources. In such cases, some carefully established but hidden cartels may appear. In other cases, these behaviors require more complicated and rational analysis. The companies have to leave the market unless they cannot merge, and the “failing firm defense” may be valid in such cases, and when the parties reach an agreement, this may be regarded as in favor of both the parties and the economy. Under certain circumstances, companies may benefit from their positions in the market and the current situation of the market and may close the market to the small suppliers or new entries by utilizing some exclusionary strategies. Moreover they may refrain from launching next generation products into the market until the end of the crisis. And when there is a resident supplier in the market, its power will increase. In both cases, innovation would be disappeared, paused and there would be a decrease in the consumer welfare.

How the competition policy and competition authorities may react to these situations? We can see there is an increasing demand and interest in our job. Here, I will touch upon two important points; one of them is related to our missions and principles. The competition policy and competition authorities should not quit their fundamental mission of protecting the consumer welfare and also continue to ensure regularly and accurately operation of the markets. This is essential especially for the cartels for several reasons. Renunciation of these rules now may send different messages for the business lines, managers, governments and the third parties. In particular, for the cartels and anti-competitive mergers, failure in implementing the law and rules in a regular and comprehensive manner will weaken the competition and may cause a stagnation and recession in the future. And far from resolving the crisis, it may cause several harms and delay the resolution of the crisis.

Certain governments think to release additional money into the economy. Failure in implementation of the law and the rules will also decrease the credibility of the regime and slow down the economic growth.

As David Lewis, Chairman of the ICN also stated, international interest in this symposium is outstanding. Recognition of the economic crisis is a key point for the competition policy all over the world.

My second message is that it is necessary to define the cases and laws, issues, problems and difficulties related to the economic crisis in a better way and to handle them more carefully while carrying out our fundamental mission for the economic crisis. The criteria in selection of these cases and especially those I use in OFT are very important in terms of adoption of a consistent approach.

If we regard the competition policies as related to the economic crisis, then the interventions should also be related to the economic crisis issues, but of course at the same time they should bring meaningful outcomes in a reasonable time period and this requires innovative approaches together with voluntary and active participation of the parties.

My third message is related to the significance of competition advocacy. Here, both specifically and generally, it is necessary to define and state the benefits of the competition in the laws and to put them into practice through several policy initiatives.

Competition advocacy should not be underestimated. Now many authorities are undertaking such an official role of advocacy. People with many different skills carry out these activities across the world.

My fourth message is concerned with the importance of evaluation, in other words measurement of the impact. How does the intervention affect the market? When we look at the real value of the intervention and the competition policy, we should observe how the consumers may intend these interventions in such a better way that we could get better and faster results. Another issue to be taken into consideration during the case studies is how these interventions will make contribution.

My fifth message is related to another significant issue: transparency. Transparency for everybody having a part in the competition policy and transparency in their implementations is extremely important.

As for the official and legal transactions, transparency for them is extremely important, because lack of transparency may cause failure of this transaction. In a broader sense, in all activities and studies performed by the Competition Authority there should be an oversight for transparency and this should be reflected in the implementation. In this regard I want to remind you that we will take some steps and make study on this field at the end of this month.

One of the arguments between the professional consultants in the media is again that the Competition Authorities should observe the transparency rule and in this regard receive opinions of the external parties and work in cooperation with them.

I hope I could duly underline the importance of competition advocacy in this crisis environment. If we want to perform a regular activity, this competition advocacy should be carried on and we should continue to perform our mission in a more innovative way and through a bit different flexibility in this crisis environment.

We should also ask, “What has caused this economic crisis?” because, this question will urge us to reach the solution more rapidly. And competition may be regarded as an abstract term or we may understand a different term such as competition abstractness. This is also very important. We should not regard this term in this way. Competition is not an abstract term.

I would like to thank you for listening.

Bernard PHILIPS

OECD Rekabet Bölümü Başkanı

Hanımfendiler, beyefendiler; bu toplantınıza beni davet ettiğiniz ve bana konuşma fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Ekonomik Kriz Ortamında Rekabet üzerine tabii ki ben de birkaç söz söylemek isterim.

Benim sunumum temel olarak üç bölümden oluşmakta. Öncelikle, rekabet politikası, şu anki ekonomik krize tepkinin, cevabın bir bölümü, bir parçası olmalıdır. İkincisi; ekonomik kriz olmasaydı bile, rekabet politikası yine, büyümeyi, üretkenliği, fiyatlandırmayı, Türk insanının gelirlerini arttırmak adına Türkiye'nin ekonomik politikasının, iktisadi politikasının temel bir bölümü olmalıydı.

Türk ekonomisinde rekabeti teşvik etmek için benim önerim şu ki; yeni bir metodoloji uygulamak gerekmektedir ve ekonominin rekabet üzerindeki gereksiz kısıtlamalarını kaldırmak adına, pek çok OECD ülkesinin deneyimlerinden faydalanmalıdır.

Rekabet perspektifinden temel nokta: İnaniyorum ki, her ne olursa olsun, herhangi bir sektörde rekabetin azaltılmasından korumacılık adına mutlaka kaçınmamız lazım. Rekabete aykırı birleşmeler olmamalı ya da birtakım yoğunlaşmalar olmamalı. Bu süreçte, iş birliğiyle, caiz birtakım uygulamalarla kartellerle mücadele etmeliyiz. Rekabetin azaltılması her zaman kötü bir fikir ama, özellikle kriz döneminde bu gerçekten kötü bir fikir.

Rekabetin azaltılması demek; fiyatların yukarı çıkması demek, tüketimin düşmesi demek, istihdamın düşmesi demek, yatırımın düşmesi demek, yani kaçınmak istediğiniz bütün sonuçlar karşınıza çıkar. Tabiri caizse, ekonomi zaten böyle bir büzüşme yaşamakta. Dolayısıyla, bunlar hiçbir zaman istenmeyen sonuçlardır.

Biliyorsunuz, 1930'larda, 1933'lerde böyle bir kriz yaşandı. Hükümet o zaman rekabet kurallarını biraz gevşetti, kartelleri legalize etti. Özellikle 1934-1939 arasında bazı düşünürler bunun etkisini incelediler. Ekonomi tekrar bir geri sıçrama göstermekteydi. Dediğim gibi, birtakım düşünürlerin incelemeleri sonucu, ekonomide uzun vadeli bir büzüşme etkisi görülmüştü.

Bu slayttaki mavi çizgiyi koyu ve açık şekilde görmektesiniz. Burada, 1934'te yüzde 30'luk bir düşüş var. 1934'ten 1939'a kadarki süreçte Amerika Birleşik Devletleri ekonomisindeki bu düşüşün yaklaşık yarısının kartellerden ileri geldiğine inanılmaktaydı.

Bu slayttaki soldaki çubuk, 1929'daki endüstriyel çıktıyı gösteriyor. 10 yıl sonra hâlen çok daha düşük seviyede. Buradaki kırmızı çizgi de, rekabetteki azalmaları gösteriyor. Neden? O da, ekonomide rekabete aykırı birtakım uygulamaların tolere edilmesinden kaynaklanmıştır.

Onun için, krize tepki verirken asla ve asla korumacılık yoluyla rekabet azaltılmamalıdır; rekabete aykırı birtakım birleşmeler veyahut da kartellerin caiz görülmesiyle bu kesinlikle yapılmamalıdır.

Ekonomik krizin bir bölümü olarak inanıyorum ki, rekabet reformları, Türk ekonomisinin orta gelirli bir ekonomiden yüksek gelirli bir ekonomiye çıkması için, tüm Türkiye'de yoksulluğun azaltılması için gerçekten önemli bir araçtır.

Öncelikle Avustralya'nın deneyimlerine bakacak olursak, yaklaşık 30 yıl boyunca bir ekonomik düşüş yaşamıştı.

Burada, diğer OECD ülkeleriyle karşılaştırmalı olarak Avustralya'nın ekonomik performansını görmektesiniz...

Görüyorsunuz, 1950'lerde 5'inci en iyi ekonomiydi, daha sonra farklı bir devreye girdi. Hükümet 1980'lerin başında tekrar rekabete dönüş gösterdi. Böylece, bu düşüşü aşmada, Avustralya'nın girdiği bu farklı dönemi aşmada bu son derece etkili bir araç olmuştur. Biliyorsunuz, tek taraflı olarak ticaret engellerinin kaldırılması yine rekabetin getirilmesinde, teşvik edilmesinde son derece önemli rol oynamıştır. Ekonomik reform yaklaşımı bu şekilde bir hızlanma göstermiştir. Ulusal ekonomik politika, kurumsal yapılar, çokuluslu hükümetler olsun, sadece regülasyonlarla, sadece hukukla, birtakım kanunlarla değil, pek çok regülasyonla bütün ekonomi bazında rekabet önplana alınarak bir refah, bir gelişme sağlanmıştır.

Burada, Avustralya'yla OECD ülkelerinin reel gayri safi milli hasıla büyümesini gösteren bir grafik görüyorsunuz... Avustralya'nın gayri safi milli hasıla büyümesini görüyorsunuz... Mavi çizgi OECD ortalamasını gösteriyor. Avustralya'nın büyüme hızı bir ara çok iyi bir ivme kazanmış, 1990'larda OECD ülkelerine oranla bir düşüşe geçmiş, daha sonra da, yine OECD ülkelerine oranla bir yükselme yaşamış. Bu tür farklı evrelerden geçmiştir.

Daha sonraki slayt Avustralya'daki enflasyonla ilgili. Gördüğünüz turuncu kesik çizgiler Avustralya'nın düşük bir enflasyonu olduğunu gösteriyor...

OECD'ye döndüğümüz zaman, biliyorsunuz, periyodik birtakım incelemeler var. 2003'te Avustralya ekonomisini incelemişlerdi. Bu incelemelerde, reformların Avustralya'da ne tür yararlar getirdiğine bakmışlardı.

Daha yüksek büyüme hızı gibi, işsizliğin önlenmesi gibi, enflasyonun düşürülmesi gibi, bütçenin artı vermesi gibi son derece önemli birtakım gelişmeler görülmüştür. Örneğin 2006 yılında devletin borçları bertaraf edilmiştir. Bunun gibi pek çok olumlu gelişmeler ortaya çıkmıştır. Federal Hükümet, rekabet reformlarının karşılığında eyaletlere çok fazla para ödemiştir ve onlar da, bu finansal desteği aldıktan sonra pek çok rekabet bazlı reformlar gerçekleştirmişlerdir. 2006'da Avustralya'nın yaşam standardı, Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra gerçekten son derece yüksek hâle gelmiştir.

Belirttiğim üzere OECD'de bu sonuçları görmeye başladık.

OECD Rekabet Grubunda rekabet reformları nasıl ortaya çıktı, nasıl bir metodoloji kullanıldı; biraz da bunlara baktık. Eski veya yeni regülasyonlar, kanunlar, rekabete etkileri yönünden değerlendirilmiştir. Bunlar son derece önemli.

Bir süpermarketten alır gibi, dışarıdan, bu kaynaklardan, literatürlerden bir tanesinin Türk versiyonunu aldım.

Temel olarak üç tane soru yer almakta:

Diyelim ki, bir hukuk veya regülasyon, birtakım tedarik kaynaklarının örneğin hava yollarında, telekomünikasyonda sayısını sınırlamakta mıdır, esas itibarıyla bu tedarikçilerin sayısını azaltmakta mıdır; mesela böyle bir soru yöneltilebilir. Bu alanda pek çok soru var. Tabii, bunlara “evet” dendiği zaman, rekabetle ilgili böyle bir kontrol listesine cevap verirken cevapların derinlemesine verilmesi gerekiyor.

Burada, Türkiye'yle de ilintili olarak bir araç kitimiz var. Biz bu, regülasyon etkisinin değerlendirilmesini “RIA” olarak adlandırıyoruz. Türkiye de bunu yapıyor, yani regülasyonların rekabet yönünden nasıl etkileri olacağını inceliyor.

Bizim metodolojimizde Türkiye RIA programına dahil edilmiş durumda; Türkiye, o şekilde böyle bir RIA analizi yapmakta. Sadece OECD ülkeleri değil, 20'den fazla yargı çevresi, rekabeti arttırmak adına böyle bir yöntemi kullanmakta. Şu anda Meksika'da böyle bir metodoloji uygulanmakta.

Meksika geçen yıl bir proje başlattı. Bu proje çerçevesinde sadece yeni veya taslak regülasyonlar değil, aynı zamanda mevcut veya geçmiş regülasyonlar da incelenmekte; Avrupa Komisyonunda bu böyle, Birleşik Krallık'ta böyle, pek çok ülkede bu şekilde bir rekabet değerlendirmesi yapılmakta. Meksika'da proje, Meksika Başkanı ve Ekonomik Bakanı tarafından başlatılmış bir projeydi.

Bu slaytta, Meksika'daki finans gazetesi “Eduardo So”dan alınan bir alıntıyı görüyorsunuz...

Yola çıkarken onların gerçekten birtakım hırsları vardı; doğrusu bunlar da çok alçakgönüllü ihtiraslar değildi. Şu anda, çıktıkları bu yolda Bakanlık nezdinde olsun, Hükümet nezdinde olsun, -ki bu reform Hükümet nezdinde Aralık'ta kabul edilmişti- devam etmekte. Mesela gümrük prosedürleri Rekabet Otoritesinin tavsiyesine göre yapılmakta. Bu tarz, rekabeti ve rekabet otoritelerinin görüşlerini önplana çıkaran birtakım uygulamalar gerçekleştirilmekte.

Burada aynı zamanda, Yüzde 4 ila 10 arasında artan büyüme ve etkinlik de göz önüne gelebiliyor.

Bunun çalışma mekânizması şöyle: Rekabet, belirli piyasalardaki belirli şirketlere yönelik bir şey ve belirli bir şirket üzerine bir baskı uygulayarak, rakiplerinden daha iyi çalışmasını sağlıyor. Eğer bir sektör rekabetçi baskı altındaysa, bu şirketlerdeki yöneticiler daha iyi çalışmak zorunda kalıyorlar; aksi hâlde şirketleri zor durumda kalacak.

Rekabet aynı zamanda; yatırımları, istihdamı, yeniliğe yönelik teşvikleri arttırıyor, aynı zamanda da, yeni ortaya çıkmış teknolojilerin kabulünü hızlandırıyor, çünkü rakiplerinizden daha iyi çalışmak, daha iyi ürünler ortaya koymak zorundasınız. OECD çalışmalarından bir tanesi, daha rekabetçi piyasalarda şirketlerin bilgi işlem teknolojilerine daha fazla yatırım yaptıklarını gösterdi. Daha az rekabetçi baskı altındaki sektörlerde bulunan şirketlere kıyasla, bu tür şirketler daha çok, yeni çıkan bilgi işlem teknolojilerini satın alıyorlar.

“MacCency” de çok ilginç bir çalışma yaptı; bu, hükümetin rekabet üzerindeki kısıtlamalarının ekonomik performans üzerindeki etkisine ilişkin bir çalışmaydı ve birçok ülkeyi kapsıyordu. Yalnız ben, bu çalışmanın, Japonya'yla Amerika Birleşik Devletleri'ni sektör sektör kıyaslayan kısmı üzerinde durmak istiyorum. Burada Amerika Birleşik Devletleri benchmark olarak alınıyor. Japonya'daki şirketlerin üreticilikleri ve verimlilikleriyle, aynı sektörde çalışan Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan şirketlerin verimlilikleri karşılaştırılıyor. Çelik, otomobil, bilgisayar parçaları, otomobil parçaları gibi rekabete açık sektörlerde Japon şirketlerin en az Amerika'daki rakipleri kadar, hatta bazen daha fazla başarılı olduğu, daha rekabetçi olduğu görüldü. Ancak, yiyecek işleme, gıda işleme, konut inşaatı gibi rekabete karşı koruma altındaki sektörler, -ki Japonya'da birçok sektör bu durumda- Amerika Birleşik Devletleri'ndeki rakiplerine kıyasla daha az rekabetçiydi.

Bu grafikte soldaki sütunlar; otomotiv parçaları, arabalar, tüketici elektroniği gibi çeşitli sektörler ve gördüğümüz gibi, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki

rakiplerine kıyasla daha yüksek. Amerika Birleşik Devletleri burada, 100'ün üzerinde bulunan kesikli çizgi olarak gösteriliyor. Gıda işleme, konut inşaatı gibi çeşitli sektörlerinse, Birleşik Devletler'deki rakiplerine kıyasla daha az verimli olduğu, daha az üretici olduğu görülebiliyor. Bu, tek bir ülke içerisinde böyle. Bu ülkede, bu farklı sektörler için tüm ekonomik çerçeve hemen hemen aynı. Bazıları çok daha yüksek verimlilikte çalışıyor, bazıları da çok daha düşük verimlilikte çalışıyor. MacCency'e göre de, bu, rekabetçi baskı nedeniyle olan bir şey.

Bu grafikte, Japonya için görülen kötü bir nokta var; MacCency'in Japonya'ya "çifte ekonomik" adını vermesinin nedeni de bu. Buradaki sütunların genişliği, her sektörde istihdam edilen insan sayısını gösteriyor; ne kadar genişse insanlar o kadar fazla istihdam ediliyorlar. Görüldüğü üzere daha verimli sektörlerde daha az insan çalışmakta.

Şimdi başka bir noktaya eğilelim. OECD aynı zamanda, daha fakir olan ülkelere ilişkin olarak, Türkiye ve orta gelir düzeyindeki ülkelerde de bazı çalışmalar yürütmekte.

OECD, Hindistan'daki çeşitli eyaletlerde bulunan rekabet seviyesini inceledi. Hindistan'da 10 yıl önce bazı eyaletler rekabet tarafı olarak bazı reformlar getirmiş ve rekabet üzerindeki kısıtları kaldırmıştı, bazıları da bunu yapmamıştı; dolayısıyla, Hindistan'da bazı eyaletlerde daha fazla rekabete açık bir ortam var, bazılarında yok.

Şimdi de, bu grafikte eyaletler arası bir karşılaştırma görüyorsunuz. Yatay eksen üzerinde soldan sağa doğru bir düşüş var. Sağ taraftaki eyaletler (Batı Bengal, Racasthan gibi), rekabeti kısıtlayan bir politikaya sahip. Sol üst tarafta ise, Goa gibi bazı eyaletler var. Goa, Hindistan'daki rekabeti en az engelleyen eyalet. Buradaki dikey çizgi, iş gücü verimliliğine ilişkin ve 1994-2004 yılları arasındaki ortalamayı gösteriyor. Burada, Goa'yla Batı Bengal arasındaki farkın çok daha fazla olduğunu görüyorsunuz. İş gücü verimliliği, vatandaşların potansiyel geliri anlamına geliyor.

Sonuç olarak şunu söyleyebilirim: Türkiye, rekabet değerlendirme çalışmalarını genişletmeli ve düzenlemelerin üzerinde daha fazla durmalı. Avustralya'nın yaptığı kadar ya da Meksika'nın yapmaya çalıştığı kadar hırslı ve istekli bir yola girmek zorunda. Rekabet üzerinde çıktıyı azaltan kısıtlamaları ortadan kaldırmalı ve çıktıyı arttırmak için bu tür kısıtlamaları tamamen elimine etmeli. Verimliliği, üretkenliği teşvik etmeli. Şirketler ne kadar verimli olursa, ekonominin de uzun dönemli büyümeye o kadar yatkın olacağını söyleyebiliriz. Çok teşekkür ederim.

Bernard PHILIPS

(OECD Competition Division Head)

Ladies and Gentleman, I would like to thank you very much for inviting me to your conference and give me the opportunity to address you. I also want to say some words about the competition in the environment of economic crisis.

My presentation consists of three main parts. Firstly, competition policy should be a part of the respond to the current economic crisis. Secondly, even if there is not an economic crisis, the competition law should be a fundamental part of the Turkish economic policy to support the pricing activities and to increase growth, productivity and income of Turkish citizens.

In order to promote competition in Turkish economy, Turkey should adopt a new methodology and benefit from experiences of many OECD countries for removing unnecessary economic restrictions on the competition.

From the perspective of competition, I think the most essential issue is that under any circumstances, we should refrain from restricting the competition in any sector. There should not be any anti-competitive mergers or concentrations. In this process, we should fight against the cartels through some lawful practices and by working in cooperation. Restriction on the competition is a bad idea, but especially in the crisis period it is really a worse one.

Restriction on competition means increase in prices and, decrease in consumption, employment and investment; in other words we have to face with all of the outcomes we try to refrain from. Economy has already been experiencing such a contraction; therefore those are the results we never want to get.

As you know, the world had experienced such a crisis in 1933. Governments loosened the competition rules and legalized the cartels. Particularly in the period of 1934-1939, some researchers analyzed the effect of this development. Economy was experiencing a rebounding period and a long-term contraction effect was observed on the economy.

On the slide, you see light and dark blue lines. Here, there is a decrease by 30 percent in 1934. In the period up to 1939, it was believed that almost half of this decrease in the economy had resulted from the cartels.

On the slide, bar on the left indicates the industrial output in 1929. It is still at a very low level after ten years. And the red line here shows restriction on the competition. Why? Because some anti-competitive practices was tolerated in the economy.

So when reacting to the crisis, competition should never be restricted by considering some anti-competitive mergers or cartels as acceptable for the sake of protectionism.

I believe that, also as a part of the economic crisis, competition reforms are obviously important instruments to bring Turkish economy from a middle income economy to a high income economy and to diminish the poverty in Turkey.

First of all, when we look at the experiences of Australia, they experienced an economic downturn during almost 30 years.

Now you can see on the slide the comparative economic performance analysis of Australia with the other OECD countries.

As you see Australia had been the fifth largest economy in 1950s and afterwards entered into a different era. The government began to apply the competition rules, again, at the beginning of 1980s. Therefore this move became a very effective instrument for overcoming this different era. As you know, unilateral removal of the obstacles again played an important role in reinstatement and promotion of the competition and thereby the economy gained impetus. In both the multinational and regional governments, an improvement in welfare was ensured on the basis of whole economy by taking the competition to the forefront through not only regulations and certain laws but also national economic policies and institutional structures.

Here, on the slide, you see a graphic demonstrating the real gross national product growth of Australia and the OECD countries.

Here you see gross national product growth of Australia.

The blue line shows the average GNP figure for the OECD.

Growth rate of Australia accelerated in this period, you see here, and began to slow down in 1990s as compared to the OECD countries. Australia experienced very different eras in terms of growth rate.

The next slide is related to the inflation in Australia. These orange dashed lines you see here indicate that inflation in Australia is at low levels.

When we look at OECD, as you know periodical analysis are performed in this regard. Australian economy was analyzed in 2003. In these analyses, contributions of the reforms to Australia were examined...

Several very significant developments were experienced, such as an increase in growth rate, prevention of unemployment, decrease in inflation, budget surplus. For example, government debts were eliminated in 2006 and many other positive developments. The Federal Government paid lots of money to the states to finance the competition reforms, and states realized many competition based reforms through this financial support. Life standards in Australia reached a very high level following the United States of America.

As I mentioned we began to see those results in OECD.

We look at how the competition reforms emerged in OECD Competition Group and what kinds of methodologies were used. The former and new regulations and laws were evaluated in terms of their effects on the competition. These are all very important.

I bought the Turkish version of this literature from outside like buying something from a supermarket.

It includes three main questions.

For example a question may be raised on whether a law or regulation restricts essentially the numbers of supply sources, like airlines or telecommunication. There are many questions on this issue. Of course, when we say “yes”, it is necessary to give detailed answers to such a checklist for the competition.

Here we have a tool kit in relation with Turkey. We call this regulation influence analysis as “RIA”. Turkey also analyzes the influences of the regulations in terms of the competition.

Our methodology was also included into the RIA program of Turkey. Not only the OECD countries, but also more than 20 jurisdictions use this method for increasing the competition. For example, Mexico uses this method now.

Mexico launched a project last year. Within the scope of this project, not only the new or draft regulations but also the existing or former regulations are reviewed. It is also case in the European Commission; United Kingdom and many other countries make such an evaluation for the competition. The project in Mexico was launched by the President of Mexico and the Economy Minister.

On this slide, you see a quotation from “Eduardo So” a financial newspaper in Mexico.

When they started this long process, they had ambitions which were really not so modest. They continue to progress in this direction at both the governmental and ministerial level. This reform was adopted at governmental level in December. For example, customs procedures are being carried out in accordance with the recommendations of the Competition Authority. And they are performing such kinds of practices attaching considerable importance to the competition and competition authorities.

Here we see also a growth rate and activity increasing by 4 percent to 10 percent.

Operation mechanism is that competition is specific to certain companies in certain markets and imposes pressure on certain companies and makes them work better than their rivals. If a sector is under a competitive pressure, then managers in this company have to work harder because otherwise their companies would get difficulty.

The competition also increases investments, employment, promotions for innovation, as well as accelerating adoption of new technologies, because you have to work harder and introduce better products than your rivals. One of the OECD studies indicated that companies make more investments in the information and communication technologies in the more competitive markets. These companies also purchase much more new information and communication technology products as compared to the companies being exposed to less competitive pressure.

McCency also made an interesting research on how the restrictions of the government on the competition influence the economic performance in many countries. Now I would like to focus on a certain part of this study which compares Japan to the United States of America sector by sector. Here benchmark is the United States of America. Productivity and efficiency of the Japan companies are compared to American companies operating in the same sector. It is found that in the sectors open to competition such as steel, automotive, computer parts and auto parts, Japan companies are successful and competitive as much as their American rivals and sometimes more successful and competitive than them. However, in the sectors protected against the competition like food processing, house construction and so on, many of the sectors are under protection against the competition in Japan, they are less competitive as to their American rivals.

In this graphic, columns on the left are the sectors such as auto parts, automotive, consumer electronics and as you see they are at a higher level than their

American rivals. The United States of America is shown here by the dashed lines above the figure of 100. And it can be seen here that several other sectors such as food processing and house construction are less comparative and productive as compared to the United States of America. It is the case in only one country. In this country, the whole economic framework is almost the same for the different sectors. Some sectors work at higher productivity levels and some work at lower productivity levels. According to McCeney, it is resulted from the competitive pressure.

In this graphic, there is a negative point for Japan and this is why McCeney call Japan as “dual economy”. Width of the each column indicates the number of people employed in this sector. Width of the column is in correlation with how many people employed in this sector. As you see, more productive sectors employ fewer workers.

Now I will touch upon another point. OECD also performs studies on the poorer countries and also on the middle income countries like Turkey.

OECD analyzed the level of competition in several states in India. 10 years ago, some of the states in India introduced certain reforms for the competition and remove the restrictions on the competition and some of the states did not follow such a strategy. Therefore now some of the states have a more competitive environment whereas some do not.

Now, in this graphic you see a comparison between the states. There is a decrease from left to right in the horizontal axis. States on the right (Western Bengal, Rajasthan, etc.) follow a policy restricting the competition. And on the upper left side, there are states like Goa that restricts the competition at the least. The vertical line here indicates the average for the labor productivity in the period of 1994-2004. Here you can see the difference between Goa and Western Bengal is really very outstanding. The labor productivity also means the potential income of the citizens.

As a conclusion, I can say that Turkey should widen her efforts for evaluation of the competition and should further focus on the regulations. Turkey has to be ambitious and willing as Australia or Mexico at the beginning of this process. In order to enhance the output, Turkey should eliminate the restrictions on the competition which cause a decrease in output; promote the productivity and efficiency. We can say that the more productive companies an economy have, the more it will be inclined to achieve a long-term growth.

Thank you very much.

Dr. Maher DABBAH

Birleşik Krallık Queen Mary Üniversitesi Temsilcisi

Hanımefendiler ve beyefendiler; günaydın.

Sizinle, rekabet hukuku ve politikasının ekonomik kriz konusundaki rolü hakkında fikirlerimi paylaşmak istiyorum.

Bu nazik davetiniz için teşekkür ederim.

Şimdi burada belki üç tane neden belirleyebiliriz: Bir tanesi, problemin büyüklüğünü saptamak. İçinde yaşadığımız dünyanın karmaşık dokusunu kabul etmek lazım; bu da şu demek: Bir tane ülkede meydana gelen birtakım olumsuz olaylar diğer ülkeyi de çok rahatlıkla etkileyebilecektir. Rekabet politikası ve diğer politikalar, bunların çözümünde birbirleri arasında nasıl etkileşim yaşayabilirler, beraber nasıl rol oynayabilirler? Bunlar burada gündeme gelen birtakım sorular.

Finansal piyasalar üzerinde durmayacağım.

Tabii ki, hepinizin takdir edeceği, anlayacağı üzere, -bunu bana rekabet uzmanları da söylemekte, ben de inanmaktayım- önemli olan krize sahip olmak değil de, krizin ne kadar derin olduğunu bilmek gerekiyor. Bu krize yönelik olarak pek çok sonuç değerlendirmesi yapmamız gerekiyor. Depresyon döneminin büyüklüğü, aradaki fark, benzerlikler ve orada yaşanan kriz neydi ne değildi; belki onunla da karşılaştırma yapmak gerekiyor.

Rekabet uygulaması yönünden önümüzde gerçekten zorlu bir yol olduğunu söylemek gerekir. Burada bir politika formülasyonu çok önemli. Uygulamadaki tutumlar, tavırlar, bütün piyasalara doğru yaklaşım gibi uygulamalar son derece önemli. Ama, problemin büyüklüğünü, ebadını bilmek belki her şeyden çok daha önemli, hayati bir önem taşımakta. Ondan sonra da, değişimi getirmek için, çözüm getirmek için yapmamız gerekenin ne olduğudur.

1930'lara baktığımız zaman, Mısır'da, 1990'larda Japonya'da birtakım örnekler gördük.

İsterseniz tarihe şöyle bir bakalım, belki bir anlamda birazcık danışalım; neler olmuş, o zaman neler yapılmış, ne tür tedbirler alınmış? Bu zamanlarda görmekteyiz ki, önlem olarak rekabet uygulaması gerçekten çok gevşetilmişti, hatta neredeyse durma noktasına gelmişti; yani böyle bir uygulama görmekteyiz.

Şunu biliyoruz ki; güncel krizde rekabet uygulaması, rekabet tatbiki mutlaka benimsenmelidir ve uygulanmalıdır; sonuç itibarıyla bu bir realitedir ve bu uygulamanın mutlaka hayata geçirilmesi gerekmektedir. Baktığımız zaman, bunun aksi ya da geçmişte yapılanlar gerçekten mantıklı ve akılcı değildir. Biz artık 2009’larda yaşıyoruz, geçmişte yaşamıyoruz. Ekonomiye global ölçekte ele almalıyız. Çok daha globalize durumdayız; dolayısıyla rekabeti de, rekabet hukukunu da, buradaki sorunları da çok daha global açıdan ele almak zorundayız. O dönemlerdeki krizler şu anda yaşadığımız krizle aynı tarzda gelişmemişlerdi.

Önemli bir noktanın altını çizmemiz lazım. Geçtiğimiz aylarda gördük ki, bu kadar uluslararası bir krizde, piyasa mekânizmasını sağlamlaştıracak birtakım temel unsurlara ihtiyaç duymaktayız, çünkü bizzat piyasa mekânizması başarısızlığa uğramış gibi bir görünüm arz etmekte. Belki bir anlamda, birtakım finansal regülasyonlar ve özel regülasyon reformlarıyla çözüm getirmek mümkündür.

Yine, rekabetin tam, kusursuz bir seviyeye getirilmesi son derece önemli.

Burada teknik ve ekonomik ilerlemeyi sağlamak istiyorsak, büyümeyi arttırmak istiyorsak, rekabet kurallarına bağlı kalıp bunları sağlıklı, düzenli bir şekilde uygulamak durumundayız.

Birtakım yakın çevrelerin kendi işlerini yapmaları, uygulamalara aşamasında, “ne tür değerlere inanıyorsunuz” diye sorduğumuz zaman farklı farklı cevaplar alıyor.

Şu anki gerçek şu ki, önümüzde gerçekten çok çok aşırı kompleks, çok zor bir ekonomik kriz var, zor bir ekonomik dönemden geçmekteyiz; farklı görüşler olsa da bu tek bir gerçektir. Rekabet otoriteleri ekonomik kriz dönemlerinde her zaman için reaksiyon göstermelidirler, bir anlamda krize cevap vermelidirler. Rekabet otoriteleri ekonomik kriz durumlarında, belirttiğim gibi, yapabilecekleri pek çok uygulamaya sahiptirler, pek çok çözüm aracına sahiptirler ve böyle olmalıdır.

Bu spektruma baktığımız zaman, spektrumun ortalarında bir yerlerde bençe bir yaklaşım değişikliği gerekiyor; ben böyle bir gözlem içerisindeyim.

Şu hususu belirtmek istiyorum: Ekonomik krizde uygulama seviyesinde birtakım değişiklikler yapılmalı. Bunu kim yapacak? Böyle bir değişikliği rekabet otoritesi yapacak ve kuralları etkin bir şekilde uygulayacak. Dünyadaki bazı rekabet otoriteleri diyorlar ki, “biz aslında her zamanki gibi çalışmaktayız, işlerimizi her zamanki gibi yapmaktayız.” Burada gerçekten soruya açık basit bir tavsiye var. Rekabet otoritesi imkânsız bir misyon mu üstleniyor ya da imkân-

sız olmasa da zor bir misyon mu üstleniyor; buna bir bakmamız gerekmektedir. Misyonu ne; bunu çok net bir şekilde, ana hatlarıyla açık bir şekilde ortaya koymak gerekiyor. Yine, rekabet otoritelerinin özellikle kriz dönemlerinde, birleşme olsun, diğer birtakım belirli uygulamalar olsun, karar alma mekânizmasında son derece etkin rol almaları bekleniyor, gerekiyor. Bu yaklaşımda şu soru da önemli: Nasıl bir değişiklik uygulamalıyız, yani temel bir değişiklik mi olmalı, yoksa biraz daha küçük, daha geçici bir değişiklik mi olmalı? Değişiklik radikal mi olacak, temel mi olacak, yoksa farklı bir yönde mi olacak?

Sanayinin yaklaşımında, radikal, temel bir değişime ihtiyaç duymaktayız; benim görüşüm o. Radikal ve temel bir yaklaşım, değişim gerekte.

Öncelikle rekabet savunuculuğuna gelelim. Rekabet savunuculuğunda birkaç yıldır, öncelikle terimin tanımlanmasıyla, daha sonra icrası, yani bunun halka tanıtılması, halk arasında yayılmasıyla ilgili birtakım sorunlar yaşanmakta.

Rekabet savunuculuğunun bir başka önemli fonksiyonu da şu: Politikalar formüle edilirken, kanunlar geçerken, yasalar yapılırken veya birtakım regülasyonlar düzenlenirken her zaman için rekabetin korunması gerekmektedir, rekabete destek olmak ve koruma sağlamak gerekmektedir. Bir rekabet otoritesi, rekabet savunuculuğu rolünü tutarlı olarak üstlenmelidir, ister refah döneminde, ister kriz döneminde, her dönemde bu rolü üstlenmelidir, bunu bırakmamalıdır. Tabii ki, kriz dönemleri belki özellikle ekstra bir çaba istemekte; o ayrı bir husus.

Ekonomik kriz dönemleri tabii kamunun algısında da birtakım değişiklikleri yaşamamıza sebep olabilir, rekabet politikası algılamamızda değişikliklere yol açabilir.

Devlet kontrolü olmadığı zaman piyasa mekânizması çok daha iyi sonuçlar verebilmektedir; bu bilinen bir gerçektir. Tabii algıda da birtakım değişiklik olabilir.

Bildiğiniz gibi, 20'nci yüzyılın son çeyreğinde radikal birtakım liberalizasyon uygulamaları olmuştur; bu tür uygulamaları dünya çapında gördük, yaşadık, ayrıca bunlara yönelik olarak farklı algılar da gördük.

Kamu, kriz dönemlerinde devlet kontrolü olduğu zaman kendini daha emniyette, güvende hissetmektedir, yani böyle bir algıya değişikliği içerisine girmektedir.

Bankacılık sektöründe olsun, diğer sektörlerde olsun, bazen tedbirler çok zamanında alınabilmektedir, ama bazen de, bu tarz uygulamaların yapılamadığını da, gerçekleşemediğini de görmekteyiz.

Rekabet savunuculuğuna tekrar dönecek olursak, burada belki daha önemli, daha anlamlı bir fonksiyon da, rekabet otoriteleri çok dikkatli bir şekilde strateji izlemeli; hatta bu, belki marjinalize edilmesi gereken bir uygulama. Yanılmıyorsam, buna ilişkin olarak daha önce bir örnek de verilmişti.

Önemli olan rekabetçi piyasa yapıları için nasıl tedbirler alınmalı; dediğim gibi, rekabet otoriteleri bence bu konuya da ağırlıklı olarak eğilmeliler. Birtakım başka ülkelerde, özellikle kamu sektörlerinde bu tarz uygulamaları yaşadığımız, örneklediğimiz olmuştur.

Kriz durumunda veya normal bir durumda ülkelere farklı açılardan, farklı perspektiflerden bakılabilir.

Çok dinamik bir rekabet savunuculuğuna baktığımız zaman, hepimiz hemfikir olmalıyız ki, bir krizin açılmasında bu son derece önemlidir.

İkincisi; özellikle enerjik, dinamik bir rekabet politikası, rekabet savunuculuğu ne kadar önemlidir? Bu sorulara gerçekten ciddiyle yanıt aramak gerekir.

Rekabet savunuculuğu, her tür regülasyonda, kanunda dikkate alınacak mıdır, yoksa bazılarında bir kenara mı bırakılacaktır vesaire gibi konuların çok ciddi ele alınması gerekmektedir.

Dinamik rekabet savunuculuğu uygulamasını benimsemiş, başarı sağlamış olan ülkeler, kurumlar, hükümetler, kriz dönemlerinde de paniği önlemek, tüketici güvenini tekrar kazanmak için birtakım müdahalelerde bulunmaktadırlar, kendileri birtakım uygulamaları doğrudan devlet eliyle yapmaktadırlar. Tabii, kriz dönemlerinde bu tarz uygulamalara da rastlamıyor değiliz.

Belirtmek isterim ki, rekabet savunuculuğunda proaktif bir yaklaşım son derece önemlidir; Avrupa Komisyonunda bunu görmekteyiz, hatta devlet yardımları alanında bunu görmekteyiz. Bu alanda ar-ge çalışmaları son derece önemli. Bunlar, bizzat rekabet için de, genel reform çerçevesinde de son derece önemli unsurlar ve uygulamalar.

Rekabet, mutlaka her zaman bir araç olarak görülmeli; gerçekten çok önemli bir araç.

Hayati bir konu şu ki; bu şekilde bir yaklaşımdan, bu şekilde bir benimseyişten son derece önemli menfaatler elde etmek, ortaya çıkartmak mümkündür. Dolayısıyla, rekabeti gerçekten son derece önemli bir konumda görmek gerekmektedir.

Rekabet savunuculuğunun yasal temeline, yasal bazına baktığımız zaman, bunun da sağlam bir temelinin olması her zaman için tabii ki avantajlı olmaktadır. Neden avantajlı olmaktadır? Böylece, etkin bir rekabet savunuculuğu uygulamasına girmek mümkün olabilmektedir.

Rekabet savunuculuğu her zaman için, firmaların, yasaklanmış, uygun olmayan birtakım davranışlara girmelerini de önlemektedir, önüne geçmektedir; bu anlamda da son derece önemlidir.

Rekabet uygulamasının bununla ilişkisine baktığımız zaman, özellikle iki tane önemli soru gündeme gelmekte: Ekonomik kriz dönemlerinde rekabet otoriteleri kendilerine, “şu sektörle ilgileneceğim, bu sektörle ilgileneceğim” ve “ben öncelikle hangi sektöre kurallarımı uygulayacağım” gibi bir öncelik sıralaması yaratmalı mıdır? Tabii, burada önemli olan gözetim, ekonomik ortamı, iktisadi ortamı iyi değerlendirip etkin bir rekabet uygulamasına girebilmek, girişebilmektir. Tabii ki, bunu endüstriyel politika, sanayi politikası çerçevesinde de değerlendirmek lazım. Bu belirttiğim, birbirinin içine geçmiş iki soruyu bilahare değerlendireceğim.

Ekonomik kriz dönemlerinde rekabet otoriteleri her zaman için kendi kurallarının etkin şekilde uygulanmasına odaklanmalıdırlar; bu son derece önemlidir.

Bildiğimiz gibi, normal zamanlarda değil ama, ekonomik kriz zamanlarında özellikle rekabet otoriteleri çok daha aciliyetle birtakım şeyleri yapmaktalar ve yapmaları gerekmektedir.

Biliyorsunuz, özelleştirmelerin bazen rekabet üzerinde olumsuz etkileri, birtakım kısıtları, zorlamaları olabiliyor ve dolayısıyla birtakım maliyetler de getirebiliyor. Ben, “acaba ne tarz tadilatlar, uyumlar yapıldı, ne tür zorlanmalarla karşılaşıldı” diye bu konuda pek çok rekabet otoritesiyle istişarede bulundum. Bu konuda ciddi bir deneyime sahip olduğumu belirtebilirim.

Bu dönemlerde her zaman için, belirli şekilde odaklanılmayı gerektiren, bunu hak eden birtakım sektörler olabilmekte ve bu sektörlerle oldukça erken dönemde ya da daha erken bir dönemde özel bir dikkat gösterilmesi gerekmektedir.

Rekabet otoriteleri ekonomik kriz dönemlerinde uyanık olmalılar, tetikte olmalılar., Zımni anlaşmalarla, zımni mutabakatlarla danışıklı birtakım anlaşmaların ortaya çıkmasına engel olmalılar, bunun önüne geçmelidir; bu da yine son derece önemli, çünkü bu tür örnekleri, bu tür uygulamaları görebilmekteyiz. Örneğin kartel uygulamalarında artışlar olabilmekte, bu da fiyatta birtakım artışlar

getirmekte, buradaki durumu olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla, buna yönelik antidoz şeklinde birtakım tedbirler almak gerekmektedir. Aslında, bu tür durumlarda rekabet otoriteleri, vakalarla ilgilenmek anlamında kendilerini baskı altında da hissedebilirler ve gereksiz maliyetlerin ortaya çıkmaması için, rekabeti bozmamak için birtakım müdahalelerde bulunmak istemeyebilirler. Tabii, burada çok hassas bir denge ve ayar mevcuttur. Burada olaylara son derece makul bir ölçüyle, makul bir şüpheyle yaklaşmak gerekiyor.

Türk rekabet hukukuna baktığımız zaman da, ekonomik kriz dönemlerinde bu hukukun da aynı şekilde, çok etkin bir şekilde, çok tutarlı bir şekilde uygulanması gerektiğini görüyoruz.

Gördüğümüz üzere kriz gerçekten yükselerek gitmekte, güçlü bir ivme kazanarak gitmekte.

Rekabet Kanunu rejimleri olduğu zaman fiyat kontrol mekânizmasına nasıl eğilebiliriz, bu konuya nasıl bakabiliriz; kriz dönemlerinde buna da eğilmemiz lazım, buna da bakmamız gerekir, bu da önemli hususlardan bir tanesidir.

Peki, rekabet uygulaması neden gevşetilmemeli, etkili bir şekilde sürdürülmeye devam edilmelidir; bu da son derece önemli bir konu. Uluslararası organizasyonlara baktığımız zaman, farklı komitelere baktığımız zaman, her zaman bu vurguyu görüyoruz; buna son derece önemli veriyorlar. Tabii, bu anlaşılabilir bir olgudur.

Kriz dönemlerinde dahi, farklı piyasalarda rekabetin dokusuna geri dönülmez birtakım hasarlar vermemeye son derece dikkat etmemiz gerekir.

Belki bazen emsalleri tekrarlamamızın da kolay olduğu tartışılabilir; ama bu her zaman böyle olmayabilir. Dolayısıyla, mevcut durumun değerlendirmesini yapmak gerekmektedir.

Birleşme durumlarında da gerekli tedbirlerin yine aynı şekilde rekabetçi bir yaklaşımlara alınması gerekmektedir.

Rekabet politikası ve diğer politikalar arasındaki ilişkiye baktığımız zaman, -bu gerçekten çok sıcak, çok ilgi çekici bir tartışma gündeme getirmekte-belki tartışmanın ötesinde bir platforma sahibiz. Genelde burada bir rahatsızlık vardır. Diğer politikalar karşısında rekabet politikasının sınırları nasıl olmalıdır; burada birtakım sıkıntıların var olduğunu görmekteyiz. Politikalar arasındaki bu ilişki sebebiyle uygulamada, pratikte gerçekten birtakım zorlanmalar olduğunu görüyoruz.

Rekabet politikası ve sanayi politikası arasında tabii ki bir uyumun olması esastır ki, ufukta daha etkin birtakım uygulamalar hayata geçirilebilsin.

Burada belki, farklılıklarından ziyade, bu iki politika arasındaki tamamlayıcı unsurların altını çizmemiz, onlara dikkat çekmemiz, onları vurgulamamız önem ve değer kazanmaktadır. Diyebiliriz ki, dikkatli bir strateji oluşturmamız, çok açık fikirli davranmamız gerekmektedir.

Endüstri politikası rekabeti ne şekilde teşvik edebilir, onu ne şekilde daha iyi hâle getirebilir, büyütebilir; bunun üzerinde düşünmemiz gerekmektedir. Avrupa Komisyonu örneğin devlet yardımlarının onayında, muafiyetlerde bu tarz farklı bir yaklaşım izlemektedir.

Tabii, rekabet otoritelerinin karşısında birtakım ciddi zorlukların olduğunu biliyoruz; eğer ki kriz makul bir düzeye çekilemezse yoğunlaşabilecektir de, ki bu yönde birtakım kehanetler de bulunmaktadır.

Krizde hep; devletleştirmenin, liberalizasyonun veyahut da sosyalizmin, devletin rolü ne olacaktır gibi farklı birtakım unsurlar, konular gündeme getirilmektedir.

İnanıyorum ki, bu zorluklar öncelikle bir olgu olarak kabul edilmeli ve rekabet otoriteleri tarafından gündeme getirilmelidir, dile getirilmelidir. Unutulmamalıdır ki, bu gündeme getiriş, sonuçta bu sürecin çözülmesinde katkıda bulunan bir unsurdur.

Serbest piyasalara güven duyulmasını sağlamak, bu restorasyonu sağlamak yine son derece önemlidir; rekabet otoriteleri de bu yönde çaba sarf etmelidirler.

Dolayısıyla, rekabet hukukunda ve uygulanmasında da birtakım yenilikler ve iyileştirmeler, gelişmeler gerekmektedir.

Bazı politika yapımcılar, rekabetle ilgilenen görevlilerle aynı endişelere sahip değiller ve karar verilirken de, rekabete etkisi bu nedenle bazı durumlarda göz önüne alınmıyor. Bu durumda, rekabet otoriteleri, nasıl tepki vermek gerektiğini bilmek zorundalar. Rekabet savunuculuğunun bu açıdan önemli bir araç olduğu konusunda hiçbir şüphe yok.

Rekabet savunuculuğu, bireysel ya da münferit sonuç açısından başarılı olamasa bile, onları etkileyemese bile, yine de bu konuda bir çaba göstermek ve mümkün olduğunca ulusal şampiyonlar oluşturulmasını engellemeye çalışmak kısa dönemde yararlı olacaktır. Bu konularda bu tür çeşitli sonuçlara ulaşılmasının tabii ki riskleri olacaktır. Buna ilişkin olarak, İrlanda Bankası ve rekabetin

azalması, ticaretin liberalizasyon sürecinin geriye dönmesi buna örnek olarak verilebilir.

Şirketlerin bu konuda herhangi bir sonuca maruz kalmadan çalışmaya başlamaları iyi bir nokta olarak, yol olarak görülebilir; fakat, vatanseverlik, ekonomik krizin aşılması konusunda çok da yararlı olmayacaktır.

Bir rekabet otoritesi;

* Rekabet savunuculuğu konusunda güçlü bir avukat olmalıdır,

* Hükümetin verdiği kararların rekabeti arttırıcı, rekabeti genişletici veya güçlendirici şekilde olmasını sağlamalıdır,

* Çok dikkatli olmalıdır,

* Gerekğinde politikalara müdahale edebilmelidir ve bu konuda herhangi bir tereddüde düşmemelidir,

* Kurtarılması gerekmeyen, kurtarılmaya değmeyecek şirketlerin kurtarılmaması konusunda da baskı uygulayabilmelidir. Bu çok olumlu bir sonuç olarak ortaya çıkabilir.

Öncelikle, liderlik ve krizi yönetmeye çalışmak konusunda önemli bir yol almak zorundayız.

Piyasalar konusunda çok şey bilen, bunların nasıl işlediği, kimlerin etkin olduğu kimlerin etkin olmadığı konusunda çok şeyler bilen bazı kurumlar olabilir. Bunlar, politika oluşturulmasında ve karar verme aşamasında yardımcı olmak zorundalar.

Tutarlılık ve tahmin edilebilirlik de rekabet kurallarının önemli bir parçası. Ekonomik kriz zamanında bunlar çok daha önemli bir boyut kazanıyorlar, çünkü kriz anlarında ortam tahmin edilebilir ve tutarlı bir ortam değil.

Bu tür dönemler, rekabet düzenlemesinin bazı aşamalarını güçlendirmek için bir fırsat olarak görülmeli; batan firma savunması buna örnek verilebilir.

Son yıllarda güçlendirilen uluslararası iş birliği mekânizması elimizdeki çok önemli bir araç ve rekabetin başarılı olduğu, rekabetin etki sağladığı bir geleceğe ulaşmak için de bundan yararlanmak, bunun etkilerini maksimize etmek zorundayız.

Çok teşekkür ederim.

Dr. Maher DABBAH

(United Kingdom, Queen Mary University Representative)

Thank you, Mr. Chairman. Ladies and Gentlemen, good morning.

I want to share my opinions on the role of the competition law and policy in the economic crisis.

I would like thank you for this kind invitation.

Now we may determine here three reasons. One of them is to determine the size of the problem. We have to accept the complicated structure of our world and this means unfavorable developments in one country may easily affect another country. One of the questions that may arouse at this point is that “How the competition policy and other policies may interact or take part together in solution of these problems?”

I will not mention from the financial markets.

As you all know, what is important is not be in a crisis, but to know how deep it is, competition experts also say this to me and I believe them. We need to make an outcome assessment for this crisis. Maybe we need to compare this crisis with the depression period; we should review the size of the depression period, the differences and similarities between them and what kind of a crisis had lived then.

It is necessary to state that we have a very challenging path in terms of competition practice. A policy formulation is very significant here. Attitudes in implementation and determining a correct approach towards all the markets are very significant. However to know actual size of the problem may be the most crucial one among them. After determining size of the problem, we need to define what we should do to bring the solution and the change.

When we look at the 1930s, there are some examples in Egypt and in 1990s in Japan.

Let’s look at the history, what was experienced and what kinds of measures were taken then. We see that competition practices were loosened as a measure in these times, and even these practices came to a standstill.

We know that during the current crisis the competition practices should be adopted and implemented. As a result, it is a reality and this implementation should be realized. Another approach or implementations in the past are not really

rational or logical. We are now living in 2009 not in the past times. We should evaluate the economy at global scale. We are now more globalized and therefore we have to approach the competition, competition law and problems in this field more globally. Crises of those periods did not develop in the same manner with the current crisis.

We need to underline an important point here. We saw in the previous months that we need some fundamental elements to robust the market mechanism in such an international crisis, because it seems the market mechanism has failed. In one sense, it may be possible to bring solution with several financial regulations and special regulation reforms.

Again it is very important to bring the competition up to a complete and perfect level.

Here if we want to provide technical and economic advance and to increase the growth, we should adhere to the competition laws and to implement them in a sound and regular way.

When we ask to the connected sectors doing their own jobs as “what are the values you believe”, we receive different answers.

Now it is a fact that we face with a very complex and very hard economic crisis and we are in difficult times, although there may be different opinions in this regard. Competition authorities should react in the economic crisis periods, in other words they should respond to the crisis. As I mentioned, competition authorities have many practices and instruments for solution and it should be the case.

In this spectrum, in my opinion, there should be a change in terms of approach towards the crisis in somewhere in this spectrum, according to my observations.

And I also want to say that some changes should be made at the implementation level in the economic crisis. Who will do it? Such a change will be made by a competition authority and it will apply the rules efficiently. Some competition authorities in the world say that “in fact we work as usual; we perform our tasks as usual”. Here, there is a clear and simple recommendation for the question. First of all, we should look at whether the competition authority undertakes an impossible mission or maybe very difficult but not impossible. What its mission is, we should define and outline its mission explicitly. And also, competition authorities should take an efficient role in the decision taking mechanism for the mergers or certain practices especially in the period of crisis. In this approach, such questi-

ons are essential as “What kind of a change should we make, a fundamental one or a smaller and temporary change” or “Would it be a radical and fundamental change or would it be in a different direction?”

In the industrial sector, I think we need a radical and fundamental change. It is necessary to adopt a radical and fundamental approach and change.

First of all, I will touch upon the competition advocacy. Some problems have been experienced recently in definition of the term at first and then execution of it or in other words in introduction of this term to the people and making it widespread in the public.

Another important function of the competition advocacy is that when formulating the policies or adopting laws and making regulations, the competition should always be protected and supported. A competition authority should undertake the role of competition advocator in both the welfare and the crisis period consistently and should not quit this role. Surely, crisis periods may require extra effort, it is a different situation.

Economic crisis may also cause some alterations in the public perception and result in a different perception of the competition.

It is a well-known fact, when there is no government control, the market mechanism may give better results. But there may be some changes in perception.

As you all know, some liberalization practices was performed in the last quarter of 20th century, we experienced this practices all over the world and we saw different perceptions of them.

People feel themselves more confident and secure when the government take the control in the crisis periods, in other words they experience such a perception change.

Both in the banking sector and in the other sectors, sometimes the measures may be taken in a timely manner but sometimes we see that such kinds of implementations cannot be realized.

As for the competition advocacy, again, I will mention about a more important and meaningful function. The competition authorities should follow strategies more carefully and this may even be an implementation to be marginalized. If I am not wrong, an example was given for this before.

As I said, it is important to determine what kinds of measures should be taken, in my view, competition authorities should focus on this issue predominant-

ly. In some other countries, especially in the public sector, we have experienced such implementations and examples.

In a crisis environment or in normal cases the countries may be considered from different point of views.

When we look at a very dynamic competition advocacy, we must all be in agreement that this is very important in resolution of the crisis.

Secondly, what is the importance of an energetic and dynamic competition policy and advocacy? We should receive answers to these questions.

Some points should be discussed seriously such as whether the competition advocacy will be taken into consideration in every regulation and law or it will be left aside in some of them.

Countries, institutions, governments having adopted a dynamic competition advocacy and achieved it also make some interventions for restoring the consumer confidence and they carry out some implementations directly by the hand of government. Surely, we also encounter with such implementations.

As we see in the European Commission or even in the state aids, adoption of a proactive approach is extremely important in competition advocacy. R&D efforts are also very significant in this regard. These are all essential elements and implementations for the competition within the framework of the general reform.

Competition should be seen as an instrument and it is really a very effective instrument.

Another crucial issue is that it is possible to obtain and reveal outstanding benefits from such an approach. Therefore the competition should be considered to be in a very important position.

When we look at the legal basis of the competition advocacy, no doubt it is an advantage to have a sound legal basis. Why is it advantageous? Because, thanks to that, it is possible to reach an effective competition advocacy.

Competition advocacy also prevents the firms from taking banned and improper actions, and it is also vital in this regard.

As for its relation to the competition, we face with two important questions. Should the competition authorities define a priority order by identifying whether they will be interested in this sector or another or on which sector they will apply their rules firstly? Surely the important thing here is to introduce an efficient com-

petition practice by evaluating the economic environment within the framework of industrial policy. I will give details for these two complicated questions.

In the economic crisis periods, competition authorities should always focus on effective application of their own rules, it is extremely important.

As we all know, not in normal times but during the crisis periods competition authorities should take actions much more urgently.

Privatizations may have adverse effects and cause some restrictions on the competition and thereby may create additional costs. I made consultations with many competition authorities to learn what kinds of modifications for harmonization were made and what kinds of challenges were faced. I can easily say that I have in-depth experience on this issue.

In these periods, there were certain sectors that should be focused essentially or special attention should be paid to these sectors at early stages.

Competition authorities should be cautious during the economic crisis periods. They should avoid implied agreements, it is also very important, because we may encounter with examples of such practices. For example, there may be an increase in cartels and thereby an increase in prices, which will affect the current situation adversely. So it is necessary to take some measures like a preventive antidote against such situations. In fact, competition authorities may feel themselves under pressure in terms of handling the cases in such situations and may not want to make some interventions to avoid unnecessary expenses and a distortion in the competitive environment. No doubt there are a sensitive balance and adjustment at this point. We should consider these with a reasonable scale and doubt.

As for the Turkish Competition Law, we see that this law also should be applied very efficiently and consistently.

As we all see, the crisis continues with an ever-increasing impetus.

As for the competition law regimes, we should also focus on how we can lean on to the price control mechanism; we should also evaluate this option.

Why should competition practices be carried out efficiently and continuously and should not be loosened? It is also very significant. When we look at the international organizations or different committees, we see this emphasis; they attach considerable importance to this issue. No doubt, this can be easily understood.

Even in the crisis periods, we should paid attention not to give an irrevocable harm to the competition pattern in different markets.

It may be thought that reiteration of the examples is easier, but it is not the case always. Therefore it is necessary to make an evaluation for the current situation.

In case of mergers, necessary measures should be taken again with a competitive point of view.

When we look at the relations between the competition policy and other policies, this raises a very hot and interesting discussion; we may have a platform beyond a discussion. There is a general disagreement in the question of “what should the boundaries of competition policy be against the other policies”, we see some difficulties in this regard. Because of this relation between the policies, we experience challenges in practice.

Surely, coherence between the competition policy and industrial policy is essential for realization of the efficient implementations on the horizon.

Here maybe it will be more valuable to underline and emphasize the complementary elements of these policies rather than the differences between them. We can say that we should develop our strategies carefully and take actions open-mindedly.

We should think about how the industrial policy may promote and enhance the competition. For example, European Commission adopts such a different approach in approval of the state aids and exemptions.

We know there are several challenges faced by the competition authorities. If the crisis could not be moderated, these challenges may intensify in line with the expectations.

Crises always raise questions about the roles of expropriation, liberalization or socialism in this respect.

I believe that these challenges should firstly be accepted as a phenomenon and brought up to the agenda by the competition authorities. Note that as a result it will make considerable contribution to the solution of this process.

It is also significant to ensure restoration of the confidence in the private markets; and competition authorities should make effort for this.

Therefore, there should be innovations, improvements and developments in the competition law and practices.

Some policy-makers do not share the same concerns with the officers working in the field of competition and therefore during decision-taking process, they sometimes do not take into account possible impacts of the decisions on the competition. In such cases, competition authorities have to know how to react. In this respect competition advocacy, undoubtedly, is a significant instrument for it.

Even if the competition advocacy is not successful for achieving individual outcomes or cannot affect them, it will be beneficial in the short term to make effort in this regard and to avoid national champions as much as possible. In ensuring good results, there may be some risks, for example the Irish Bank and reduction in the competition and return back to the process of commercial liberalization.

It may be a good thing that the companies start to operate without being influenced from any result in this regard but it will not be so beneficial to the resolution of the crisis and patriotism.

A competition authority

- should be a strong advocator of the competition advocacy;
- should ensure decisions taken by the government will be in a characteristic to promote, enhance and support the competition;
- should be very careful;
- can intervene into the policies, if necessary and should not hesitate in this regard; and
- can exert pressure for not save a company if it is not worthwhile. This may yield very positive results.

First of all we should register a progress in leadership and crisis management.

There are some institutions having reliable and huge information on the markets, and how the markets operate and who are effective and who are not in these markets. They have to provide assistance in the policy-making and decision-taking phases.

Steadiness and foreseeability are also important elements of the competition rules. They are attached more importance in the economic crisis period, because crisis environment is not foreseeable and steady.

Such periods should be regarded as an opportunity to strengthen some phases of the competition regulation, like failing firm defense.

International cooperation mechanism which has been strengthened recently is a very effective instrument and in order to make the competition rules to be more effective in the future we have to benefit from it and maximize its impacts.

Thank you very much.

Hakan BİLİR

Rekabet Kurumu Uzmanı

Değerli meslektaşım Tarkan Erdoğan’la birlikte hazırladığımız çalışmanın bu ilk bölümünde, “Finansal Kriz Dönemlerinde Finansal Piyasalarda Rekabet Politikası” konusunu ele almaya çalışacağım.

Meslektaşım ise öneminin kriz dönemlerinde bir kat daha arttığını düşündüğümüz rekabet savunuculuğu konusunu ele almaya çalışacak.

Finansal krizlerde rekabet politikasının rolünün doğru bir şekilde saptanabilmesi için, özellikle krizin nedenlerinin ve finansal piyasaların işleyişinin doğru bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir.

Mevcut finansal kriz, global ekonominin iki temel realitesini ortaya koymuştur: Öncelikle, finansal piyasalar bütün ekonominin kalbi konumundadır; ikincisi, Amerikan ekonomisinin dünyanın en açık ve karşılıklı bağımlı olma özelliği hâlen devam etmektedir. Finans sektörü çok uzun dönemlerden itibaren özel bir hassasiyet gerektiren bir alan olarak görülmektedir. Bankalar, ekonomide oynadıkları çeşitli rollerin yanında, finansal sistem ve reel ekonomi için kritik bir önemi haizdirler. Bununla birlikte, aktifleriyle yükümlülükleri arasındaki vade uyumsuzluğu ve ödeme sistemleriyle bankalararası işlemlerdeki bağlar nedeniyle finansal kuruluşların istikrarsızlık riski ve sistemik krizlerle karşı karşıya gelmeleri söz konusudur. Bu durum aynı zamanda, uzun süreler boyunca finansal piyasalarda rekabet olgusuna da şüpheyle yaklaşılmasına neden olmuştur.

Bankacılık sektörünü diğer piyasalardan ayıran benzersiz birtakım özellikler bulunmaktadır. Finansal piyasalarda ticarete konu olan finansal araçlar, diğer piyasalardaki mal ve hizmetlerden birtakım farklılıklar arz etmektedir. Finansal araçların fiyatı, belirsiz gelir akış beklentilerindeki değişim nedeniyle değişkenlik göstermektedir. Söz konusu beklentiler dolayısıyla, finansal piyasalar, kıymetlerin, varlıkların aşırı değerlendirildiği balonların ortaya çıkmasına yatkındır.

Finansal piyasaların özelliklerinden bahsederken özellikle üç konunun üzerinde durulması gerekmektedir: “güven probleminin varlığı, bulaşma riski ve pazarın kırılğan yapısı”. Bankalar ile ilgili temel sorun, bankaların kısa dönemli borçlanma ve uzun dönemli kredi verme prensibinden kaynaklanan sektördeki güven probleminin varlığıdır. Söz konusu mekânizma, para yaratılması konusunda son derece etkin olmasına rağmen, banka batmalarına neden olabilecek panik saldırılarına karşı korunmasıdır.

Bir bankanın başarısızlığı ve batması durumunda, diğer finansal kuruluşların da benzer bir durum ile karşı karşıya kalması söz konusu olabilmektedir ki, biz buna “bulaşma riski” adını veriyoruz.

Bankaların, para piyasalarından birbirlerine borçlanmaları ile büyük bir bankanın batışı durumunda, sağlıklı ve ödeme gücüne sahip olan diğer bankaların da likidite riskine girmeleri sistemik bir krizin doğmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede, mevcut krize neden olan sistemik krizin nedeninin rekabet olgusundan değil, pazarın kırılğan yapısından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Sebebi her ne olursa olsun, mudilerin bankacılık sisteminden kaçışları sistemik bir krizi tetikleme gücüne sahiptir. Bu tarz bir gelişme ise, interbank piyasası, ödeme sistemleri veya varlık fiyatları aracılığıyla yayılma ve bulaşma riskinin doğmasına neden olmaktadır. Söz konusu bulaşma riski aynı zamanda, ekonomideki diğer sektörlerin de bu durumdan etkilenmesine yol açmaktadır. Bu çerçevede, sistemik kriz ve tüketicilerin korunması, mevduata sigorta getirilmesi veya merkez bankalarının zor durumdaki bankalara yardım amacıyla piyasaya müdahale etmelerinin temel nedenlerini oluşturmaktadır.

“Rekabet” olgusu uzun süreler boyunca finansal istikrar açısından zararlı olarak algılanmış ve bankacılık sektöründeki rekabet, finansal piyasaların özellikleri ve rekabetin finansal istikrara zarar verdiği öngörülerini çerçevesinde, Amerika Birleşik Devletleri’nde 1970’li yıllarda başlayan ve devamında Avrupa’da yayılan finans piyasalarının serbestleşmesine kadar baskı altında tutulmuştur. Söz konusu dönemlerde düzenlemelerin çok sıkı ve merkez bankalarının çoğu zaman bankalararasındaki antirekabetçi anlaşmalar ve yoğunlaşmış bir piyasa yapısından memnun olduklarından, hatta bu türlü bir yapıyı desteklediklerinden bahsetmek olanaklıdır. Bununla birlikte, özellikle son 20 yılda yaşanan gelişmelerle birlikte, bazı kurumsal düzenlemelerin mevcudiyetine rağmen, bankacılık, rekabet kurallarının uygulanma alanında yer alan bir sektör hâline gelmiştir.

Bankacılık sektöründe rekabet analizi, piyasanın birtakım özellikleri nedeniyle oldukça karmaşık bir yapı arz etmektedir ki, bu özellikleri; şebeke dışsallığı, çift taraflı pazar, dikey hiyerarşik yapılanma, bilgi asimetrisi ve değişim maliyetleri olarak sıralamak mümkündür.

Rekabetçi süreçlerin yaşanması, bir taraftan sektörde maliyet minimizasyonu ve dağıtım etkinliğini öne çıkartırken, diğer taraftan, birçok diğer pazarda olduğu gibi, standart rekabet paradigmasının ortaya çıkmasını önleyen çeşitli yapısal özellikler ve piyasa aksaklıkları bulunmaktadır.

Eksik rekabetin yaşandığı bankacılık sektöründe çeşitli giriş engellerinin mevcudiyeti söz konusudur. Perakende bankacılıkta; müşteri değişim maliyetleri, şebeke etkisi ile imaj ve şöhretin, kurumsal bankacılıkta ise, uzun dönemli müşteri ilişkileriyle asimetrik bilgi probleminin en önemli giriş engelleri olduğundan bahsetmek mümkündür.

Finansal istikrarı; finansal sistemin şoklara karşı koyabilme ve finansal dengesizlikleri çözüme kavuşturabilme yetisiyle, geleceği tahmin edilebilir bir duruma getirebilen koşullarda yer alma olarak tanımlamak mümkündür.

Finansal istikrar temel olarak iki koşula bağlıdır: Finansal sistemde yer alan temel kurumların istikrarı ile temel piyasaların istikrarlı oluşu. Bankacılık sektörünün istikrarı ile rekabet arasındaki ilişki ile ilgili literatür bu konuda net bir sonuca ulaşmış görünmemektedir. Son zamanlara kadar bu konuda ileri sürülen temel argüman; bankalar arasındaki aşırı rekabetin, bankaları aşırı risk almaya yönelttiği ve dolayısıyla bu durumun, bankacıların veya aracı kurumların iflasına yol açtığı yönündedir. Ancak, son zamanlarda yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuç ise, rekabetin finansal istikrara yardımcı olduğu yönündedir. Bu görüşe göre, rekabet dolayısıyla krediler için düşük faiz oranları uygulanmakta, bu da, kredi alan teşebbüslerin iflas riskini azaltmakta ve dolayısıyla finansal sistemin istikrarına yardımcı olmaktadır.

Rekabet olgusu ve finansal istikrar arasındaki çalışmaların sonucu her ne olursa olsun, bu konuda biraz sonra değineceğim üç temel argümanın mutlaka dikkate alınmasının gerekli olduğunu düşünmekteyim: Bu konuda dikkate alınması gereken ilk argüman, rekabetin, diğer piyasalarda olduğu gibi, finansal piyasalarda da etkinlik, kalite ve yenilikçiliğe yol açacağı konusudur; ikinci konu, finansal piyasalardaki rekabet her hâlükârda, diğer piyasalardaki yoğunlaşmanın engellenmesi ve ekonomik büyümeye katkıda bulunacaktır; son olarak, finansal piyasalardaki rekabet olgusundan, rekabetten vazgeçmek yerine, etkin finansal piyasaların yaratılması ve aşırı rekabetten kaynaklanacak aşırı risklerin önlenmesi için düzenleyici bir yapının oluşturulması gerekliliğidir.

Hâlihazırda yaşanan global finans krizi, yetersiz düzenlemelerin, krizin ortaya çıkması ve yayılmasında ne denli önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Her ne kadar sektörün ağır düzenlemelere tabi olduğu varsayılmasına rağmen, mevcut krizin; banka bilançolarının aktiflerinin gerçek değeri yansıtmamasına neden olan para ve muhasebe politikaları, düzenlemelerin yanlış tasarlanması ve yetersiz denetimden kaynaklandığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durumda, mevcut krizdeki piyasa aksaklığının aşırı rekabetten değil, teşvikle-

rin uyumsuzluğu ile yanlış sinyallerden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla, rekabet politikası uygulamalarının ertelenmesinin kendisi de başka pazar aksaklıklarının yaratılmasına neden olacaktır.

Bu çerçevede, sistemik başarısızlıktan kaynaklanan mevcut kriz dolayısıyla finansal sektörün kurtarılmasına yönelik olarak ortaya konulacak kamu müdahaleleri hiçbir biçimde rekabet politikası uygulamalarından vazgeçilmesine yönelik argümanların bir açıklaması olarak kullanılmamalıdır.

Bilindiği gibi, finansal sıkıntı ya da finansal başarısızlık, teşebbüslerin yükümlülüklerini yerine getirememesi veya iflastan kurtulmak için borçlarını yeniden yapılandırması durumunda ortaya çıkmaktadır. Firmaların, borçlarını ödeyememeleri durumunda devralınmaları veya tasfiye olmaları, finansal başarısızlığı serbest piyasa ekonomisinde önemli bir eleme mekânizması olarak ortaya çıkartmaktadır. Bu durumda sorulması gereken temel iki soru şudur: Finansal baskı, en iyi performansa sahip firmaların yaşamasına mı yol açmaktadır, yoksa bu işlem, firma büyüklüğü, kaldıraç ve borç yapısının karmaşıklığı gibi konular yanında ayrıca, sistemik risk gibi makroekonomik faktörlerle de ilgili midir? Bu konudaki ikinci temel soru, iflas kanunları ve dolayısıyla iflasın ertelenmesi ve yeniden yapılandırma ile ilgili düzenlemelerin ve kamu müdahalelerinin bu seçim sürecindeki rolü nedir?

Teşebbüslerin finansal başarısızlığa uğradığı durumda karşı karşıya kaldıkları seçenekleri; birleşme veya devralma, tasfiye, yeniden yapılandırma veya iflasın ertelenmesi, söz konusu firmalara kamu müdahalesi ya da kamu yardımlarında bulunulması olarak sıralamak mümkündür. Sıralanan bu alternatiflerden ilk ikisi, genellikle pazar yapısının değişikliğe uğraması ve pazar gücünün yaratılma olasılığını gündeme getirirken, son iki seçenek etkinlik tartışmalarına yol açmaktadır. Bu anlamda firmaların başarısızlığa uğradığı durumlarda ortaya çıkacak sonuçların tercihinde, rekabet politikası bakımından ilk bakışta yoğunlaşmalar ve etkinlik arasında bir ödünleşimden bahsedilmesi mümkündür.

Finansal piyasalarda yaşanan bir kriz ve bunun reel ekonomiyi de etkilediği durumlarda, rekabet otoritelerinden hem daha esnek, hem de daha hızlı hareket etmeleri beklenmektedir. Buradaki “esneklik”, normal zamanlarda antirekabetçi olarak görülebilecek birleşmelere izin verilmesi, “hız” ise, kararın, daha detaylı analizlerin yapılmasını da önleyebilecek bir şekilde bir an önce alınmasına yöneliktir. Ancak, bununla birlikte, kamu otoritelerinin, anti rekabetçi birleşme ve devralmalara izin verme veya iflastaki ya da zor durumdaki firmalara yardım etmesine yönelik geliştirdiği politikaların seçiminde dikkate alınması gereken hususları dört başlık altında toplamak mümkündür:

Devlet yardımları ile kısa süre içerisinde desteğin sağlanması mümkün iken, birleşme ve devralmaların net faydası hem uzun dönemli, hem de belirsizdir. Antirekabetçi birleşme ve devralma işlemlerinden kaynaklanacak tekeli rantın süresi potansiyel olarak sınırsızdır. Yetersiz birleşme kontrolü, sistemik krizlere katkıda bulunan, “batmak için çok büyük (too big too fail)” veya “batmak için çok ilişkili özelliğe sahip (too interconnection too fail)” finansal kuruluşların yaratılmasına neden olmaktadır. Ayrıca, kötü yönetimin ödüllendirilmesi ile ortaya çıkan pazar gücü, ahlâki riziko problemini de arttırmaktadır.

Tüm bu nedenlerden dolayı, kamu otoritelerinin kriz dönemlerine yönelik geliştirecekleri politikalarda, özellikle antirekabetçi birleşme ve devralmaların en son seçenek olarak dikkate alınması gerekmektedir.

Bilindiği gibi, piyasa odaklı ekonomilerin temel ilkelerinden birisi, etkin olmayan teşebbüslerin pazarın dışında kalması veya pazara giriş ve çıkış engellerinin mevcut olmamasıdır. Ancak, yeniden yapılandırma veya iflasın ertelenmesine yönelik program ve düzenlemeler ise, teşebbüslerin pazarda kalmaları için birtakım seçenekler sunmaktadır. Bu anlamda, iflasın ertelenmesine yönelik kanunlara veya düzenlemelere ilişkin olarak üç temel eleştiri söz konusudur: Bunlardan ilki, erteleme yoluyla, etkin olmayan firmaların pazarda kalmasına müsaade edilmesi; ikincisi, bu şekilde pazarda fazla kapasite yaratılması ve söz konusu firmaların rekabette haksız bir avantaja sahip olmaları; üçüncüsü ise, teminatların değerinin düşmesi nedeniyle kreditorlerin hakları konusundaki problemlerdir.

Daha önce bahsedildiği üzere pazarın dışına çıkan bütün firmaları “de facto” olarak “etkin olmayan teşebbüsler” olarak nitelendirmek, sistemik risklerin mevcudiyetinde her zaman için mümkün değildir. Dolayısıyla, iflas kanunlarının ve yeniden yapılandırma programlarının tasarımında, rekabet politikasıyla da çelişmeyecek olan etkisiz olmamasına rağmen pazarın dışına itilmiş teşebbüslerin kurtarılması ilkesinin, mutlaka dikkate alınması çok büyük önem taşımaktadır.

Bir diğer önemli konu, kriz dönemlerinde uygulamaya konulacak kamu müdahaleleri ve kamu yardımları ile rekabet politikası ilişkisinin sınırlarının belirlenmesidir. Herhangi bir piyasada kamu tarafından rakiplerin kurtarılması, diğer firmaların dezavantajına olmasına rağmen, bankacılık sektöründe yaşanan kurtarmalar, bankalararasındaki ilişkilerin niteliği nedeniyle rakiplerin de yararlıdır.

Bununla birlikte, zor durumdaki bankalara yardım edilmesi veya birtakım finansal kuruluşların kurtarılması, hem fon sahiplerinin, hem de banka yönetici-

lerinin geçmiş dönemde aldıkları aşırı riskten kaynaklanan başarısızlığın bertaraf edilmesi anlamına da gelecektir. Bu durum ise, gelecekte karşılaşılabilecek sıkıntılarda benzer sigorta önlemlerinin uygulanacağı beklentilerini kuvvetlendirdiği gibi, aşırı risk almayı da teşvik etmektedir. Bu nedenle, finansal istikrarı sağlamak için alınan önlemlerin, ahlâki rizikonun ortaya çıkmasını azaltacak bir şekilde tasarlanması büyük önem kazanmaktadır.

Bu tür kurtarma önlemleri, aşırı risk almayan, fakat rakiplerinin kurtarıldığını, rakiplerine sermaye desteği verildiğini gözlemleyen bankaları da doğrudan etkilemektedir.

Mevcut global finans krizinin sonuçlarından bir tanesi de, finansal hizmet sektörüne, özellikle de bankalara doğrudan kamu müdahalesinde bulunulmasıdır. Söz konusu müdahaleler; bazı bankaların sahipliğinin geçici bir şekilde kamuya geçmesi, bankalara sermaye enjekte edilmesi ve borçlanmayı teşvik edebilmek amacıyla mevduata garanti getirilmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

Firma sahipliği yapısının doğrudan rekabet politikasıyla ilişkisi olması nedeniyle, bankaların kamunun kontrolüne geçmesi veya kamunun bankalarda hissedar olması rekabet politikası bakımından büyük önem arz etmektedir. Sermaye enjeksiyonu yoluyla kamunun bankalarda hissedar konumuna geçmesi, yönetimin ve stratejilerin kamu tarafından belirlenmesi anlamına gelmemekle birlikte, bu durumun piyasa ve tüketici gözünde, söz konusu bankanın haksız rekabet avantajı kazanmasına yol açabilme ihtimali bulunmaktadır. Dolayısıyla, davranışsal ve yapısal tedbirler ile denetleme fonksiyonunun yerine getirilmesi, bankaların kamu sahipliğini istismar ederek birtakım antirekabetçi amaçların elde edilmesini önleyici olacaktır.

Kamu müdahalesinin, mevduat garantisi veya sigorta şeklinde ortaya çıkması durumunda ise, daha karmaşık bir yapıyla karşılaşılmaktadır. Söz konusu müdahale şeklinin piyasanın tümü için uygulanması durumunda rekabetçi kaygılar ortadan kalksa dahi, etkin olmayan firmaların da pazar dışında kalmalarının önlenmesi söz konusu olacaktır.

Müdahalenin, tüm piyasa yerine seçici bir biçimde yapılması ise, potansiyel olarak antirekabetçi etkilerin doğmasına neden olacaktır.

Tarkan ERDOĞAN
Rekabet Kurumu Uzmanı

Değerli katılımcılar, herkese hoş geldiniz diyorum ve saygılarımla selamlıyorum. Meslektaşım kaldığı yerden devam edeceğim.

Bilindiği üzere rekabet otoritelerinin iki temel görevi vardır: Kamuoyu tarafından bunlardan en çok bilineni, rekabet kurallarının yani bizim “Enforcement aktiviteleri” dediğimiz uygulamalarıdır. Ancak, kamuoyu tarafından daha az bilineni ve belki en az rekabet kurallarının uygulanması kadar önemli olanı ise, rekabet savunuculuğudur. Rekabet savunuculuğu, biraz sonraki sunumumda da belirteceğim gibi, kriz dönemlerinde daha da ön plana çıkmaktadır.

Rekabet otoritelerinin iki temel görevleri olduğunu dikkate aldığımızda ve eğer biz rekabet korumak, rekabetin kısıtlanmasını önlemek istiyorsak, bu görevlerinin her ikisinde de başarılı olmak zorundayız. FTC eski Başkanının da belirttiği üzere bu görevlerden birisindeki başarısızlık, rekabet otoritelerinin bütünüyle başarısızlığı anlamına gelebilmektedir.

Öncelikle kriz dönemlerinde rekabet savunuculuğunun ne gibi zorlukları olduğunun üzerinde durmakta fayda var diye düşünüyorum.

Bilindiği üzere 2007 yılında Amerika’da emlak piyasasında ortaya çıkan krizden önce dünya ekonomisi yaklaşık 10 yıldır istikrarlı bir şekilde büyümüştür. Bu dönemde genel olarak makroekonomik istikrarın olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla bu süreçte, piyasa ekonomisine güven duyulmasının yanında rekabetin etkinlik yarattığı konusunda da genel olarak bir konsensüs oluşmuştur. Ancak, şu an içinde bulunduğumuz küresel kriz döneminde piyasaya, rekabete olan bu güven duygusu sarsılmaya başlamıştır. Bu durumu özellikle bankacılık sektöründe görmek mümkün. Bir başka deyişle bir piyasa başarısızlığı olduğu söyleniyor. Dolayısıyla da, kamuoyunda, tüketicilerde, iş dünyasında, hükümetler düzeyinde piyasalara müdahale edilmesi gerektiği yönünde bir bekleyiş var. Bunun sonucunda, herkesin algılaması da artık daha kısa vadeli olmaya başladı ve istikrar, kısa vadede var olma mücadelesi ön plana geçmeye başladığını söylemek mümkün.

Ekonomik kriz ile rekabetin birbirlerine karşı olma potansiyelleri vardır. Öncelikle rekabetin etkinlik artırması ve en iyi piyasa çözümünü vermesi oldukça zaman alır. Bir başka deyişle rekabetten beklenen faydalar orta ve uzun dönemde

ortaya çıkar. İkinci olarak bu faydalar etkin firmaların piyasa girebilmesine ve verimsiz firmaların pazardan çıkabilmesine bağlıdır. Öte yandan kriz ve durgunluk dönemlerinde kısa vadeli bakış açısı egemen olur. Şöyle ki; zor durumda olan firmaların piyasa dışına çıkmasının toplumsal maliyetinin çok olacağı şeklinde bir algı oluşur. Rekabetten beklenen faydalar ekonomik kriz dönemlerinde unutulabilir, ihmal edilebilir zira öncelik kısa vadede krizi önlemeye, istikrarı tekrar oluşturmaya verilir.

Ekonomik kriz beraberinde piyasalara ve rekabete olan inancın sarsılmasına, başta bankalar olmak üzere firmaların batmasına veya çok zor duruma düşmesine, rekabeti sınırlayıcı anlaşma kurma eğilimlerinin artmasına neden olmaktadır.

Kriz dönemlerinde ayrıca zor durumda olan firmaların kurtarılmasına veya ulusal şampiyonlar yaratılmasına yönelik birleşme/devralmalara izin verilmesi konusunda rekabet otoritelerine baskılar artabilir.

Ekonomik kriz ve durgunluk rekabetten beklenen faydaların algılanmasını zorlaştırır ve politika yapımcıları bu dönemde kısa vadeli politikalara, zor durumda olan firmaların kurtarılmasına odaklanırlar. Öte yanda tüketiciler de kriz dönemlerinde istikrara daha çok önem atfedebilirler.

Ekonomi teorisi talebin düştüğü durumlarda firmaların kartel kurma isteklerinin artabileceğini öte yandan ekonomik krizin de mevcut kartellerin bozulmasına neden olabileceğini söylemektedir. Talep düşmesi sonucu oluşan aşırı kapasite firmaların kartel kurma isteklerini artırabilir. Ayrıca talebin tekrar artacağı beklentisi de karteldeki firmaların karteli bozma heveslerini azaltır.

Ekonomik kriz dönemleri iş dünyasının kartellere olan algılamasını da değiştirebilir. Şöyle ki, normal zamanlarda kartel kurmayı etik nedenlerle bir seçenek olarak görmeyen firma yöneticileri bu zor zamanlarda ayakta kalabilmek için bu etik duygularını bir kenarda bırakabilirler.

Sonuç olarak, bulunduğumuz kriz dönemini rekabet otoriteleri açısından zor zamanlar olarak nitelendirmek mümkündür. Ancak, en azından bu algıyı kırmak adına rekabet otoritelerinin bu dönemde de yapabileceği çok şey olduğunu düşünürüz.

Rekabet otoritelerinin ekonomik kriz dönemlerinde rekabetin faydaları (veya rekabetten vazgeçmenin maliyetleri) konusunda hükümeti, iş dünyasını ve temsilcilerini, tüketicileri ikna etmek için normal dönemlere göre daha çok çaba içine girmesi gerekmektedir.

Kamu tarafından yapılacak düzenlemelerin rekabet ve rekabetçi süreç üzerindeki maliyet ve etkilerinin dikkate alınmasını sağlayacak bir “rekabet etki analizi”, rekabet savunucunun daha kurumsal bir çerçeve içinde yapılması bakımından son yıllarda büyük önem kazanmıştır. Ekonomik kriz dönemlerinde hükümetler, kamu otoriteleri krizle mücadelede, istikrarı yeniden muhafaza etmek adına normal koşullara göre çok sayıda düzenleme yaparlar. Bu düzenlemelerde istikrarı sağlamak için en azından kısa vadede rekabetin göz ardı edilmesi riski vardır. Bu nedenle krizlerde daha kritik bir hal alan rekabet savunuculuğunun çerçevesini oluşturmaya yönelik olarak Rekabet Kurumu’nun OECD’nin Rekabet Değerlendirme Araç Kitini ve başta OFT olmak üzere diğer ülke uygulamalarını da dikkate alarak bir rekabet değerlendirme kılavuzu yayımlaması yerinde olacaktır. Söz konusu kılavuz hem Rekabet Kurumu’nun görüş için kendi önüne gelen düzenlemelerde dikkate alacağı hususları hem de diğer devlet kurumlarının kendi değerlendirmelerini yapmalarında bir çerçeve sağlayarak rekabet savunuculuğunun daha etkin ve belirli bir şekilde yürütülmesini sağlayacaktır.

RK’nun kriz dönemlerinde kamu otoriteleri ile daha yoğun ve yakın çalışmasına ve buna ilişkin yasal/süreklilik arz eden zeminler yaratılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bankacılık Yasası ile kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu artırmayı amaçlayan Finansal Sektör Komisyonunun kurulmuş olması bu duruma güzel bir örnektir.

Son olarak rekabetçi şekilde çalışmadığı şüphesi olan sektörler için yapılan incelemeler yapılması savunuculuk anlamında etkinliği de artıracaktır. Ayrıca sektör incelemelerinin sonuçları mutlaka kamuoyu ile paylaşılmalı ve rekabeti etkileyen çeşitli sınırlamalar konusunda ilgili kamu otoritelerine, hükümete bu konuda bilgi verilmelidir. Yeni kanun tasarısında sektör incelemelerine özellikle vurgu yapılmakta ve bu konunun hukuki altyapısının güçlendirilmesi sağlanmaktadır. Rekabet Kurumunun son olarak yapmış olduğu akaryakıt sektörü incelemesi de bunun bir örneğidir. Kriz dönemlerinde belki de bu tip incelemelerin sayılarının artırılmasında fayda vardır.

Kriz ve durgunluk dönemlerinde rekabet kurallarının daha yumuşak bir şekilde uygulanmasının uygun olabileceği önerilebilmektedir. Geçmişte kriz dönemlerinde rekabet otoriteleri rekabet kurallarının uygulanması konusunda baskı altında kalmıştır. Bu baskı rekabet otoritelerinin hükümetlerin sıkıntısındaki firmalara yapacakları devlet yardımlarına izin vermesi veya (aşırı rekabet nedeniyle fiyatlar üzerindeki baskıyı azaltmak için) rekabeti kısıtlayıcı birleşme/devralmalara ve kartel anlaşmalarına yönelik kuralların gevşetilmesi/askıya alınması şeklinde kendini göstermiştir.

Söz konusu baskı birleşme/devralmalar alanında yurt içinde rekabeti kısıtlayıcı nitelikte olan işlemlere daha hoşgörülü yaklaşmak (ulusal şampiyonlar yaratmaya izin vermek) veya tam tersine rekabeti artırıcı nitelikte olan yerli firmanın yabancı firma tarafından alınmasına izin vermemek (ulusal sahipliği korumak adına) gibi çeşitli korumacı politikaların uygulanması, rakipler arasındaki ilişkiler bakımından ise firmaların bağımsız davranmak yerine kendilerine yönelik çeşitli kurallar koyması (self regulation) ve rekabeti sınırlayıcı ortak davranış biçimleri geliştirmesi bir başka deyişle krizden kaynaklanan sıkıntıların paylaşılması anlamına gelmektedir.

Krizde rekabet kurallarının askıya alınmasına verilebilecek ilk örnek 1930’larda Amerika yaşanan büyük buhran dönemidir. Ekonomik krizle mücadele etmek için Roosevelt idaresi altında çıkarılan National Industrial Recovery Act ile rekabet hukuku 1933 yılında askıya alınmış ve yerine endüstrilerin, ticari birliklerin desteğinde fiyat davranışlarını sınırlayan kodları öngören bir sistem oluşturulmuştur. NIRA yasası otomotivden çelik sektörüne kadar yaklaşık 500 sektörü kapsıyordu.

Ticaret birlikleri firmaların üyelerinin davranışlarını düzenleyen kuralların yürütülmesinde önemli rol oynamıştır. Bu birlikler firmalar arasında bilgi değişimlerini teşvik etmeleri yanında adil rekabet davranış ve etik kodları oluşturarak üyelerinin bunlara uymasını sağlamıştır. Söz konusu davranış kodlarının amacı agresif piyasa stratejilerini sınırlamak ve mevcut firmaları korumak idi. Bu kodlarda vurgu özellikle fiyatla ilgili konulara verilerek “fiyat savaşları”, “fiyat indirme”, “kıran kırana rekabet” gibi uygulamalar etik olmayan iş davranışı olarak görülmüştür.

Söz konusu politika tüm sektörlerde fiyatların yükseltilmesine yol açarak bir tekeli rant yaratmış ve bu rant işçi ücretlerinin yükseltilmesinde kullanılmıştır. Bu konuda yapılan ampirik çalışmalar ürün ve emek piyasalarında kriz döneminde rekabetin azalmasının etkinlik ve büyüme üzerinde olumsuz sonuçlara yol açtığını ve krizin etkisini uzattığını iddia etmektedir.

Benzer şekilde krizden yapısal olarak olumsuz etkilenen sektörlerde rekabeti kısıtlayıcı devlet müdahalelerinin Japonya’da 1990’lı yıllarda yaşanan durgunluğu uzattığı dile getirilmektedir.

Bu iki örnek bize şunu gösteriyor: Rekabet kurallarının askıya alındığı veya gevşetildiği dönemlerde krizden çıkış daha uzun sürede oluyor.

Eğer kriz dönemlerinde piyasaya bir müdahale gerekli ise (özellikle bankacılık sektöründe) aşağıdaki nedenlerle devlet yardımları rekabeti azaltıcı birleşme/devralmalara tercih edilebilir:

1. Devlet yardımları daha çabuk etki gösterir iken tekel gücünün etkisini göstermesi zaman alır. Kamu yardımları yerine yoğunlaşmaların kontrolünün gevşetilmesi piyasa yapısında kalıcı değişikliklere yol açarak etkinliği azaltır ve bu süreç geri çevrilemez. Geçmiş tecrübeler sıkıntıda olan iki kuruluşun birleşmesinin tek bir sağlıklı kuruluş yaratmadığını veya sağlıklı bir kuruluşun sıkıntıda olanı devralmasının da sağlıklı olanı olumsuz etkileyebileceğini göstermiştir.

2. Kamu yardımları belli bir süre için verilir. Yardımlar ayrıca sıkıntıda ki firmaların ihtiyaçlarına göre biçimlendirilebilir iken rekabeti azaltıcı yoğunlaşmalarda bu söz konusu değildir. Ancak yardımı alan teşebbüsler yardımın sürekliliği konusunda hükümetleri ikna etme çabasına girebilir.

3. Devlet yardımları yeniden yapılandırma gibi belli bir politika amacını gerçekleştirmek için verilmektedir. Rekabeti azaltan birleşme/devralmalarda ise herhangi bir şart getirmeden firmanın tekelci fiyat uygulamasına izin verilmektedir. Ancak açık ve ölçülebilir teşviklerin olmadığı durumda devlet yardımları da benzer bir etkinsizliğe neden olabilir.

4. Öte yandan devlet yardımları ayırıcı bir şekilde uygulandığında diğer teşebbüsler aleyhine haksız bir rekabet ortamı yaratır. Bunun tersine, rekabeti sınırlayıcı yoğunlaşmadan rakipler de faydalanır zira bu durum pazardaki tüm oyuncular açısından rekabeti azaltır.

5. Gevşek bir yoğunlaşma kontrolü yeni mega firmalar yaratarak gelecekte yapısal sorunlara yol açabilir.

Son olarak da Türkiye deneyiminden bahsedeceğim.

Bilindiği üzere BDDK tarafından 2001 yılında başlatılan Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı ile; kamu bankalarının yeniden yapılandırılması, krizden olumsuz etkilenen özel bankaların sağlıklı bir yapıya kavuşturulması, bankacılık sektörünün daha etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşturulması için düzenleme ve denetleme etkinliğinin artırılması, TMSF bünyesindeki bankaların çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır.

2001 krizinde yapılan yeni bir düzenleme ile bankacılık sektöründeki yoğunlaşmalar Rekabet Kurumu'nun karar alma yetkisi kapsamında fiilen çıkarılmıştır. 1999 yılında kabul edilen ve ardından 2001 yılında genişletilip kalıcı hale

getirilen Bankacılık Kanununun ilgili maddesi, Türk hukukunda Rekabet Kanunu uygulamasından açıkça istisna tutulan tek örneği göstermektedir. Bankacılık Kanununa göre birleşmeye veya devre konu iş varlığının toplam aktiflerinin sektör içindeki pazar payının % 20'sinin altında olduğu banka yoğunlaşmaları Rekabet Kanununun yoğunlaşmaları düzenleyen ilgili maddesinden muaf tutulmaktadır.

Bu tavan Türkiye'deki bankacılık pazarının parçalı yapısı dikkate alındığında banka yoğunlaşma işlemlerinin önemli bir kısmının de facto istisna tutulmasına yol açacak kadar yüksektir. Ayrıca söz konusu oranın altında olup da ilgili pazar çerçevesinde hakim durum yaratma riski olan işlemler de yoğunlaşmaların kontrolü kapsamı dışında kalabilecektir. Krize kısa sürede müdahale amacıyla getirilen bu hüküm bankacılık sektörü sağlıklı bir yapıya kavuşturulduktan sonra dahi eş deyişle acil durum geçtikten sonra bile muhafaza edilmiştir. Bu durum ise çeşitli eleştirilere konu olmuştur. Örneğin OECD'nin 2005 tarihli Türkiye'deki Rekabet Hukuku ve Politikası gözden geçirme raporunda bankacılık sektöründeki yoğunlaşmalarda rekabet politikası gözetiminin yeniden tesis edilmesi tavsiye edilmektedir.

Bu noktada vurgulanması gereken bir nokta ise anılan istisnanın yoğunlaşmaların kontrolünü sadece Rekabet Kurumu'nun yetki alanının dışına çıkarmakla kalmayıp bütünüyle bu eşiğe kadar olan yoğunlaşmalarda bir rekabet testi uygulanmasının önüne geçmesidir. Bir başka deyişle ilgili Kanun yoğunlaşma işlemlerinde rekabet testi uygulamasını Rekabet Kurulu'ndan almış ancak kimi ülke örneklerinde olduğu gibi düzenleyici otorite olan BDDK'ya vermemiştir.

Bankacılık Kanununun gerekçesine bakıldığında zaman, “finansal serbestleşme”, “bankacılığın etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşturulması” gibi konulara çok yerde rastlıyorsunuz, yani bu konulara çok büyük bir vurgu yapılıyor. Ancak, bu vurgu yapılmasına rağmen, etkinliği azaltabilecek ve dolayısıyla da rekabetin önemli ölçüde azaltılmasına yol açabilecek bir hükmün hem kanunun ruhuyla, hem de Avrupa Birliği müktesebatıyla örtüşmediğini söyleyebiliriz, ki Avrupa Birliği'nin 2008 tarihli ilerleme raporunda da benzer husus dile getiriliyor.

4511 sayılı Bankacılık Kanunu'nun gerekçesinde finansal serbestleşmeye, AB müktesebatına uyuma ve bankacılık sektörünün daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulmasına birçok yerde atıf yapılıyor olmasına rağmen, birleşme devralmalarının fiili olarak yoğunlaşma kontrolü dışında bırakılması ilgili Kanunun genel mantığı ve AB müktesebatının rekabet hukuku ile ilgili düzenlemeleri ile çatışmaktadır. AB'nin 2008 tarihli İlerleme Raporu'nda bu duruma ilişkin olarak şu değerlendirme bulunmaktadır:

“...Bankacılık Kanunu, bankacılık sektöründeki payı % 20’inin altındaki şirket birleşmesi ve iktisapları, Rekabet Kurumu kontrolünden muaf tutmaktadır. Bu muafiyet, bankacılık sektöründeki şirket birleşmesi denetim kurallarının uygulanmasını sınırlamaktadır. Bu muafiyet nedeniyle, önümüzdeki dönemde kamu bankalarının özelleştirilmesinde, Kurum’un rekabeti geliştirme çabaları sınırlı kalabilir...”

Öte yandan ilgili yasada finans piyasalarında güven ve istikrarın teminine yönelik olarak politika önerilerinde bulunmak, finans sektörünü ilgilendiren konulara ilişkin görüş bildirmek üzere, kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla BDDK nezdinde aralarında Rekabet Kurumu’ndan bir temsilcinin de bulunacağı “Finansal Sektör Komisyonu” oluşturulması öngörülmüştür. Ardından ilgili yasa hükmü uyarınca Komisyonun çalışma usul ve esaslarını belirlemek üzere BDDK tarafından bir yönetmelik yayımlanmıştır. Komisyon 2006 yılından itibaren yılda en az iki kez toplanmaya başlamıştır. Yönetmeliğe göre alınan kararlar düzenli olarak Bakanlar Kurulu’na iletilecektir. Finansal piyasaları ilgilendiren konularda kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu sağlayacak olan bu Komisyonda rekabetçi bakış açısını barındıran bir temsilcinin bulunması çok olumlu bir gelişme olup, Rekabet Kurumu’nun rekabet savunuculuğu çerçevesinde finansal piyasalarla ilgili görüşlerini düzenli bir şekilde aktarabileceği bir zemin yaratmış olması bakımından da çok önemlidir.

Şimdiye kadar söylediklerimizden sonra ne gibi önerilerde bulunabiliriz veya ne gibi politika sonuçlarına ulaşabiliriz?

Öncelikle, rekabet kurallarının uygulanması konusunda radikal değişiklikler beklenmemeli; yani kriz dönemlerinde de kartellerle etkin bir şekilde mücadeleyle devam edilmelidir. Benzer şekilde etkin bir şekilde birleşme ve devralmaların denetimine de devam edilmeli, bu alanda uygulamanın gevşetilmesi beklenmemelidir.

Yoğunlaşmalar alanında, özellikle kriz dönemlerinde firmaların, bankaların, reel sektördeki firmaların faaliyetlerinin zorlaştığı dikkate alındığında, teşebbüslerin, “batan firma savunması”yla Rekabet Kurumunun önüne çok daha sık bir şekilde geleceklere dikkate alındığında, batan firma savunmasına yönelik bir kılavuzun da çıkarılmasının çok yararlı olacağını düşünüyoruz. Buradaki ilkelerin, bu değerlendirmenin nasıl yapılacağını mutlaka teşebbüsler tarafından önceden bilinmesinin hukuki belirliliği sağlama adına büyük faydası olacaktır.

Son olarak da, rekabet savunuculuğu çerçevesinde, biraz önce söylediğim, rekabet değerlendirme kılavuzunun acilen yayımlanmasının, özellikle bu kriz döneminde kamu otoritelerinin, kamu düzenleyicilerinin çok sayıda karar aldıkları, politika oluşturdıkları dikkate alındığında, bu politikalar, bu kararlar alınırken mutlaka önceden rekabetçi bir perspektifle de değerlendirilmesinin yararlı olacaktır.

Yine, finansal krize ve reel krize yönelik olarak bir rekabet politikası oluşturulması belki de öncelikle ele alınması gereken konulardan birisidir. Bugün bu sempozyumdan çıkan sonuçlar bu politikanın oluşturulmasına büyük katkıda bulunacaktır.

Rekabet Kurumunun finansal krize, reel krize bakış açısı konuşma metinleri, politika notları, web sayfasında mutlaka olmalı ki, başta teşebbüsler, tüketiciler olmak üzere tüm paydaşlar Rekabet Kurumunun bakış açısından önceden öğrenmeliler.

Finansal Sektör Komisyonu örneğinde gördüğümüz gibi, diğer düzenleyici ve denetleyici kurumlarla buna benzer yasal, süreklilik arz eden zeminler yaratılmasının da, Rekabet Kurumunun rekabet savunuculuğu politikasının etkin bir şekilde yürütülmesine büyük bir fayda sağlayacağını düşünüyoruz.

Sonuç olarak rekabet politikası, çözümün bir parçasıdır. Rekabet politikası alanındaki geçmiş kriz deneyimleri göstermektedir ki, rekabet kurallarının askıya alınması, gevşetilmesi gibi politika tercihleri, ülkelerin ekonomik büyümelerine zarar vermiş ve krizden çıkma sürelerini uzatmıştır. Dolayısıyla, ekonomik krizlerde rekabet politikalarının, krizden çıkışta bir engel olarak değil de, çözümün bir parçası olarak tüm paydaşlar açısından görülmesinin çok önemli olduğunu düşünüyoruz.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Philip COLLINS - Benim bir görüşüm olacak. Birleşik Krallık'ta "Ex-post birleşmeler"le ilgili -ki biz Birleşik Krallık'ta ilgilenmekteydik- hukuki bir çerçeve var. Siyasi uygulamalar sonuçta rekabet kaygılarına çok fazla giremiyor; böyle bir hukuki çerçevemiz var.

Yine, Parlamentoda da görüşüldüğü üzere "rekabet uygulamalarında yer alan kamu menfaatinin ne olup ne olmadığı" konusunu ölçümlüyoruz; böyle bir uygulamamız var.

Bankacılık sektöründe de, iyi banka-kötü banka, devletleştirilmeli mi devletleştirilmemeli mi gibi birtakım uygulamalarımız, birtakım öngörülerimiz olmakta.

Şu çok açık ki; eğer bu süreci etkin bir şekilde, doğru bir şekilde uygulamazsak özellikle bankacılık birleşmelerinde, batacak firmalar, batma eğilimi gösteren firmalar anlamında zaman içerisinde rekabet politikasıyla ilgili kötü bir sonuç alabiliriz. Bu süreci gerçekten etkin uygulamak durumundayız.

Birleşik Krallık'ta, Türkiye'de ya da diğer ülkelerde bankacılık krizi olduğu zaman, en iyi sonucu alabilmek için, kötünün en iyisi bir sonucu beklemek lazım.

Şu önemli ki, batması gereken birtakım firmalar varsa, onların batmasına izin vermekte fayda var; bu, bankacılık sisteminde de böyle.

Bu krizdeki problem: Bankalar yeterli krediye sahip değil ya da yeterli parasal kaynağa sahip değil, yani bunlar belki iyi firmalar ama, yeterli finansal kaynakları yok.

Bunları belirtmek istedim. Çok teşekkürler.

Prof. Dr. Erdal TÜRKKAN- Bütün konuşmacılara çok teşekkür ediyorum. Efendim, tabii çok ilginç bir tartışma oldu. Bu finansal krizin elbette ki bir güven sağlama boyutu var. Güveni sağlayabilmek için alınacak tedbirlerin bir bölümü de rekabetle çok uyumlu tedbirler olamıyor. Ayrıca, özellikle finansal sektörün, düzenlemelere dayalı ve çok da rekabete tamamen açık olmayan bir sektör olması işi zorlaştırıyor.

Konuşmacılarımız hepsi genel olarak bu güçlükleri ortaya koymakla birlikte, 2008'de çıkan finansal krizde, rekabet savunuculuğunun önemli bir rolü olabileceğini, hatta bu dönemde bir rekabet reformunun yapılmasının da yararlı olacağını, bu arada hatta, krizde bir rekabet politikası tanımlayıp bu politikanın açıklanmasının da yarar sağlayacağını ortaya koydular. Ancak, tabii ki bu süreçte,

zor durumlar yaşandığı zaman, rekabetle çok da uyumlu olmayan, ancak kısa dönemde güvenin sağlanması açısından gerekli olan bazı zor kararların alınması da söz konusu olabilecektir. Tabii burada, bunların geçici olması, yani bir süre sonra tekrardan normal piyasa düzenine, rekabetçi piyasayla daha uyumlu bir düzene dönüş imkânının açık bırakılması önem taşımaktadır.

KRİZ VE REKABET POLİTİKASI

17 Mart 2009

ANKARA

II. OTURUM

Uluslar Arası Perspektif ve Deneyimler

Oturum Başkanı

Halil Baha KARABUDAK

David LEWIS

Uluslararası Rekabet Ağı ve Gúney Afrika Rekabet Mahkemesi Başkanı

Oldukça kısa anlatmaya çalışacağım.

şöyle başlamak istiyorum: Biz, rekabet otoriteleri olarak son 10-20 yıldır altın çağımızı yaşadık diyebiliriz; bu sürede bizim için her şey oldukça kolaydı. şimdi her şey daha zorlaşmış görünüyor.

Rekabet kurumları son 10-15 yıl içerisinde nasıl çok başarılı oldular ve sonra her şey bizim için nasıl zorlaştı; bunlara değineceğim. Bunun birçok nedenleri var tabii ki. Buna bankacılık sektörü açısından bakarsak, liberal ekonomik reformlar 1980'lere ve 1990'lara damgasını vurmuştu. Bu dönemde, piyasaların işlemesi için çaba harcanıyordu. Bu algı doğruydü-yanlıştı; şu anda bir şey diyemeyeceğim. Bu politikalar çerçevesinde rekabeti ya da piyasa yapılarını koruma görevimizi daha rahatlıkla yerine getirebilmekteydik. Günümüze baktığımızda, özellikle iş dünyasından söz konusu pazar yapılarına olan güvenin sarsıldığını görmekteyiz. Altın çağ olarak adlandırdığım son 10-15 yıla bu nedenle bakmak istiyorum. 1990'larda dünyada faaliyet gösteren 14 kadar rekabet otoritesi vardı, bugün baktığımızda ise 100'ü aşmış durumda; bunun için "bizim altın çağımızdı" diyorum.

İşlevlerimize etkin bir şekilde devam edebilecek miyiz; geleceğimizin parlaklığını da bu belirleyecek.

Vatandaşlar artık piyasa güçlerinden koruma talep eder duruma geldiler. Burada, politika yapıcılarının dikkate aldığı bir unsur mevcut durumda. Tabii ki, sanayi politikaları başta olmak üzere rekabet politikalarının da bundan etkilenmesi kaçınılmaz. Sanayi politikalarının desteklenmesi gündemde. Bu, piyasaların başarısızlığından, piyasa aksaklıklarından kaynaklandı. Piyasaların başarısının çok popüler olduğu 1980'lerdeki durum çok çabuk unutuldu.

şunu da unutmamalıyız: Söz konusu piyasa reformları da, devlet kontrolü altındaki sistemin başarısız olmasından kaynaklanmıştı; bunu da dikkate almalıyız.

Dolayısıyla, piyasanın aksaklıklarından dolayı rekabet otoritelerinin mevcut durumdan zarar görmesi, mağdur duruma düşmesi söz konusu.

Rekabet politikalarının piyasa için olumlu yönünü desteklemek isteyenler, rekabet savunucuları da, bu algıların neden geçerli olmadığını açıklamak du-

rumundalar ve serbest piyasa doktrinleri adına rekabeti savunmak durumundalar. Rekabet otoritelerinin seslerini çok net bir şekilde duyurmaları gerekiyor.

Aslında, şu anda yoksul halkın ya da üreticilerin desteklenmesi adına yapılacak birtakım tavizler ileride tüketicilerin aleyhine olacak sonuçlar doğurabilir; rekabet otoriteleri bunu göz ardı etmemelidir. Bunun tekrar olmasını istemeyiz ve bu gerçekten iyi bir fikir olmaz. Piyasaların başarısız olması şu anki durumda bunun gerekçesi de olamaz.

Burada üç çeşit talepten söz etmek istiyorum. Rekabet otoritelerinden birtakım talepler var. Bu talepler kimlerden geliyor? Belki bu taleplerden ikisine ilişkin olarak cevaplar önerebilirim.

Öncelikle, bir eşzamanlı talepten söz edebiliriz. Hem antitröst kuralları, rekabet kuralları sıkı bir şekilde uygulansın, hem de bunların uygulanmasında seçici davranılsın. Örneğin şu anda bir “Recession”un, ekonomik buhranın sonuçlarını ve hâkim durum veya kartel sonucunda olan fiyat artışlarını yaşıyoruz. Ancak, bunlar normal fiyat artışları da olabilir, yani normal işleyen piyasa sonucunda da fiyat artışları olabilir. Rekabet otoritelerinin her türlü fiyat artışına cevap vermesi beklenebilir; bu sözünü ettiğim, ilk talep.

Bizden beklenen diğer talep ise, rekabete zarar verebilecek birleşmelere birtakım nedenlerle izin vermemiz olabilir. Bu nasıl olabilir? İhraç kartellerine izin verme ya da ulusal şampiyonlar yaratma şeklinde olabilir. Bu özellikle, zor durumdaki şirketleri, krizden etkilenen şirketleri kurtarmak adına bizden beklenebilir. Bu, Güney Afrika’da gündemde olan bir konu. Bir televizyon röportajında da buna değinmiştim.

Firmalar marjlarını arttırmak, iyileştirmek için büyük bir baskı altındalar ve beklenti içindeler; bu nedenle de rekabet otoriteleri üzerine büyük bir baskı söz konusu, rekabet kuralları uygulamamızı gevşetmemiz bekleniyor.

Diğer bir talep de şu: Devletin daha müdahil olmasını talep eden bir çevre de söz konusu. “Müdahale” derken neyi kastediyoruz? Örneğin sanayi politikalarında bunu şu anda bile görmekteyiz. Rekabet otoriteleri politikacılardan öyle baskı görüyorlar ki, özellikle devlet yardımları konusunda şimdiden bunun etkilerine görmekteyiz. Hatta, finansal sektörde olmayan firmalar, gerçekten etkilenmediğini söyleyebileceğimiz firmalar bile bundan yararlanmaya çalışıyorlar. Devleti etkilemek konusunda bu lobiler gerçekten güçlü bir şekilde işliyor.

Son olarak Financial Times’de okuduğum bir makaleye değinmek istiyorum. Okuduğum makale; Amerika’daki birçok eyaletin yeni yeni sübvansiyonlar

vermeye başladığını, bu şekilde uluslararası yatırım çekmek istendiğini, bunun faydalı görüldüğünü söylüyordu ve bu beni gerçekten çok şaşırttı. Bu sübvansiyonlar da, sanayi ölçekli gelişmeyi sağlayıcı değil; müdahaleci sanayi politikalarından söz ettiğim de buydu.

Bir başka talep daha söz konusu, ki bu daha karmaşık bir konu. Şebeke, telekom, elektrik, ulaştırma gibi sektörlerde rekabetin artırılması için biliyorsunuz son 10-15 yıl içerisinde çok büyük çabalar sarf edildi. Fiyatları düşük tutmaları konusunda onların üzerinde büyük bir baskı vardı. Düzenlemeye tabi sektörlerin, özellikle devlet kontrolünde olan kilit sektörlerin serbestleştirilmesi söz konusu olmuştu. Rekabet politikasının gevşetilmesi konusunda bu sektörden büyük talepler var.

Bizden beklenen talepleri bu şekilde özetleyebiliriz. Uygulamamızda daha seçici olmamız, birtakım imtiyazlar sağlamamız bekleniyor; sübvansiyonlar, devlet yardımları, ticaret korumaları da buna dahil. Bu talebi, bahsettiğim ağ endüstrilerinden görüyoruz.

Rekabet politikalarından, rekabeti destekleme değil de, daha korumacı bir politika benimsenmesi bekleniyor. Peki, biz buna nasıl cevap verebiliriz? Burada birtakım öneriler sunmak istiyorum. Bir defa, her fiyat artışının rekabete aykırı eylemden kaynaklanmadığını savunmalıyız, bunu açıklamalıyız ve kuralları katı bir şekilde uygulamaya devam etmeliyiz. Özellikle Güney Afrika'da, Türkiye'de, hâkim durumun kötüye kullanılması konusunda pazar çok korunmasız. O nedenle, kartel kurallarımızı, hâkim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin kurallarımızı sıkı bir şekilde uygulamaya devam etmeliyiz; bu, genel kurallar için de söz konusu. Ayrıca, rekabet otoriteleri tarafından stratejik birtakım tepkiler geliştirilmeli. Kaynak dağılımı öyle gerçekleştirilmeli ki, en önemli ihlaller hedef alınmalı, bu şekilde bir vizyonla hareket edilmeli; bu, ekonomik stratejinin bir parçası olmalı.

Biz, Güney Afrika'da rekabet kurallarımızı uygularken birtakım stratejiler geliştirdik ve bu kamuya duyurduk. Uygulamada özellikle gıda sektöründe, sağlık sektöründe birtakım önceliklerimiz var. Bunlar gerçekten rekabete aykırı uygulamalara maruz kalan sektörler. İhaleye fesat karıştırma konusunda büyük bir bilinçlendirme kampanyası başlattık ve uygulamalarımızı sıkılaştırdık.

Bu sektörler, ihalelerde danışıklılık olmasına çok açık sektörler; bu, sağlık sektöründe olduğu gibi, özellikle kamu alımlarında söz konusu.

Aslında, bu şekilde bir strateji belirlenirse, rekabet otoriteleri, hem devletin, hem de zor durumdaki, krizden etkilenen halkın desteğini sağlayabilecektir.

Rekabet otoriteleri tabii ki rekabet savunuculuğu yetkilerini de kullanmalıdır. Bazı devlet kararları iyi niyetli olsa bile, ileride rekabete zarar verecek etkilere sahip olabilir.

Örneğin, özel sağlık hizmeti fiyatlarında, tüketicilerin harcadıkları sağlık harcamalarını azaltmak için devlet kontrolleri söz konusu olmuştu; ancak, bu düzenlemenin aslında daha zararlı bir sonuç vereceğini tespit ettik. Pazar normal şartlarda işleseydi fiyatlar tüketiciler için daha makul olacaktı.

Bir de, sanayi politikaları ile rekabet politikaları arasındaki gerilimden söz etmek istiyorum.

Rekabet otoriteleri proaktif bir şekilde örneğin rekabet ile uyumlu sanayi politikası alanlarını belirlemeli ve araştırma-geliştirmeyi desteklemeli, bu gibi alanlara destek vermeli, ki bunlar rekabet stratejilerimizle, düzenlemelerimizle uyum içinde.

Öte yandan, örneğin tek bir firmaya destek verilmesi bir sanayi stratejisi olarak rekabete uygun diyemeyiz.

Sanırım 3 dakikam daha kaldı; kısa keseceğim.

Dördüncü olarak bir başka konuya daha değinmek istiyorum. Düzenleyiciler çok sıkı bir şekilde takip edilmeli ve rekabetçi bir politika belirlemeleri sağlanmalı.

Beşinci olarak şunu belirtmek istiyorum: Rekabet otoriteleri olarak bankacılık sektöründe dikkatli olmalıyız.

Müdahaleler için gerçekten geçerli nedenler olabilir. Ekonominin geneli için faydalı gerekçeler olabilir. Şu anda insanların bankacılık sektörüne güveni azaldı; borç alma ya da borç verme faaliyetleri azaldı. Ancak, bankacılık sektöründe olan her şey ekonominin geri kalanında da oluyor anlamına gelmiyor; bunları ayırt etmeliyiz.

Rekabet otoriteleri özellikle böyle bir dönemde birbirleriyle olan iletişimlerini arttırmalıdır ve bunlarla nasıl mücadele edeceklerini, ne gibi değişikliklere gideceklerini zamanın gerektirdiği şekilde tartışmalıdırlar. Hepimiz aynı geminin içindeyiz. Bizim inanırlığımız tehdit altında gibi görünüyor; dolayısıyla birbirimizin desteğine ihtiyacımız var. Teşekkür ediyorum.

David LEWIS

(Chairman of the International Competition Network and the Competition Tribunal of South Africa on Competition and Development)

I will talk very briefly.

We, the competition authorities, have lived our golden age for the last 10 to 20 years; everything was easy for us in this period. Now the current situation seems to be much more difficult for us.

I will talk about how the competition authorities have become so successful for the last 10 to 20 years and then how it becomes more challenging for us. Undoubtedly, there are many reasons for this. From the banking sector point of view, liberal economic reforms left their marks on the 1980s and 1990s. In this period, great efforts were made to ensure efficient operation of the markets. I cannot say anything now whether this perception was true or false. We could more easily carry out our task of protecting the competition or market structures in that period. Nowadays we see that particularly the business sector lose their confidence in the market structures. So I want to focus on the last 10 to 20 years which I call the golden age. In 1990s, there were almost 14 competition authorities operating all over the world. Now this figure is over 100, that's why I call this period as the golden age.

Can we carry on our functions efficiently? Answer of this question will determine the brightness in our future.

Citizens now demand protection from the market powers. In this regard policy-makers take another issue into account. Surely, it is inevitable that particularly the industrial policies and also the competition policies will be affected from that. Support for the industrial policies is also on the agenda. This is resulted from the market failures and faults. The situation in 1980s when the market success was very popular has been forgotten rapidly. We should note that those market reforms were also resulted from the failure of the system which was under control of the government.

Therefore competition authorities may also suffer and get harm from the market failures.

Competition advocates, who want to support the favorable aspects of the competition policies for the market should explain why this perceptions are not

valid and have to advocate the competition on behalf of the free market doctrines. The competition authorities have to raise their voices to be heard clearly.

In fact some concessions made at present in order to support the poor people or the producers may affect them adversely in the future. Competition authorities should not ignore this fact. We do not want to live such a situation again; it is not a good idea. And failure of the markets cannot be an excuse for the current situation.

I want to mention from three types of demand. People make claims from the competition authorities. Who are making such claims? I may propose an answer for the two of these claims.

Firstly we may speak about a simultaneous claim. Within the scope of this claim, they both demand strictly application of the anti-trust rules and competition rules and also being selective in application of them. For example, now we are facing with the results of the recession, economic depression and also increase in the prices as a result of the current situation and cartels. However these increases in prices may be an ordinary increase, in other words this increase in prices may be resulted from normal operation of the market. Competition authorities may be required to respond every kinds of price increase. This is the first demand.

Another demand may be to allow mergers because of some reasons although they may give harm to the competition. How can we do this? That may be in the form of allowing export cartels or creating national champions. This may particularly be demanded from us for the sake of saving companies affected by the crisis and having difficulty. This is one of the subjects on the agenda of South Africa. I touched on this issue also in a TV interview.

The firms are under considerable pressure for enhancing their margins and they are in such an expectation too. Therefore there is a great pressure on the competition authorities; we are expected to loosen applications of the competition rules.

Within the scope of another demand, some people also demand for the government intervention in the process. What do we mean by an “intervention”? For example, we see these interventions in the industrial policies now. Politicians exert considerable pressure on the competition authorities and we can see its influences particularly on the state aids. And even the non-financial companies, which are not affected from the crisis that much try to benefit from them. These lobbies run in an effective way for affecting the government.

Finally I want to dwell upon an article I read in the Financial Times. This article reported that many states in the United States of America began to give new subsidies through which they want to attract the foreign investment into the country and they saw it very beneficial. These statements really surprised me. These subsidies do not promote the industry scaled development in fact. It is what I mean by interventionist industrial policies.

There is another demand and it is more complicated. As you know, great efforts were made for promoting competition in the sectors like network, telecom, electricity or transportation in the last 10 to 15 years. There was a large pressure on them to keep the prices low. Liberalization of the sectors subject to regulation and particularly key sectors under control of the government was on the agenda. There are a number of claims for easement of the competition policy.

We can summarize the demands as the following: we are expected to be more selective and to make some concessions including subsidies, state aids and commercial protections. These are the demands by the network industries I mentioned before.

In the competition policies, it is expected to adopt a more protective policy not to support the competition. Then, how can we respond this demand? Here I want to make some proposals. Firstly, we should advocate that all the price increases do not result from anti-competitive actions. We should explain this and continue to apply the rules strictly. Especially in South Africa and Turkey, the market is very defenseless against abuse of the current situation. Therefore we should continue to rigidly apply our cartel rules and rules for abuse of the current situation and also the general rules. Moreover competition authorities should develop some strategic responds. In resource allocation, authorities should focus on the violations and thereby should take action in accordance with a vision and this should be a part of the economic strategy.

In South Africa, we developed several strategies for application of the competition rules and declared them to the public. We have priorities especially in the food sector and health care sector, which are really exposed to anti-competitive practices. We launched an awareness program on bid rigging and tightened up on the applications.

These sectors are considerably open to bid rigging especially in the public procurements as it is the case in the health care sector.

In fact if such a strategy is developed, then the competition authorities may provide the support of both the government and the people adversely affected from the crisis and having difficulty.

Competition authorities should also use their competition advocacy powers. Despite being taken in good faith, some decisions of the government may have harmful impacts on the competition in the future.

For example, prices of the private health care services are under the government control with a purpose to decrease health expenses of the consumers, but we detect that this implementation may have harmful results in fact. If the market operated under normal circumstances, prices would be more reasonable for the consumers.

Also I want to say some words on the tension between the industrial policies and the competition policies.

Competition authorities should proactively determine the industrial policy areas coherent with the competition and support these areas and research and development activities in these areas, all of which are in accordance with our competition strategies and regulations.

On the other hand, an industrial strategy that supports only one company cannot be said to be in consistent with the competition rules.

I think I have only 3 minutes. I will be brief.

Fourthly, I want to touch upon another point. Regulators should be monitored strictly and they should be urged to determine competitive policies.

Fifthly, I want to say that as the competition authorities we should be more careful in the banking sector.

There may be reasonable causes for the intervention; those may be beneficial for the economy in general. Now people lose their confidence in the banking sector, lending or borrowing transactions have decreased. However this does not mean that rest of the economy also experiences the same negative developments; we should be able to recognize this fact.

Competition authorities should enhance their interactions with each other especially in such difficult periods and should discuss how they can fight against these difficulties and what kinds of changes should be adopted in consistent with the requirements of the period. We are all on the same ship. Our reliability seems to be in danger and therefore we need support of each other.

Thank you very much.

Prof. Dr. Manuel SEBASTIÃO
Portekiz Rekabet Kurumu Başkanı

Teşekkür ederim.

Öncelikle, beni davet ettiği için Sayın Kaldırmacı'ya teşekkür etmek istiyorum. Bizi burada bir araya getirdikleri için, bu konferansı düzenledikleri için Sayın Rekabet Kurumu Başkanını ve çalışanlarını tebrik etmek istiyorum. Bu konferans çok önemli.

David Lewis'in sözlerini de tekrarlamak istiyorum; Türkiye'de bulunmak benim için büyük bir onur. Türk Rekabet Kurumu çok başarılı bir Kurum. Bize bir şeyler öğrenme fırsatı verdiler.

Bence şu andaki krizi anlamaya çalışmak önemli. Bu kriz neden oluştu? Size, krizin fikri rotası olarak düşündüğüm şeylerden ve krize neden olan üç gelişmeden bahsetmek istiyorum.

Bence bu krizin fikri yolları hem finansta, hem de ekonomide bulunuyor. Bence, finansal sektörü her zaman önemli olmuştu, hatta şimdi daha da önem kazandı.

Şimdi hızla bu fikri sebeplere bir bakalım. Bence bunda 1950'lere geri dönmek gerekir. Bu çok merak uyandırıcı bir şey. Bilginin temeli olarak neyi görüyoruz, bugün bilgilerimiz neye dayanıyor? Temel olarak 25 yıllık bir sürede oluştu.

Tamamen unutulmuş bir konu var, ayrıca portföy seçimiyle de ilgili bir konu var ve bunda korelasyondan bahsediliyor; bu da güzel bir şeydi. Her şey bu görüşten ortaya çıkmıştı. Aynı zamanda, Cambridge'den bir profesör aynı konuda bir makale yayımladı. O, daha esasa ilişkin bir makaleydi. Önce güvenlikten bahsediyordu. Yatırım yaparken, portföyünüzde, çok kötü durumlarda bile sürdürebileceğiniz varlıklar olması gerekir düşüncesi vardı. Bildiğiniz gibi, bu makale tamamen unutuldu ve "önce güvenlik" fikri de kayboldu. Ekonomistler, 1930'larda başlayan bu makroekonomik teoriyi geliştirdiler; ama, 1970'lerde, 1980'lerde, 1990'larda bu ilgi kayboldu.

Chicago Üniversitesinden Sayın Robert'in Amerikan Ekonomi Birliğindeki konuşmasından bir alıntı yapmak istiyorum. Temel olarak makroekonomiden bahsediyordu. Makroekonomi, büyük buhrana cevap olarak, tepki olarak doğmuştu, ama zaman içerisinde değişti, çünkü merkezdeki sorun çözüldü.

Bu süreçte şunu unuttuk: Piyasalar ve ekonomi, bir bütün olarak hassas bir makinedir, kullanıcıların iyi kullanmasına bağlıdır ve sürekli bakıma ihtiyacı vardır.

Burada bazı şeyler göz ardı edildi. Aslında bunları da ele almamız gerekiyor. Bu, krizin fikri sebepleriyle ilgiliydi. Krize yol açan şeylerle ilgili üç gelişme var: Deregülasyon, teknolojik inovasyonlar ve finansal araçlardaki inovasyonlar. Örneğin kantitatif finans modelleri, bankalar, finansal kurumlar, daha önce ulaşılmamış seviyelere ulaştılar; yani deregülasyon, inovasyon ve sermayenin uluslararası dolaşımı. Buna, finansal dolaşım, hareketlilik de diyebiliriz.

Bu duruma nasıl geldik? Şunu ciddi olarak düşünelim: Şimdi bu krizi nasıl çözeceğiz? Bazı insanlara göre bu kriz, 1930'lardan bu yana yaşadığımız en kötü ekonomik kriz. Bu kriz, daha önce hiç görmediğimiz bir kriz. Bu kriz, daha önce gördüğümüz her şeyin bir anda olduğu bir kriz. Bu kriz, bizim hayat tarzımızı etkiliyor, bizim ekonomik politikalara yaklaşımımızı etkiliyor ve rekabet çalışanları olarak tabii ki bizi de etkiliyor. Biz bu zorlukları paylaşmak zorundayız ve yeni bir kriz durumlarında rekabet konusunda yeni bir yaklaşım edinmemiz gerekiyor.

Bizler, rekabet alanında çalışanlar olarak, krizle ilgili sorunların çözülmesi konularıyla da ilgilenmek zorunda kalıyoruz.

Krizle ilgili yeterli uyarı yok muydu; şaşırtıcı olarak, hayır, uyarı yoktu ya da anlaşılmamıştı. Biz, insanlar, düzenleyiciler ve politika yapanlar bu uyarıları neden anlayamadı? Bu, görmediğiniz bir fırtınaya benziyor. Uyarıları neredeyse herkes göz ardı etti. Ne olduğunu iki olgu çok güzel açıklıyor. Birinci söylemek istediğim şey; Avrupa Birliği'ndeki Ekonomik ve Finansal Komite ile Avrupa Merkez Bankası son yıllarda finansal krizle ilgili egzersizler yapmışlardı ve ben de bunlara katıldım. Bu egzersizlerde önemli konuları ele aldık; sınırlar arası kriz durumlarından, zor durumdaki bankalardan, ev sahibi ülkelerin sorumluluklarından bahsettik ve fikir alışverişinde bulunduk; ancak, bu boyuttaki bir kriz olacağını tahmin edemedik, düşünemedik. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde konut kredileriyle ilgili bir patlak olacağını ve bunun bu kadar yayılacağını tahmin edemedik, "Lehman Brothers" gibi kurumların sistemik risklerini göremedik düşünemedik. Bu çok ilginç. Aslında bu egzersizler iki-üç yıl önce olmuştu, çok yakın zamandıydı.

Şimdi başka bir örnek vermek istiyorum. Avrupa Birliği, Avrupa Birliği'nde kullanılan kredi kartlarıyla ilgili çok yakın zamanda bir sektör araştırması yaptı.

Bu raporda değişim maliyetlerinden ve güvenlik konularından bahsedildi. Güvenlik, bizim modern bankacılık sisteminde bulunduğumuz bir şeydir. Sistemlerin nasıl oluşturulduğu ve nasıl devam ettirildi bu raporda ele alınmamıştı. Bu, önemli bir rapordur, önemli şeylerden bahsediyordu ve bu raporda güvenlik az ele alınmıştı.

Bu sebeplerden ve gelişmelerden bahsettikten sonra şunu vurgulamalıyım: Bizim bu konuda Türkiye’den öğrenecek çok şeyimiz var. 2001’de siz bir kriz yaşadınız ve bence siz bundan çok güzel dersler çıkardınız. Bankalarınız şu anda krize çok güzel dayanıklılık gösteriyor ve bence bu şekilde de devam edecekler. Ayrıca, kriz hakkında bir anlayış geliştirdiniz. Krizin nelere mal olacağını, sistemin tekrar yeniden yapılmasının nelere mal olacağını biliyorsunuz. Biz burada gayri safi milli hasılayı düşünmeyiz. Aslında ekonomiyi yeniden yapılandırmak vakit alır. Siz, bankacılık sistemini çok kolay tamir ettiniz. Tabii ki, ekonomiyi yeniden şekillendirmek vakit almıştır. Böyle şeyler tabii ki oluyor.

Finansal inovasyonlarla devam edeceğim. Vaktimi değerlendirmek için, ne yapmamız gerektiğine geçmek istiyorum.

Bu aşamada ne yapmamız gerekiyor? Yale’den Robert Shiller’den bir alıntı yapmak istiyorum. O, krizin gelmekte olduğunu görmüştü. O, bir imaj, bir görüntü canlandırıyor ve şöyle diyor: “Biz aslında bir tren kullanıyoruz. Tren, bizim finansal sistemimiz. Yol ne kadar iyi ise tren de o kadar iyi gider.”

Finansal kurumlarımızı çok fazla geliştirmemiz gerekiyor. Bankacılığın temelleri üzerine yoğunlaşmamız gerekiyor. Bankacılığın temeli de, güvenlik, güvenlik, güvenlik. Bu tek kelimelik kavram aslında pek çok açıdan çok önemli. şimdi güvenli yollar geliştirmeliyiz. Finansal sistemle ilgili bu durum ekonomi için hayati önem taşıyor. Bunu yapabiliriz. Bunu iyi ve güvenli bir şekilde yapmak zorundayız.

Başka bir şey de, risk yönetimi. Dikkatinizi finansal sistemin bir bileşeni- ne çekmek istiyorum. Finansal sistemin bu bileşeni bize hiç zarar vermedi. Bu da, ödeme sistemleriydi; bu bizi hiç rahatsız etmedi, bize hiç zarar vermedi. Bu ödeme sistemlerinde insanlar her zaman bu sistemlerin güvenliğinden bahseder. Ödeme sistemleri nasıl işlemelidir ki, sizin paranız riske edilmesin? Rekabet otoriteleri bu konuda bazen zorluk çekebilir.

şunu anlıyorum: Greenspan şu sıralarda çok da anılan bir kişi değil. Eğer teröristler İkiz Kuleleri yıkmasıydı Amerika Birleşik Devletleri’nin ödeme sistemlerini yıkacaklardı ve bu da çok daha kötü bir duruma yol açacaktır.

Bankacılıkta rekabet; bence buna çok daha dikkatli bir şekilde bakmalıyız. Sabahki sunumlar, Tarkan Beyin sunumu bence çok güzeldi.

Bunu basitçe söylemem gerekirse, “bankacıda süpermarket yaklaşımı” olarak adlandırdığım şeyi bırakmalıyız. Bence, önce güvenlik, önce güvenlik, önce güvenlik; bu önemli bir şey.

Ne yapalım; bununla ilgili bir şu anda yapmamız gereken şey var, bir de daha sonra yapmamız gereken şey var. Şu anda, şu konuda hemfikiriz: Kredi akışını tekrar sağlamalıyız. Bazen insanlar şunu anlayamayabilir: Bankalar basitçe kredi veremeyebilirler. Biz, mikro ve makroekonomide olumlu koşullar yaratmalıyız ve tekrar kredi vermeleri için bankaları teşvik etmeliyiz.

İkinci konu: Borçlarla ilgili yeniden yapılandırma yapmalıyız; bu da aslında karmaşık bir süreç. Bu zor olsa bence yapabiliriz.

Üçüncü konu taleplerle ilgili; talebi arttırmalıyız. Daha sonra, önce güvenlik; bunu aklımızda tutmalıyız. Tabii, bu konuda değişik öneriler var.

Bankacılık sektörünü regülasyon olmalı. Bankacılık sektöründeki düzenlemeleri revize etmeliyiz, yeniden gözden geçirmeliyiz ve temellere inmeliyiz.

Bence, bu krizle mücadele etmede önce fikirlerimizi, düşüncelerimizi açık hâle getirmeliyiz. Öncelikle, neyi kurtarmamız gerekiyorsa onu kurtarmalıyız.

Tabii rekabet konusunda da düşünmeliyiz.

Yine bir alıntı yapmak istiyorum: “Bir resim binlerce sözlüğü bedeldir.”

Aslında her ekonomi küresel çözüme dayanacak, böyle bir çözüm dizayn edilmeli. Her ekonominin yapabileceği bir şey, kendileri için hata yapmamaktır.

Şu andaki durum: Problemlerin anlaşılması, ne yapılacağına dair kısa vadeli düşüncelerin olması.

Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Manuel SEBASTIÃO

(Portugal Competition Authority President)

Thank you very much.

First of all I would like thank Competition Authority President Mr. Kaldırımçı for inviting me and congratulate the competition authority officers organizing such a very significant conference.

I want to reiterate the words of Mr. David Lewis. It is a big honor for me to be in Turkey and the Turkish Competition Authority is a very successful and outstanding institution and they gave us the opportunity to learn new things.

I think it is very important to try to understand the current crisis. Why did this crisis emerge? I want to talk about intellectual route of this crisis and the three developments which gave rise to the crisis, and to share my opinions in this regard.

In my view, intellectual route of this crisis passes through both the areas of finance and the economy. I think financial sector is always very important but nowadays its importance has further increased.

Now, let's look at these intellectual reasons quickly. I think it is necessary to look back to 1950s. I think it is very interesting to discuss that what we think about the basis of our knowledge we have today. This knowledge accumulated almost in a period of 25 years.

There are some issues that have been completely forgotten. And there is another point related to the portfolio selection and it is about the correlation. It was a good idea and everything rose from this. A professor from Cambridge University published an article on this issue, which is more essential and focusing mainly on the security. When you make investment, you want to have assets in your portfolio that will sustain even in the worst situations. As you know, this article has been completely forgotten and the idea of "security at first" has disappeared. Economists developed this macroeconomic theory in 1930s, but attention to this theory was disappeared in 1970s, 1980s and 1990s.

I want to make a quotation from the speech by Mr. Robert from Chicago University presented in the American Economic Association. It was about the macro-economy. Macro-economy was first aroused as a reaction to the great depression but it has changed over time because the main problem was solved.

In this process we forgot the fact that the markets and the economy constitute together a sensitive machine and its sustainability is dependent on its good use by the users and it needs a continuous maintenance.

We ignore some issues about the intellectual reasons for the crisis, we should also consider them. There are three developments related to the reasons for crisis: deregulation, technological innovations and financial innovations. For example quantitative finance models, banks, financial institutions reached a level that has been never attained, such as deregulation, innovation and international mobility of the capital, we can also name this as financial mobility.

How have we come to this situation? We should think over this question seriously: How can we resolve this crisis? According to some people, this is the worst crisis we have ever experienced since 1930s. Some people think that we have never experienced such a crisis before or everything we lived throughout the history occurred in this crisis at once. This crisis affects our life style, our approach to the economic policies and no doubt, us, as the competition officers. We have to share these difficulties and adopt a new approach for the competition in a new crisis environment.

We, as the officers working in the field of competition, have to handle with the issues regarding solution of the problems about the crisis.

Was there sufficient warning for the crisis? It is surprising, but there was no warning or if any, they were not understood. Why we, people, regulators or politicians could not understand these warnings? This is like a storm we have never seen before. Almost everybody ignored the warnings. There are two good phenomena that explain what happened. Firstly, Economic and Financial Committee in European Union and European Central Bank had made several exercises on the financial crisis recently and I also attended to these exercises. We focused on important issues during these exercises and we mentioned from cross borders crisis, banks having difficulty and responsibility of the host countries and exchanged ideas, but we could not think and estimate such a huge crisis. For example, we could not estimate a crisis rooting from mortgage credits would emerge in the United States of America and this crisis could be widespread that much. We could not see the systemic risks of the institutions like Lehman Brothers. It is very interesting. In fact these exercises were only 2 or 3 years ago, that is very recently.

Now I want to give another example. European Union has recently made a sector research on the credit cards used in the European Union and prepared a report.

This report includes cost of the change and security issues. Security is a term we found in the modern banking system. This report did not dwell upon how the systems were established and how they are sustaining. This was an important report mentioning significant things and it did not handle the security problem very much.

After talking about these reasons and developments, I must emphasize that we have lots of things to learn from Turkey. You experienced a crisis in 2001 and you took good lessons from it in my opinion. Your banks are very invulnerable against the current crisis and I think they will maintain this situation. Moreover you develop an understanding for the crisis; thereby you know what the crisis may cost during restructuring of the system. We do not think the gross national product at this point. In fact, it takes time to reconstruct the economy. You could restore your banking system easily. Surely it should have taken time to restructure your economy. This is normal.

I will continue with the financial innovations. To make use of my time, I want to pass on what we should do part of my speech.

What should we do in this stage? I want to make a quotation from Robert Shiller from Yale University. He saw the oncoming crisis. He created an image and said: "In fact we are running a bullet train on ancient tracks. We must overhaul and replace the trails and ties. Train is our financial system and our train is as good as the track on which it runs."

We need to develop our financial institutions further. We should focus on the bases of the banking. And the bases of the banking are security, security and security. This one-word term is very important from several aspects. We should now develop secure tracks. This situation related to the financial system is crucial for the economy. We can do it and we have to do it in good and secure way.

Another important issue is risk management. I want to attract your attention to a component of the financial system. This component gave no harm to us. This is the payment systems; they did not disturb us and give no harm. In the payment systems, people always talk about the security of these systems. How should the payment systems operate not to risk your money? Competition authorities may have difficulty in this regard.

Nowadays people do not talk about Greenspan very much. If the terrorist had not destroy the twin towers, they would have destroyed the payment system of the United States of America and this would cause a worse situation now.

I think we should carefully examine the competition in the banking sector.

In this regard, morning presentations, for example speech by Mr. Tarkan, are very interesting and fruitful.

Simply, we should quit the approach called as “supermarket approach of the bankers”. I think the most important thing in the banking is security, security and security. This is our fundamental priority.

Then, what should we do? There are some steps we need to take at present and some other steps to be taken later. Now, we agree that we should restore the credit flow. Sometimes people have difficulty in understanding that banks can simply choose not to give credit. We should create positive conditions in micro and macro-economy and promote banks to give credits again.

Secondly, we should make reconstructions for the debts. In fact it is a complicated process. In spite of the challenges, we can manage it.

Third issue is related to the demand. We should increase demands. Then another important issue is security, we should not forget this. There are different proposals in this regard.

There should be a regulation in the banking sector. We should review and revise the regulations in the banking sector and we should analyze the roots of it.

I think we should be open-minded in sharing our opinions for fighting against this crisis. We should save firstly, what we have to save.

We should also think over the competition.

I want to make one more quotation: “A picture is worth a thousand words.”

In fact, such a solution design should be created that every economy is based on a global solution. Every economy should undertake a responsibility by making no fault in this global solution.

In the current situation, we have difficulty in understanding the problems and we have short-term ideas about what to do.

Thank you very much.

Marc WINERMAN

Amerika Birleşik Devletleri Federal Ticaret Komisyonu Hukuk Müşaviri

Öncelikle, bugün burada sizlere hitap etme şansı verildiği için teşekkür ediyorum.

FTC'nin en eski üyelerinden biri olduğum söylenebilir; ama burada FTC'nin değil, kendi kişisel görüşlerimi sunacağım.

Türkiye'de rekabet kuralları 15 yıllık bir geçmişe sahiptir diyebiliriz. Ben de sizleri, kendi ulusal rekabet kurallarımızın 15 yaşında olduğu dönemlere götürmek istiyorum. Bizim ilk ulusal rekabet hukukumuz 1890 yılında yürürlüğe giren Sherman Yasasıydı. 1907'de bir finansal kriz söz konusu olduğunda, antitröst konusunda verilen bir karar belirleyici olmuştu; Başkan, krizden çıkış için bir birleşmeye onay vermişti. Bu, değinmek istediğim çok önemli bir husus, çünkü bunun sonuçları ileride de politikamızı etkilemeye devam etti. Bu, 1907'de başlayan bir süreçti. O dönemde Başkan Theodore Roosevelt'ti. Bu dönemde, önemli bir New York bankası batma eşiğindedi, bunu kurtarmak için birtakım girişimlerde bulunuldu. Bu dönemde bir mevduat sigortası söz konusu olmadığı için, insanlar batan bankalarda paralarını kaybediyorlardı. Bunun üzerine 1913 yılında, 6 yıl sonra, Merkez Bankası diyebileceğimiz Federal Rezerv Bankası Kurumu ortaya çıkarıldı. Daha da önceki bir süreçten söz ediyorum. Roosevelt, söz konusu 1907'deki krizden çıkmak için JP. Morgan'ın şahsını görevlendirdi, Şirketinden de söz etmiyorum. Ona, bugünkü rakamlarla yarım milyar tutarında büyük bir kaynak aktarıldı ve kendisinden batan bankanın kurtarılması istendi.

Amerikan tarihi bakımından, -tanık olanlar da bilirler- Roosevelt'in faaliyetlerine baktığımızda, tröst karşıtı olarak bilinirken, aslında bir anlamda tröstleri desteklediğini görüyoruz. Aslına bakılırsa, o bir tröst de meydana getirdi. Bu anlamda da en önemli başarısı, Amerikan Çelik Şirketinin (US. Steel) ortaya çıkarılmasıdır. 180 bağımsız firma bir araya getirilerek US. Steel adı altında büyük bir tröst oluşturuldu ki, bu, külçe pazarında yüzde 66, genel çelik pazarında yüzde 81 pazar payına sahipti.

1907 finansal krizine çözüm bulması için Morgan'ın görevlendirildiğinden bahsetmiştik. Bu dönemde, önemli bir Yatırım Bankası olan "Morren S..." zor durumdaydı. Morgan, çözüm önerisi olarak bu Yatırım Bankasına, Tennessee Kömür ve Demir Şirketinin önemli varlıklarını devralmayı teklif etti. O dönemki resim şuydu: Tennessee Kömür ve Demir Şirketinin pazar payı fazla büyük değildi, çok büyük bir cazibesi yoktu.

Bu dönemde Sherman Yasası birleşmeler konusunda kullanılıyordu, çünkü henüz bir birleşme yasası yoktu. Amerikan Çelik Şirketi bu dönemde bilmekteydi ki, yaptığı davranışlardan dolayı antitröst kovuşturmasına uğrayabilirdi. Bu nedenle pazarı bir şekilde manipüle etmekteydi, yani kendisinin kovuşturmaya maruz kalmaması için pazardaki rakiplerinin pazar paylarını arttırmalarına gizliden gizliye izin verilmekteydi. Morgan, bu anlamda çok ilginç bir strateji kullandı ve Tennessee Kömür ve Demir Şirketi alımına ilişkin söz konusu birleşmenin gerçekleşmesi konusunda Başkanı ikna etti. O dönemde, birleşme öncesi kontroller söz konusu değildi. Yapılabilen tek çözüm; mevcut bir yoğunlaşmanın dağıtılması, elden çıkarmalarıdır. Birleşme öncesi devir söz konusu değildi. Ancak, burada Adalet Bakanının bir sorumluluk alanı söz konusuydu. Kendisi es geçilerek, bu büyük birleşmeye sadece Başkan tarafından izin verilmiş oldu. Bu, daha sonra Başkan hakkında büyük tartışmalara yol açacak bir karardı. Yüzyıl öncesinden söz ediyor olsak da, bu, bugünkü problemlerle bile bağlantılı bir sorun.

Söz konusu birleşmeye, “batan bir firmanın kurtarılması” şeklindeki bir gerekçeyle izin verildi, çünkü söz konusu Yatırım Bankası batmaktaydı ve Yatırım Bankasının, Tennessee Kömür ve Demir Şirketinde büyük bir hisse miktarı vardı; ancak, söz konusu hisselerin çok fazla değerli olmadığı ifade edildi. Tabii ki bu doğru değildi.

Roosevelt ileride bu konudan sorumlu tutulduğunda da, görevinin gereğini yaptığını iddia etti, kendisini bu şekilde savundu ve gerekçeleri de o dönem için makul karşılandı. Tabii ki bu sorgulama Başkanlık sürecinin sona ermesinden sonra gerçekleşti. O dönemde en sorumlu kabul edilen New York bankaları bile, kendisine bunun bu şekilde yapılması gerektiğini telkin etmişlerdi. Roosevelt, kamu yararı gördüğü için bu şekilde hareket ettiğini açıkladı. Birleşme gerçekleşti; ama bu, etkileri kolay unutulacak bir birleşme değildi. Bu dönemde Roosevelt ikinci dönemini tamamlamak üzereydi. Amerika’da gelenek olarak ikinci dönemin ötesine geçilmiyor, yani üçüncü bir dönem için aday olmak kanunen uygun olsa da geleneğe aykırı. Roosevelt tekrar aday olmayıp William Howard Taft’ı destekledi ve onun kampanyası için çalıştı. İlginçtir ki, Başkan Taft daha önce yargıçlık görevinde bulunmuş, farklı perspektife sahip bir kişiydi. Bu antitröst kararları da kendisini etkilemiştir. Kendisi daha ileriki dönemde Federal Yargının Başkanı olmuştur. Aynı zamanda kendisi, Üst Mahkemenin Başkanlığını da yapmıştır; özellikle “Standard Oil” davasında olduğunu belirtelim. Standard Oil, büyük bir trösttü ve bu davayla ortadan kaldırılmıştı.

Başkan Taft, Roosevelt'in onay verdiği bu birleşmeye karşı çıktı ve bunun yanlış olduğunu ortaya koydu. Taft'ın bu girişimi Roosevelt'i tekrar aday olmaya itti ve Roosevelt geleneği bir tarafa bırakıp üçüncü kez görevi almaya talip oldu. Roosevelt aynı dönemlerde 1907 birleşmesiyle ilgili olarak Amerikan Çelik (US. Steal) davasında sorgulandı.

Roosevelt, Cumhuriyetçi Partide başarı gösteremeyince, tekrar göreve gelebilmek adına kendi partisini kurdu. Ama, Taft veya Roosevelt değil, Woodrow Wilson başa geçti.

Bu söz konusu birleşmeyle ilgili olarak Kongrede birtakım raporlar yayınlandı. Araştırmalar onu gösterdi ki, çok değerli olmadığı iddia edilen Tennessee Kömür ve Demir Şirketinin varlıklarının, ileride büyük bir rakip olacak potansiyele sahip olduğu ortaya çıkmış oldu. Çok önemli bir unsur olarak da, devralmayı gerçekleştirmek adına Morgan'ın suni bir panik yarattığı ortaya çıktı. Bu, 1912'den sonra siyaset gündeminden düştü; ancak mahkemelerde konu hâlâ ele alınmaya devam etti. Birinci Dünya Savaşında buna bir ara verildi. Daha sonra görülen bir mahkemede, Amerikan Çelik Şirketi ilginç bir şekilde haklı görüldü, çünkü savunma gerekçeleri Başkan Roosevelt'in savunmalarına dayanıyordu. Söz konusu birleşmeyi eğer Roosevelt onaylamamış olsaydı bu davayı birleşmeye itiraz eden taraf kazanacaktı.

Amerikan Çelik davası, gerçekten geleceği etkileyecek niteliğe sahip bir davaydı. O dönemde yoğunlaşmaların kırılması söz konusuydu. Bu dava, önceden birleşme denetimi fikrini ortaya attı diyebiliriz.

Roosevelt, 1907'deki kriz sebebiyle bu şekilde hareket etti, bu birleşmeye izin verdi ama, sonuçları maalesef ülkeyi çok uzun süre etkilemeye devam etti ve birtakım zincirleme olaylara yol açtı; bunların bugün de devam ettiğini söyleyebiliriz.

Standard Oil davası da bir petrol tröstüydü. Elden çıkarmalarla aslında Şirket parçalanmıştı ama, birtakım istisnalar getirildiği için, bu kararda da tröstlerin kazandığı yolunda bir kamuoyu oluştu ve bu karar antitröst bakımından başarılı görülmedi.

Sonra, 1930'larda büyük bir ekonomik kriz başladı. 1933'lerde Roosevelt'in kuzeni Franklin başa geçti. Devlet krize yönelik olarak bu dönemde de birtakım adımlar attı ve bunların bazıları gerçekten gerekliydi, iyi niyetliydi, ama bazılarının gene çok zararı oldu. FTC bu dönemde yoğun bir şekilde menkul kıymetler alanındaki yolsuzluk vakalarını ele almıştı. Menkul kıymetler hukuku da yine

Franklin döneminde geçmişti. Bu dönemde ayrıca, menkul kıymetler borsalarına ilişkin bir kanunla yeni bir kurum yaratıldı. Bu kurumun başına da FTC'den birtakım kişiler görevlendirildi, atandı ve bunlar, menkul kıymetlerle ilgili kurumun başına getirildi.

Rekabet hukuku açısından bu dönemler özellikle de ulaşım konusunda gerçekten çok sorunlu oldu. Eyaletlerarası Ticaret Komisyonu demir yollarını 1887'den beri düzenlemekteydi. Ancak, daha sonra büyük kamyon şirketleri kurularak demir yollarının karşısına rakip olarak çıkmıştı. Bunların rekabetleri Ticaret Otoritesi tarafından engellenmeye çalışıldı. Krizden çıkmak için meydana getirilen idare, kriz amaçlı bu çalışmalarıyla rekabeti bir yerde bastırıyordu. Tabii ki bu girişimlere birçok tepki oluştu. Özellikle sol ve sağ kanattan ve çok çeşitli politik görüşlerden insanlar birleştiler ve nihayet rekabeti kısıtlayan bu düzenlemeler ortadan kalktı.

1933'te kurulan Ulusal Kurtarma İdaresinden söz etmek istiyorum. Bu, yaptığı yasalarla sanayi kartellerinin oluşumunu sağlamıştır. Söz konusu yasalar, tekel girişimlerine ve ayrımcı faaliyetlere izin veremezdi.

Bu yasal girişimler, fiyat konusunda kontroller, o dönemde mevcut çıktıyı da büyük oranda düşürmüştü. Bu dönemde, “yıkıcı rekabet”, “aşırı rekabet” gibi kavramlar getirilerek rekabet konusuna kötü bir anlam yüklenmişti ve fiyat üzerinden rekabet edenler de aldatıcı kişiler olarak adlandırılmaktaydı. Aslında, bu dönemde FTC'nin de, rekabete aykırı girişimler şeklinde kabul edilebilecek birtakım yasal çalışmaları oldu.

Yine, çelik sektöründe, -FTC'nin olumlu bir girişimi olarak söz edebiliriz- ulaştırma ağlarının çıkış noktasının neresi olduğuna bakılmaksızın, her durumda Pittsburg'dan çıkmış gibi maliyet hesaplanması söz konusuydu; FTC buna karşı çıktı. Buna öncelikle Ulusal Kurtarma İdaresi tarafından itiraz edildi, ama daha sonra FTC'nin dediği şekilde bir uzlaşma sağlandı, Başkan tarafından bu görüş kabul gördü. Artık Ulusal Kurtarma İdaresinin görevini tamamladığı, kendisinden beklenen başarıyı çok fazla göstermediği kamuoyunda kabul görmeye başladı.

Yine bu dönemlerde, fiyat tespitleri “Per se” olarak yasa dışı kabul edilmeye başlandı ve Ulusal Kurtarma İdaresi ortadan kalktı; bu aslında kimseyi çok fazla üzmedi. Ulusal Kurtarma İdaresinin faaliyetleri daha sonra birçok çalışmaya konu oldu.

1907’de bizim Rekabet kanunlarımızın çıkmasından 15 yıl sonra, tek bir birleşmeye onay verilmesi bugün bile hem yargısal, hem de politika bakış açımızı etkiliyor.

1930’lardaki ikinci bir krizden söz etmiştik. Bir 15 yıl daha geçmişti antitröst yasalarımızdan. Ulaşım sektöründe verilen kararlar da, 40 yıllık sorunlar silsilesini beraberinde getirdi ve ekonominin genelinde de, kısa süreli bile olsa bir sürü zararlı karara neden oldu.

Marc WINERMAN

(United States of America, Federal Trade Commission Legal Consult)

First of all I would like to thank for the opportunity to address you in this conference.

I can say that I am one of the oldest members of the FTC, but here I will not talk on behalf of the FTC, these are all my opinions.

We can say that competition rules in Turkey have a 15-year history. I want to take you back to the times when the competition rules were 15 years old. Our first national competition law was the Sherman Antitrust Act which was passed in 1890. In a financial crisis in 1907, a decision taken on the antitrust became a decisive development for this. Chairman approved to ally for resolution of the crisis. This is really very important because its outcomes continued to affect our policy afterwards. This process began in 1907. In that period, the president of the United States of America was Theodore Roosevelt. In this period, a leading New York bank was very close to go bankrupt and they took several actions to save this bank. As there was not any deposit guarantee in that period, people used to lose their money in the banks in case of such a bankruptcy. After then, in 1913 Federal Reserve Bank was founded, which we can call as a central bank. In an earlier period before these developments, Roosevelt assigned J.P. Morgan to resolve this crisis in 1907. I do not mean his company; directly he was assigned to this mission. Roosevelt allocated him a huge source of almost half billion with today's value and wanted him to save this failing bank.

When we look at the activities by Roosevelt in the American history, he is known to be opposed to trusts; however we see that he supported the trusts in some sense. In fact, he established a trust. The most significant success of him was the foundation of American Steel Company. 180 independent companies were brought together and a trust entitled U.S. Steel was founded, which had a 66 percent share in the bullion market and 81 percent share in the general steel market.

I mentioned that Morgan was assigned to find a solution for the 1907 crisis. In this period, Morren S... which was an important investment bank was in difficulty. Morgan proposed this investment bank to take over assets of the Tennessee Coal and Iron Company as a solution. The picture in this period was that; market share of the Tennessee Coal and Steel Company was not so big and it was not an attractive investment instrument.

In this period, Sherman Act was used for the mergers, because there had not been any merger act yet. American Steel Company knew that it may be subjected to an anti-trust prosecution because of its actions. Therefore it manipulated the market in some way, in other words it allowed its rivals to increase their market share in a hidden way. Morgan adopted a very interesting strategy in this respect and persuaded the chairman into the merger and to take over the Tennessee Coal and Iron Company. In that period, there was not any control processes before the mergers. Only solution was diffusion of the existing concentration and sell-offs. Takeover was not possible before the merger. However it was under responsibility of the Justice Minister. In this case, the minister was ignored and approval for this great merger was taken directly from the president. This was a decision that may cause great discussions on the president later. Although we are talking about a hundred years ago, this is related to our current problems.

This merger was allowed with an excuse to save a failing bank, because this investment bank was moving towards a bankruptcy and the investment bank had big shares in the Tennessee Coal and Iron Company; however as I mentioned these shares were not valuable. Of course, it is not the truth.

When Roosevelt was charged with this event, he claimed that he did what his job required and advocated himself and his reasons were found to be acceptable for that period. Surely this interrogation was performed after the end of his presidency period. Even the New York banks which were accepted as the most responsible banks, inculcated him to act in this way. Roosevelt advocated himself by saying that he acted for the benefits of the public. The merger occurred but its affect could not be forgotten easily. Roosevelt was close to complete his second term as president. Traditionally president cannot go beyond the second term, in other words although it is possible to be a candidate for the third term legally it is contrary to the tradition. Roosevelt did not become a candidate for the next term and supported William Howard Taft and worked for his selection campaign. It is interesting that President Taft had been a judge and had a different perspective before assigned as the president. These anti-trust decisions also influenced him. Later he became Chief Justice of the United States. He also worked as the Chief Judge of the United States Court of Appeals and he also took part in the case of "Standard Oil", which was a big trust and abolished at the end of this case.

President Taft argued against this merger approved by Roosevelt and stated impropriety of this merger. This move made Roosevelt to become a candidate of president again and at the same period Roosevelt was interrogated for the 1907 merger in the case of U.S. Steel.

As Roosevelt could not succeed in the Republican Party, he founded his own party to become the president again. But neither Taft nor Roosevelt was selected as the president, the new president of the US became Woodrow Wilson.

Several reports were published in the Congress related to this merger. Searches indicated that assets of the Tennessee Steel and Iron Company, which had been claimed to be worthless had a potential to become a big rival in the future. And another important point was that Morgan had created an artificial panic environment to achieve the takeover.

This case was brought up to the agenda of the politics after 1912; but it was still being discussed in the courts. During the World War I period, this case was interrupted and after that U.S. Steel Company was justified interestingly, because their reasons for advocacy were based on the statements of President Roosevelt. If this merger had not been approved by Roosevelt, this case would have been resulted in favor of the demurrer party of the case.

The case of the U.S. Steel was obviously in a characteristic to affect the future. In that period, concentrations divested and we may say that this case put forward the idea of preliminary audit for the mergers.

Roosevelt took such an action because of the crisis in 1907 and approved this merger. However its results continued to affect the whole country in the long-term and it caused a knock-on effect. We can easily say that these effects are still continuing.

The case of Standard Oil was related to an oil trust. In fact, the company divested as a result of the sell-offs, but according to the public opinion this case was won by the trusts because of the several concessions made to them and this decision has never been accepted as a successful decision for the anti-trusts.

Then, in 1930s the great depression broke out. In 1933, Franklin who is the cousin of Roosevelt became the president. The government also took several steps against the crisis in that period and some of these actions were really necessary and in good faith, but some of them again gave considerable harm. In that period, FTC dealt intensively with the frauds in the securities. The Law on Securities again passed during the Franklin period. Moreover a new institution was founded within the scope of the law on stock exchanges and some of the officers from the FTC were assigned as the heads of these new institutions.

For the competition law, these periods were very challenging especially with regard to the transportation sector. Interstate Commerce Commission had

been regulating the railways since 1887, however after then great truck companies were founded and they became an outstanding rival for the railways. Their competitive powers were tried to be avoided by the Commerce Authority. This institution founded to resolve the crisis somewhat exerted pressure on the competition through its crisis-focused efforts. No doubt these efforts stirred negative reactions. Lots of people from different political views, particularly from the left and right wing gathered together and removed these regulations restricting the competition finally.

I also want to mention from the National Recovery Administration founded in 1933. This administration allowed establishment of cartels through the laws it drafted. Those laws could not allow monopolistic initiatives and discriminative activities.

Those legal attempts and controls on the prices decreased the current outputs in that period. At the same time competition was ascribed with an adverse meaning through the terms like “destructive competition” or “excessive competition” and those who entered into price competition were referred as deceivers. In fact even FTC carried out some legal efforts that may be recognized as anti-competitive initiatives.

Again as for the steel sector, there was a common implementation that no matter where was the departure point of the transportation network, the costs were calculated as if the transportation activity had started from Pittsburg and FTC expostulated with this implementation, which was one of the most outstanding initiatives by the FTC. First of all, National Recovery Administration objected to this but later parties came to an agreement in accordance with the proposal of the FTC. This agreement was also approved by the President. After then, the widely-accepted idea aroused that the National Recovery Administration completed its mission and it could not be as successful as expected.

Again in the same periods, price-fixing activities started to be accepted as illegal per se and the National Recovery Administration was abolished and its activities became an interesting topic for lots of studies.

Approval of solely one merger in 1907, 15 years after adoption of our first competition laws, still affects our perspectives from both the legal and political aspects.

As we have mentioned, the second crisis broke out in 1930s, after another 15 years of the antitrust laws. Decisions on the transportation sector brought a series of problems for 40 years and caused several destructive decisions even in the short-term.

Miek Van der WEE

*Avrupa Birliği Komisyonu Rekabet Genel M¼d¼rl¼đ¼
Uluslararası İlişkiler Direkt¼r¼*

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli meslektaşlarım, hanımefendiler, beyefendiler; öncelikle, beni davet ettiği için Türk Rekabet Kurumuna teşekkür ediyorum.

Burada olmak benim için büyük bir zevk. Buradaki bilgi alışverişi hepimiz için çok önemli.

Sizinle bugün, Rekabet Genel M¼d¼rl¼đ¼n¼n kriz konusundaki tecr¼bele-rini paylaşmak istiyorum. 20 dakika içerisinde bitirmeye çalışacağım.

Biz çok derin bir resesyonla karşı karşıyayız. Avrupa ekonomisi de bu krizi yaşıyor. Bankacılık sisteminde, üye devletlerde bu krizin etkilerini gördük. Şimdi kredilerle ilgili problemler reel ekonomiyi etkiliyor. Pek çok sektörde talep düşüşü yaşıyor. İstihdam oranı Avrupa boyunca düşüyor. Çok büyük zorluk içerisindeyiz. Tabii bu, rekabet politikası açısından bizim için büyük bir zorluk demek.

Resesyonla rekabet politikası hiçbir zaman iyi arkadaş olamamışlardır; “Anx” dediğimiz şeyi ve belirsizliği yaratırlar.

Politikacılar, piyasalara müdahale etmek konusunda baskı altındadırlar.

Şu anda bankacılara emsali görülmemiş bir destek görüyoruz; bunun mümkün olabileceğini daha önce düşünmemiştik.

Birleşme ve antitröst kurallarından da bahsediliyor.

Avrupa Birliği’nde çok değişik şeyler gördük. Finansal kriz sistemi kalbinden vurdu. Bazı üye ÷lkelerde finansal piyasalar gerçekten çok zor durumda. Aslında, finansal sektörü kurtarmak için, finansal istikrarı sağlamak için hükümetlerin çok fazla seçenekleri yok.

Koşulları düşündüğümüz zaman, üye devletlerde, sübvansiyon alan şirketlerin rekabeti bozabileceğini ve rakipler önünde avantajlı duruma gelebileceğini biliyoruz; bu da, ulusal ekonomilerin etkinliği bakımından aslında kötü sonuçlar doğurabilir. Avrupa Birliği’nde başka bir boyutu da var. Bildiğiniz gibi, Avrupa Birliği, oldukça fazla entegre olmuş ortak bir pazar durumundadır. Aynı zamanda, 27 farklı üye devletin ekonomik ve finansal politikaları merkezden uzaklaşmış şekilde de oluşmuştur. Üye ÷lke-deki bir devlet hem kendi ÷lkesindeki şirketleri

etkileyebilir, hem de diğer üye ülkelerdeki şirketleri etkileyebilir. Sübvansiyon, diğer üye devletlerde destek almayan şirketlerin durumlarını da etkileyebilir. 27 üye ülkenin her biri kendi ülkelerindeki bankaların ve kurumların durumunu düşünmek zorundadır.

Çok önceye dönmeden AB'nin temellerinden bahsetmek istiyorum. 1950'lerde AB'nin kurucuları ulusal devletçi sistemin Ortak Pazara getirebileceği riskleri fark etmişlerdi. Komisyona, devlet sübvansiyonlarını kontrol etme yetkisi verdiler ve bu sistem modernize edildi. Ekonomik etki bazlı bir yaklaşım benimseniyor. Bu yaklaşıma göre, devlet yardımlarına şu koşullarda izin veriyoruz: Eğer üye devletin verdiği yardım belirli bir amaca ulaşılmasına, -ki bu amacın da Topluluk yararına olması gerekiyor- hizmet ediyorsa izin veriyoruz. Bu yardım orantılı olmalı. Rekabetin bozulması ve üye devletler arasındaki ticaretin mümkün olduğunca en alt düzeyde olması gerekiyor. Ortak menfaatler açısından devlet yardımlarının tabii ki pozitif bir yararı da var.

Üye devletlerin David'in önerdiği şeyi yapmaları konusunda bu prensipler geçmişte de kullanıldı.

Üye devletler, çevrenin korunması gibi bazı önemli konularda teşvik edici olmalıdırlar.

Sistem, bu krizin baskılarıyla başa çıkabilecek mi?

Geçtiğimiz 9 aya baktığımızda, bizim krize karşı verdiğimiz tepkimizde üç fazdan bahsedebiliriz: İlk fazda, bankalar çok büyük zararlardan dolayı mağdur durumlardı. Bazı üye devletler, bu bankaların çökmesini engellemek için ek destekler önerdiler.

Biz, bankaların yeterli fon sağlayacak kadar kaynağı olmadığını fark ettik. Daha sonra, hükümetler bazı faaliyetlerde bulundular. KOBİ'lerle ilgili olarak geçici önlemler de getirdik. Bu kredi olumsuzluklarından en çok etkilenen kesimlerden biri de KOBİ'ler oldu.

Şimdi bir final aşamaya geçiyoruz; burada uzun vadeli kalıcılık sağlamaya çalışıyoruz. Şuna inanıyoruz: Reel ekonomide bir kurtarmayı sağlamak için şu anda şeffaflık yok. Bankaların bilançolarında problemler var. Bu bilançolardaki toksik asitlerden kurtulmalıyız, temizlemeliyiz. Komisyon, söz konusu her bir fazda standart belirledi, kılavuzlar yayınladı. Bilançoların temizlenmesiyle ilgili değerlendirmeyi yapmak için şu anda çok erken. Başarılı olabilecek miyiz, katkıda bulunabilecek miyiz bilmiyoruz.

En azından, Komisyon Şu anda krizi yeterince ele alıyor. Komisyon, her safhadaki kılavuzla ilgili yeterli bilgiyi sağladı ve en etkili, en uygun önlemleri almaları, kullanmaları, kendi koŐullarına uygun olanı seçmeleri açısından 27 üye devletin her birine yardımcı oldu.

Türkiye'nin bankacılık sektöründe çok az problemi var. Üye devletlerde bankacılık sisteminde finansal kapasitelerde de farklılık var; biz bunları da ele almak zorundayız.

Üye devletlerin destek önlemlerini belirlemelerinde de başarılı olduk, bununla ilgili bir şeyler de yaptık.

Ayrıca, bu devlet yardımları sonucunda rekabetin bozulmasını en aza indirme konusunda da çok dikkatliyiz. Şeffaflıkla ilgili kurallarımız var. Bu destek programlarına erişim konusunda da çok hassasız. Bu devlet yardımları sonucunda oluşan fiyatlar piyasa fiyatlarına mümkün olduğunca yakın olmak zorundadır. Bazı bankalar, aldıkları devlet yardımlarıyla agresif bir strateji uygulayabiliyorlar. Bu önlemlerin sürelerinin kısıtlı olmasına dikkat ediyoruz; böylelikle, bunların yol açtığı bozulmalar da mümkün olduğunca az oluyor.

Sonuç olarak Őundan bahsetmek istiyorum: Bizim için, ekonomik kriz devlet yardımı politikalarını etkilemiştir.

Antitröst alanında batan firma savunmasıyla ilgili pek bir şeyi karşılamadık ama, etkileri en çok devlet yardımları konusunda görüyoruz.

Üye devletlerin finansal krizi mümkün olduğunca etkili bir şekilde ele alabilmelerine ve iç pazardaki rekabetin mümkün olduğunca az bozulmasını sağlama-ya çalışıyoruz; bu küçük bir başarı değil.

Bu sabah, Şu andaki kriz sebebiyle dünya çapındaki Rekabet kurumlarının savunuculuk konusunda daha etkin olmaları gerektiği söylendi. Bence, bizim kullandığımız araçlar savunuculuk açısından, rekabetçi çözümlerin teşvik edilmesi ve krizin ele alınması açısından da önem taşıyor.

Türkiye'nin Başmüzakerecisi bu sabah, Türkiye'nin çok güçlü bir rekabet politikası olduğundan ve Avrupa Birliği Komisyonunun beklentilerini karşıladığından bahsetti; ben de onunla hemfikirim. David de bundan bahsetti. Türkiye, dünya çapında çok saygı duyulan bir Rekabet Otoritesine sahip ve çalışmalarınız çok etkileyici. Tabii, çok çok küçük bir problem de var (biz, bununla ilgili konuşuyoruz); bu da Devlet Yardımları Kanunu. Bu kanun, etkili ve kapsamlı bir rekabet politikasının çok önemli bir bölümünü oluşturuyor. Tabii ki, bu alanda bir

yol alındığını biliyoruz; taslak kanun var, öneriler var. Türkiye'nin kısa zamanda aktif bir devlet yardımı uygulamasına kavuşacağına inanıyoruz.

Son olarak gelecekle ilgili şunu söylemeliyim: Bugün konuşan pek çok kişiyle de hemfikirim, rekabetin geleceğiyle ilgili olarak rekabet savunuculuğu tabii ki çok önemli olacak.

Kriz, pek çok kişi tarafından piyasaların başarısızlığı olarak görülüyor. Sonuç olarak, halkın rekabete ve piyasalara olan güveninin artması gerekiyor. Koruyucu önlemler, reregülasyon, antitröst kurallarının gevşetilmesiyle ilgili konular gündeme gelebilir. Aslında, yeniden regülasyon çok kötü olmayabilir; David de bundan bahsetti. Yeni bir regülasyon, daha iyi bir regülasyon olabilir. Ama, şu andaki ortamda, hükümetler piyasaları düzenlerken piyasalarla ilgili rekabete aykırı çözümler kullanmaya çalışabilirler.

Savunuculuğa biraz daha önem vermeliyiz. Krizin nedenlerini doğru bir şekilde incelemeliyiz. Krize tabii ki rekabet politikası neden olmadı, belki de kötü bir regülasyon neden oldu. Burada, finansal sistemlerin regülasyonu ile rekabet arasındaki farkı ayırt etmeliyiz ve rekabetin katkılarını, rekabet politikasının yararlarını göstermeliyiz. Rekabet, ekonomik refah açısından tabii ki yararlı.

Bence, regülasyonla ilgili, ekonomik politikalarla ilgili, finansal piyasaların reregülasyonu ile ilgili tartışmalara katılmalıyız. Yeni kurallar yapılırken rekabete aykırı olmamasına dikkat etmeliyiz. Rekabet Genel Müdürlüğü ve bir Rekabet Otoritesi olarak, bazen başka düşüncelerle politikalarımızın etkilendiğini de görüyoruz. Aynı zamanda, tartışmalarda bulunmalıyız. Komisyonda bizim de bir sandalyemiz var, biz de söz söylüyoruz, etkili oluyoruz ve rekabet politikalarını savunuyoruz.

Sanıyorum süremi doldurdum. Teşekkür ederim.

Miek Van der WEE

*(European Union Commission, General Directorate for Competition,
International Relations Director)*

Thank you, Mr. Chairman.

Distinguished colleagues, ladies and gentlemen. First of all I would like to thank Turkish Competition Authority for inviting me.

It is a great pleasure for me to be here and I think this information exchange is very important for us.

Today I want share experiences of General Directorate for Competition in the crisis with you. I will try to complete my presentation in 20 minutes.

We are facing with a very deep recession now. European economy is also living this crisis. In the banking sector, we can see impacts of this crisis in the member states. And now problems regarding with the credits have considerable impact on the real economy. Many sectors face with a decrease in demand. Employment rate is decreasing throughout Europe. We are in a great difficulty. Surely, this also refers to a great challenge in terms of the competition policy for us.

Recession and competition policy are not good friends. They create what we call “Anx” and uncertainty.

Politicians are under pressure for intervention into the markets.

We see a unique support for the banking sector; we have never thought that this could be possible before.

The rules for merger and antitrust are also mentioned.

We see many different things in this regard. Financial crisis hit the system very seriously. Financial markets in some member state have serious difficulty. In fact, governments do not have plenty of choice to recover the financial system.

Given the current conditions, we know that subsidized companies may distort the competition and become more advantageous as to their rivals. And this may have adverse results in terms of the efficiency of the national economies. It has a different aspect in European Union. As you know, European Union is a very integrated common market and 27 different countries make their economic and financial policies in a decentralized way. A member state may affect both its local companies and the companies in other member states. These 27 member states have to think the current situation of their own banks and institutions.

Before talking about the past experiences, I want to mention from the European Union fundamentals. In 1950s, founders of European Union recognized the risks of the national statism system for the Common Market. They equipped the Commission with the power to control the state subsidies and this system has modernized during time. An economic effects-based approach was adopted. According to this approach, state aids are allowed provided that they serve to a certain purpose which should be for the common interest of the European Community. State aids should be proportional. Distortion of the competition and trade between the member states should be at the minimum level.

These principles were also used by the member states in the past in order to realize what Davis proposed in his speech.

The member states should be encouraging in some important fields such as environmental protection.

Can the system cope with the pressures of this crisis?

When we look at the past nine months, we can talk about three phases in terms of our reaction to the crisis. In the first phase, banks suffered from large amounts of write-downs. Several member states proposed additional supports to prevent these banks from failing.

We recognized that banks did not have resources to provide sufficient fund. Then governments carried out some activities. We introduced temporary measures for the Small and Medium Sized Enterprises (SMEs). SMEs are one of the sectors that are most affected from these negative developments.

Now we are on the way to the final phase. We are trying to ensure long-term sustainability and believe that there is not sufficient transparency for a recovery in the real economy. There are problems in the balance sheets of banks. We should get rid of these toxic acids in these balance sheets. The Commission determined standards in each phases and published guidelines. It is early to make an evaluation for decontamination of the balance sheets. We do not know whether or not we can make any contribution or we will be successful.

At least, the commission handles with the crisis seriously. The Commission obtained adequate information on the guidelines at each phases and assisted each of 27 member states in taking and using the most suitable measures and selecting the most suitable measures for their countries.

There are only a few problems in the banking sector of Turkey. There are also differences in financial capacities of the banking systems in the member states; we have to deal with these differences.

We also try to make something for and be successful in helping member states to determine their supporting measures.

Furthermore we are very careful in terms of minimizing the distortion of competition as a result of the state aids. We have rules for the transparency and we attach importance to the access to these support programs. Prices determined after state aids should be as close as possible to the market prices. Some banks may implement an aggressive strategy with state aids devoted to them. We note that these measures have limited time periods and thereby distortions caused by these state aids also become as little as possible.

As a conclusion I want to say that economic crisis has affected our state aids policy.

We see the impacts of the crisis mainly on the state aids; we did not encounter with many cases concerning defense of the failing firms for an antitrust issue.

We are trying to make the member states to handle with the crisis as effectively as possible and to minimize the distortion of the competition in the internal market. This achievement cannot be despised.

This morning it is said that competition authorities all over the world should be more effective in the advocacy due to the current crisis. I think the instruments we utilize are very important both for the advocacy and also for promotion of the competitive solutions and coping with the crisis.

The chief negotiator of Turkey, this morning, talked about that Turkey has a very powerful competition policy and this policy meets the expectations of European Union Commission. I also agree with this and David also talked about this. Turkish Competition Authority is a widely-esteemed institution throughout the world and your studies are really impressive. No doubt there is a very small problem (that we are talking about) and this is the Law on State Aids. This law constitutes a major part of an effective and comprehensive competition policy. Surely we know Turkey registered a considerable progress in this area, there is a draft law and there are proposals and we believe that Turkey will have an active implementation for the state aids in a short-term.

Finally I want to say a few words about the future. I agree with most of the speakers of today, competition advocacy absolutely will be a very important issue for the future of the competition.

The crisis is regarded as the failure of the markets by lots of people. As a conclusion, people's trust in the competition and the markets should be enhanced. Protective measures, re-regulation, easement of the antitrust rules may come to the agenda. In fact re-regulation may not be awful that much. David also talked about it. A new regulation may be a better one. However, under the current circumstances, the governments may try to use anti-competitive solutions for the markets in regulation of the markets.

We should attach more importance to the advocacy. We should analyze reasons for the crisis. No doubt the current crisis did not arise from the competition policy; maybe it is resulted from a bad regulation. At this point, we should differentiate the competition from the regulation of the financial systems and should indicate contributions and benefits of the competition. Competition is certainly beneficial for the economic welfare.

I think we should attend discussions on regulation, economic policies and financial markets re-regulation. While adopting new rules, we should note that these rules are not anti-competitive. We see that as the General Directorate for Competition or Competition Authority our policies are also affected from different attitudes sometimes. We should also make discussions. We have also a chair in the Commission, we are entitled to speak and have influence, and in this regard we advocate the competition in the Commission.

I think I exceed my time. Thank you very much.

Prof. Dr. Stephen ROSS

Amerika Birleşik Devletleri Pennsylvania State Üniversitesi Temsilcisi

Teşekkürler Sayın Başkan.

Teşekkürler Türk Rekabet Kurumu. Burada bulunmaktan büyük onur duyuyorum. Bu kadar kısa bir süre içerisinde çok şey öğrendim ve rekabetle ilgili yaptığınız çalışmalarınızdan çok etkilendim. Düzenleyicilere buradan teşekkür etmek istiyorum. Davetlerinden dolayı eski öğrencim Hilmi Bolatoğlu'na özellikle teşekkür etmek istiyorum. Şu anda kendisi Rekabet Kurumunun seçkin profesyonellerinden biri olarak görev yapmaktadır.

Konuşmamın ne kadar süreceğini tam olarak bilmiyorum ama, Başkan beni uyardığında konuşmama son vereceğim.

Öncelikle şunu belirtmek istiyorum (bu belki bugüne kadar duyduklarınızın bir özeti olabilir): Bu kriz, şu anda yaşamakta olduğumuz sorun her ne ise, bunun şu anki etkisi; şu koşullar altında istikrarsız piyasa koşullarını yaşamamamız ve talebin giderek düşmesi. Bunu dikkate alacak olursak, mal ve hizmet piyasalarındaki talep düşerken, uygun bir politikayla rekabet politikasını nasıl gerçekleştirebiliriz; bunu sormak durumundayız. En son yapmak istediğimiz şey, üreticiler tarafından çıktıların azaltılması ve fiyatların arttırılmasıdır. Burada asıl sorun, mal ve hizmet piyasalarındaki talebin düşmesi.

İkinci husus olarak şunu belirtmek istiyorum: Rekabet politikasının popülist olması gerekiyor. Bununla neyi kastediyorum? Her ülkenin kendi insanlarına hizmet etmesi gerekiyor (bence, Başkan Obama'nın kampanyasının başarısı da bu bakış açısında yatıyor); ekonomik politikası soyut birtakım kavramlarla şekillenmez, somut bir şekilde ülkenin insanlarına hizmet eder.

Burada ben şunu ortaya koymak istiyorum: Politikalar bunun net bir şekilde yansıtmalıdır, birleşme kurallarımız öyle tasarlanmalıdır ki, tüketiciler bundan yararlanmalıdır. Yine, Avrupa Birliği kurallarında da (81/3'üncü maddede), etkinlikler savunma olarak sunulduğunda, bunların tüketicilere faydalı olması şartı aranmalıdır. Türkiye de Avrupa Birliği üyesi olmak istiyor ama, bu konuda milliyetçi davranmalıdır. Örneğin bir Türk firmasının bir İtalyan firması tarafından satın alınması Fransa'daki işsizliğe çözüm olacaksa, bunun Türkiye'ye faydası nedir? Dolayısıyla, Türk halkı için fayda sağlamıyorsa bu yola gidilmemelidir; bunu kastediyorum.

“Krizde, düzenleme olmayan piyasalar sebep olmuş” şeklinde de bir görüş var; Sayın Kaldırımcı’nın konuşmasında da geçmişti. Bazıları şöyle bir algıya sahip: Son 20 yıldır Amerika’daki tartışmalar aslında bunun tam tersi. Düzenleme olmayan piyasalar antitröstle bağdaşmaz; Amerika’da savunulan budur. Düzenleme gereklidir. Bunu 1980’lerde görmüştük. O dönemde, pazarın mükemmel işleyişine olan inanç, şu anda daha şüphe ile yaklaşılan bir inanç. Rekabet Kurumu Başkanının gözleminden yola çıkarak belirtiyorum ki, görüş olarak bence, Türkiye’de düzenlemeye tabi olmayan bir serbest piyasa Rekabet Kurumu tarafından da reddedilmelidir.

Kendi bakış açımı da sunmak istiyorum; tabii bazılarınız buna karşı çıkabilir. Bir hukuk Profesörü olarak Washington’dan geliyorum ve burada ilk defa bulunuyorum. Burada nasıl hareket etmek gerektiğini size nasıl söyleyebilirim; tabii ki doğru olmaz. Ama, kendi uzmanlık alanımdan yola çıkarak birtakım tespitlerde bulunmak istiyorum.

Serbest piyasa tartışmasının konusu her ne olursa olsun, bazen bir fiyat tespiti bile Türk tüketicileri için iyi olabilir.

Rekabet politikası, devletin, hükümetin genel ekonomik politikasının bir parçası olmalıdır. Rekabete aykırı anlaşmaların ve hâkim durumun kötüye kullanılmasının yasaklanması resmen anayasada geçmese de, hükümet, kararlarını alırken rekabet politikasını tüketiciler ve işletmeler adına dikkate almalıdır, bu görevi üstlenmelidir. Hükümet, birtakım nedenlerle rekabet kurallarını askıya alarak kısa vadede belki başarılı olabilir ama, bunun uzun vadeli sonuçları gözden kaçırılmamalıdır.

Eğer inovasyon yoksa, kalite artışı yoksa, her fiyat artışı tüketicilere zarar verecektir.

Bu kararlar alınırken, politikalar belirlenirken şeffaflık sağlanmalıdır; bu, yasayla da, diğer tasarruflarla da olabilir. Buradaki kilit noktayı “şeffaflık” olarak görüyorum. Bakanlık düzeyinde karar alınırken de büyük bir şeffaflığın olması gerekiyor. Bu, Amerika’da da bugünlerde tekrar tekrar vurgulanan bir konu; bir modernizasyon söz konusu. Bu, özellikle antitröst usul yasalarında ve muafiyet konusunda önem kazanıyor. 10 yıl önce Kanada’da banka sektöründe verilmiş bir karar bu konuda önemli bir adım teşkil ediyor. Maliye Bakanıyla Rekabet Kurumunun çatışması söz konusu olmuştu. Maliye Bakanı daha sonra Başbakan oldu. Rekabet Kurumunun kesinlikle karşı çıktığı birleşmelere izin verilmesi konusunda Hükümet tarafından baskı söz konusu olmuştur. Geçmişe döndüğümüzde, bu analizlere baktığımızda şeffaflığın önemi ortaya çıkıyor.

Rekabet Kurumu, rekabet ve diğer politikalar arasındaki dengenin sağlanması rolünü de üstlenmeli. Eğer bu denge sağlama çalışması yapılmazsa rekabet savunuculuğu konusunda hata yapılmış olur ve başbakan ya da başkan gerekli etkiyi sağlayamamış olur.

Bunları, geçtiğimiz 12 yıla yönelik çok sağlam araştırmaların sonucunda söyleyebiliyoruz.

Dördüncü olarak şunu belirtmek istiyorum: Hükümetlerin ulusal taleplere cevap vermeleri gereklidir. Özellikle, politikalarından etkilenen işçilerin ya da diğer tüketicilerin bu talepleri dikkate alınırken, onlardan fazla etkilenilirse uzun vadede herkesin zararına kararlar verilebilir, çünkü tüketiciler bunun neticesinde daha fazla para ödemek zorunda kalacaklardır. Özellikle ulusal şampiyonların yaratılması konusunda bunun mağduru nihayetinde vergi mükellefleri olacaktır. Eğer batan şirkete sübvansiyon sağlayarak yardım ederseniz bunun cezasını vergi mükellefi çekmiş oluyor. Bu yaklaşımı göstermek açısından bankacılık sorunu aslında hepimizin ders alması gereken bir konu.

Beşinci olarak da şuna değinmek istiyorum: Amerika'daki deneyimlere bakarak, -ki bu daha önce de tartışıldı- kriz döneminde rekabet politikalarının uygulanması askıya alınmalı mı, gevşetilmeli mi? Bunun çok uzun vadeli zararları olduğunu vurgulamak istiyorum. Daha evvelki tartışmalarda Sayın Phillips de buna değinmişti.

Kartellerin birçoğu, rekabete aykırı davranışlarına 1930'larda başlamışlardı ve bu, gizli bir şekilde başka alanlara yayılmış olarak 30 yıl sonra bile devam ediyordu. Kriz döneminde başlayan kartellerin etkisi çok uzun vadeli oldu ve bu şekilde gerçekten önemli zararlar verildi.

Sabahki oturumdan çıkardığım çok ilginç bir sonuç: Bazı durumlarda devlet yardımı vermek, izlenecek daha doğru bir yol olabilir, çünkü geçici bir çözüm olduğu için, rekabete aykırı bir faaliyete göre daha az zarar vereceği düşünülebilir. Bence bu, Avrupa Birliği hukukundaki çok önemli bir nokta. Uzun bir süredir devlet yardımlarına düşmanca bakıldı. Şu an tuhaf bir şekilde görüyoruz ki, Avrupa Birliği'ndeki üye devletler, birleşmeler konusunda kendi içlerinde karar verme yetkisine sahipler; ancak, bu birleşmelerin diğer üye ülkelerdeki rekabeti kötü etkilememeleri gerekiyor. Türkiye henüz böyle bir yükümlülükle karşı karşıya değil. Ancak, Türkiye bence bunu da dikkate almalı.

Kanada'nın bu konudaki deneyimleri çok olumsuz bir örnek olarak verilebilir. Hâkim durumdaki Kanada Hava Yolları batmak üzereyken Amerikan Hava Yolları tarafından devralınması söz konusu oldu, ama Kanada'da rekabet kuralları askıya alınarak buna izin verilmedi ve ulusal bir bakış açısıyla, bu devralmayı Kanada Air'in gerçekleştirmesi sağlandı. Sonuç olarak, güvenlik düştü, fiyatlar arttı, dolayısıyla tüketiciler zarar gördü diyebiliriz. Bu gerçekten Kanadalı tüketiciler için bir felaket oldu. Şunu da belirtmek istiyorum: Süreç, bankacılık sektöründekine hiç benzemiyor; şeffaflık yoktu. Burada şu hususa dikkatinizi çekmek istiyorum: Bu, çok hızlı bir şekilde gerçekleştirildi ve alıcıya kapılar kapandı, devralma talebi konusunda analiz yapılmasına izin verilmedi, ki bunun sonuçları çok ağır oldu.

Son olarak kısaca uyumlu eylem karinesi hükmüne değinmek istiyorum. Bence bu, uygun kullanılırsa mükemmel bir standart; Kurum tarafından uygun kullanılması şart. Duyduğuma göre, Rekabet Kurumunun bu konuda takdir edilmesi lazım. Temel endüstrileri, sanayi sektörlerini hedef aldığı sürece, rekabet uygulayıcıları tarafından doğru bir şekilde ele alındığı sürece burada duyarlı olunması gereken birtakım konular var. Kartel sebebiyle olmayan fiyat benzerliklerinin farkında olarak, buna duyarlı olarak hareket edilmesi çok önemli. Ekonomik araştırmalar sonucunda, bazı firmaların tüketicilere çeşit sunabilmeyi bazı sektörlerde daha farklı şekilde gerçekleştirebildikleri ortaya çıktı.

Bankalar, faizler konusunda çok rekabet ediyorlar. Tabii ki, sözleşmelerde rekabete aykırı birçok uygulama olabilir. Rekabet, bir pazar içerisinde 15-20 banka olduğunu zaman söz konusu olabilecektir.

Paralel fiyat düşürmeleri yıkıcı fiyatlandırma mı; Türk Rekabet Kurumu bu konuda da şikâyetleri dikkate alıyor. Tabii ki, birtakım uyarıları hesaba katmak durumunda. Bundan milyonlarca Türk tüketicisi etkileniyor. Sonuçta bu, Türk Rekabet Kurumunun yetkisi alanında.

Beni burada ağırladığınız için tekrar çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Stephen ROSS

(United States of America Pennsylvania State University Representative)

Thank you Mr. Chairman.

Thank you Turkish Competition Authority. It is a great honor for me to be here. I learned many valuable things this short time span and I am very impressed from your studies on competition. I would like to thank the organizers of this conference and especially my former student Hilmi Bolatoğlu for his invitation. He is now working as one of the distinguished professionals of the Turkish Competition Authority.

I do not know exact duration of my speech, but when the chairman warns me I will end my speech.

First of all, I would like to say a few words about the crisis and my remarks may be a summary of what we have heard up to now. This crisis is a result of what we have experienced up to today like instable market conditions under current circumstances and decrease in demand. Given those developments we have to ask how we can realize proper competition policies while demand is decreasing in the goods and services markets. The least desirable thing is to make producers decrease their outputs and increase the prices. Main problem here is the decrease in the goods and services markets.

Secondly, competition policy should be a populist policy. What I mean with a populist policy? In my view, every country should serve to its own people and I think achievement of the selection campaign of President Obama is also resulted from this point of view. Economic policy cannot be shaped with several abstract concepts; it should serve to the people in a concrete way.

I want to say that policies should reflect this clearly. Merger rules should be designed in such a way that the consumers should benefit from it. Again, in the rules of European Union (Article 81/3), advocacy activities should be carried out provided that they should be beneficial for the consumers. Turkey wants to become a member of European Union, but Turkey should act in a nationalist way in this regard. For example, if a Turkish company is taken over by an Italian company and this creates a solution for the unemployment in France, then what is the interest of Turkey in this buy-out? So if it is not for the benefit of Turkish people, Turkey should not do this, as I mean.

There is a common opinion that “The current crisis has resulted from the unregulated markets”; Mr. Kaldırımçı also talked about this in his speech. And some people also think that. However discussions in USA have been exactly the opposite for the last 20 years. It is argued in the USA that unregulated markets cannot comply with the antitrust. The regulation is necessary. We experienced it in 1980s. In that period, the belief in the perfect operation of the market is nowadays regarded as a suspicious issue. Based on observations of Competition Authority President, as an opinion, I believe that a free market not subject to a regulation should also be rejected by the Competition Authority.

In this regard, I want to present my own point of view, of course you may not agree with it. I came from Washington as a Law Professor and I have been to here for the first time. How can I say how you should act here, of course it would not be correct and realistic. But based on my own specialty area, I want to make some points in this regard.

Regardless of the topics of the free market discussions, sometimes even a price-fixing activity may be for the benefits of Turkish consumers.

Competition policy should be a part of the general economic policy of the government. Although there is not an explicit statement for prohibition of the anti-competitive agreements and abuse of the current situation in the constitution, the government should take the competition policy into account on behalf of the consumers and the enterprises and should undertake such a role. The government may be successful in the short-term by suspending the competition rules with some reasons but long-term results of this action should not be ignored.

In lack of the innovation and quality improvement, every price increase will give harm to the consumers.

During the decision-taking process, there should be transparency in policy-making. This may be ensured by laws or other instruments. I think the key point here is the transparency. High level of transparency is required in decision-taking process at the ministerial level. This is a very important point that is emphasized and emphasized again in the USA nowadays and modernization activities are under way in this regard. Transparency especially gains importance in the antitrust procedure law and exemptions. A decision taken in Canada for the banking sector 10 years ago constitutes an important step in this regard. In Canada, a debate occurred between the Ministry of Finance and the Competition Authority. Then Minister of Finance became the Prime Minister and government began to exert

great pressure on the Competition Authority to allow the mergers absolutely disapproved by the Competition Authority. When we look at these experiences in the past, importance of the transparency is seen once more.

The competition authority should undertake a role in ensuring balance between the competition policy and other policies. If this balance cannot be ensured, it will be a big failure for the competition advocacy and the prime minister or the president cannot create the necessary impact.

I can say this as a result of very sound researches for the last 12 years.

Fourthly, governments should respond to the national demands. Particularly taking into account the demands of workers and other consumers affected from these policies may be beneficial, whereas too much influence of them on the policies will result in decisions harmful for everyone in the long-term, because consumers may have to pay more as a result of these decisions. Especially creating national champions will eventually give harm to the taxpayers. If you help the failing firm through subsidies, its bill will be paid by the taxpayers. From this point of view, we should take lessons from those banking problems.

Fifthly, within the framework of the USA experiences, I want to touch upon the question of whether the competition policies should be suspended or loosened during the crisis period, which was discussed before. I want to underline that this crisis has a very long-lasting harms. Mr. Philips also emphasized this point in the previous discussions.

Most of the cartels began their anti-competitive acts in 1930s and they sustained in a hidden way by spreading into the other areas after 30 years. Impacts of the cartels established in the crisis period was very long-termed and this obviously gave important harms.

At the end of the morning session I made an interesting conclusion. Under certain circumstances it may be a more proper action to allocate state aids because as this is a temporary solution it may be thought to give less harm as compared to the anticompetitive activities. I think it is an important point in the European Union law. They showed hostility to the state aids. Now surprisingly we see that member states of the European Union have authority to decide on the mergers within their countries provided that these mergers should not affect the competition in the other member states. Turkey has not had such obligations yet, however Turkey should also take this condition into account.

Canadian experience in this regard can be showed as a very negative example for this. When the dominant company in the sector namely Canadian Airlines was nearly failing and American Airlines want to takeover this company but Canadian government did not allow this takeover through suspension of the Canadian competition rules. As a result Canadian Air was took this failing firm over with a national point of view. As a result, reliability decreased, prices increased and thereby eventually consumers suffered from this takeover. This takeover really became a disaster for the consumers. This takeover process was not like those in the banking sector, it was not a transparent process. I want to underline that this takeover finalized very rapidly and buyers were rejected, they did not allow for making analysis on the takeover demand, and as a conclusion a heavy price was paid for this.

Finally I want to touch upon the provision for presumption of concerted practices very briefly. I think it is a perfect standard if it can be applied but it should be used properly by the institution. The Competition Authority should be widely-acclaimed. There are some fragile points here as long as it targets the fundamental industrial sectors and handled by the competition practiser properly. It is crucial to take action by being aware of and sensitive to the fact that similarities in prices do not always result from the cartels. As a result of the economic researches, it is indicated that some firms may achieve to supply wide ranged products to the consumers in a very different ways.

Banks are competing in the interest rates. No doubt there may be many anti-competitive practices. Competition will be occur only if there are 15 to 20 banks in the market.

Turkish Competition Authority takes into account the complaints about whether the parallel price cuts are a predatory pricing. Surely, it should consider the complaints, because millions of Turkish consumers are affected from that and it is under the scope of the authority of the Turkish Competition Authority.

I would like to thank again for hosting me here in Turkey.

Carolyne GALBREATH

İrlanda Rekabet Komisyonu Kartel Uygulamaları Direktörü

Beni buraya davet ettikleri için Rekabet Kurumu Başkanına, Kurul üyelerine çok teşekkür ederim. Gözlemlerimi aktarma fırsatı bulduğum için çok mutluyum.

İki konu gün boyunca çok ilgimi çekti. Öncelikle, Rekabet kurumlarının sayılarının çoğalması, kriz döneminde rekabetin saldırıya uğrayacağı anlamına gelmemeli. Dünyadaki rekabet uygulayıcılarından hepimiz haberdarız. Bu zor zamanlarda, rekabetin tüketicilere olan yararlarının anlaşılması belki daha zor olabilir.

Biraz İrlanda'nın deneyimlerinden bahsetmek istiyorum. Ben Kartel Uygulamalarının Direktörüyüm.

Sayın David Lewis'in bahsettiği gibi, Rekabet kurumlarının çoğalması 1990'larda başlayıp devam etti. Türk Rekabet Kurumunun Şubat'ta pişmanlık programını kabul etmesinden çok etkilendim. Bu, tüketicilerin refahı açısından çok önemli bir şey. Son 15 yılda bunun önemini ve etkilerini gördük.

Rakiplerin paralel davranışlarda bulunması tüketicilerin zararına olacak şekilde görülebiliyor. Tüketici refahı konusuyla deflasyon zamanlarında da ilgilenmek zorunda kaldık. Bu tip zamanlarda rekabet uygulamaları üzerinde de baskılar olabilir; biz son 2-3 ayda İrlanda'da bunu da gördük. Doktor ve diş hekimi grupları politikacılara baskıda bulunuyorlar. Sanıyorum, hepimiz er ya da geç bu tip şeylerle karşılaşacağız.

Bir de küreselleşme konusu var. Küreselleşme, bu tip zamanlarda komşularını inceleyen ülkeler için önem kazanıyor. Biz İrlanda'da mesela Birleşik Krallık kısmına bakıyoruz. Bazı mal ve hizmetlerde daha düşük fiyatlar var. Rekabet Otoritesi olarak biz de, "döviz kurlarıyla ilgili ne yapabiliriz" gibi konularla ilgilendik. Bu gibi durumlarda ülkeler belki aşırı korumacı olabilirler ve kendi ekonomilerini korumak için ekonominin üzerinde fazla odaklaşabilirler.

Kartel uygulamaları yapan herkes şunu görür: Her fiyat artışı bir kartelin varlığına işaret etmeyebilir, ama karteller bazı ekonomi sektörlerinde hâlâ gizli olmaya, güçlü olmaya devam edebilir. Bunlar çok dikkatli bir şekilde bunlar incelenmelidir. Tekrar teşekkür ediyorum. Bu çok önemli sempozyumda burada bulunmak benim için büyük bir mutluluktur.

Carolyn GALBREATH

(Ireland Competition Commission, Cartel Practices Department Director)

Thank you.

I would like to thank Competition Authority President and board members very much. I am very pleased to have an opportunity to share my observations.

I found two subjects very interesting throughout the whole day. Firstly an increase in the numbers of the competition authorities should not mean that competition is attacked during the crisis period. We are all aware of the competition practitioners in the world. In these hard times, it may be more difficult to understand the benefits of the competition for the consumers.

I want to talk about our experiences in Ireland briefly. I am the Director of the Cartel Practices Department.

As Mr. Davis also said, increase in the number of competition authorities began in 1990s and continued afterwards.

I am very impressed from the fact that Turkish Competition Authority adopted the leniency program in February. It is very important in terms of the consumer welfare. For the last 15 years we have experienced its importance and impacts very closely.

Parallel actions of the rivals may be seen as harmful for the consumers. We have to deal with the issue of consumer welfare in deflation period also. Under such circumstances there may be pressure on the competition practices; we have also experienced such a situation in Ireland for the last 2 to 3 months. Doctor and dentist circles made pressure on the politicians. I think we will face with such conditions sooner or later.

Another important point is the globalization. Globalization gains importance for the countries examining their neighbors in these times. For example in Ireland we look at examples from United Kingdom. Prices of some goods and services are at a lower level in United Kingdom as compared to us. As the competition authority, we consider “what we can do for the exchange rates”. Countries may be more protective in such issues and may further focus on their economies in order to protect their own economies.

Everybody involving in cartel practices know that every price increase may not refer to a cartel, but cartels may sustain their hidden and powerful existence in certain economy sectors. These should be analyzed very carefully.

I would like to thank again. It is a great pleasure for me to take part in this symposium.

Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI- Sabahki açış konuşmamda bazı cümleler muhtemelen istemediğim şekilde algılanmış olabilir; ben böyle anladım. Sabah metni okurken zaman zaman bazı paragrafları atladım, olabilir ki, atladığım paragraflar arasında düşüncemi daha iyi ifade edecek cümleler vardı; bir talihsizlik oldu.

Kısaca ifade edeyim ki, biz burada bir teşebbüs birliği değiliz ve böyle bir toplantı yapmıyoruz, yani bir teşebbüs birliği şemsiyesi altında rekabet politikasını tartışmıyoruz. Türk Rekabet Kurumu bir kamu kurumudur; sizler, devletin belli kanunlar çıkararak kurduğu, teşkil ettiği kuruluşlardan geliyorsunuz. Tabii ki, serbest piyasa paradigmasında ciddi bir değişiklik olmaması gerektiği gibi bir görüşüm var. Tabii, biz hep piyasaya müdahale ediyoruz. Rekabet kanunları, piyasaya müdahalenin bir yöntemi. Anlaşmalara müdahale ediyoruz, birleşmelere müdahale ediyoruz. Konu siyah-beyaz gibi anlaşılırsa çok tehlikeli oluyor. Ama, bu salonda zannedirim rekabeti, piyasayı konuşma durumunda değiliz; bunların bilindiğini varsayıyorum. Belki sabahki ifadelerim maksadı aşmıştır.

Bu tashihe imkân verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum Mr.Ross.

Yunus Emre VAKİLER (Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Son Sınıf Öğrencisi)- Hukuk Fakültesi son sınıf öğrencisi olarak Sayın Ross’a bir soru yöneltmek istiyorum.

“Uyumlu eylem karinesi” sözcüğünü duyduğum zaman kafamda değişik şeyler uyanıyor. Açıklama açısından, sizce fiyatlarda paralellik olması bu karine için yeterli mi ya da ispat yüküne geçmek için başka kanıtlar da olmalı mı?

Prof. Dr. Stephen ROSS- Bahsetmek istediğim şey şu: Ekonominin diğer kısımlarındaki kişiler pazarla ilgili sorunlar hakkında ne düşünüyor?

Pek çok durumda kartellerin ortaya çıkarılması zordur; bu nedenle, pişmanlık programlarına ihtiyacımız vardır.

Fiyatlandırma davranışıyla ilgili objektif bir neden bulmanız gerekir; fiyatta bir birliğin sağlanması için paralel davranışlar normal bir ekonomik faktörün sonucu mu, yoksa oligopolistik bir bağımlılık sonucu mudur ya da bu, belirli bir kolaylaştırıcı uygulamanın sonucu mudur veya bir danışıklı hareket mi var? Burada ne olduğuyla ilgili bir değerlendirme yapmanız gerekir. Bir hukuk profesörü olarak bunu bilemeyebilirsiniz. Burada Rekabet Kurumuna sorumluluk yüklemek de belki haksızlık olabilir. Bu, gerçek dünyada nadiren olur. Burada kim bilgiye sahip ve bunu kim nasıl açıklayabilir? “Neden fiyatlar aynı” diye şirketlere sorabilirsiniz. Onlar şöyle diyebilirler: “Normal piyasa güçleri doğal oligopol.”

Bu yeterli gelirse, aynı zamanda ispat yükünü de karşılamış demektir. Eğer bunu kanıtlaması zorsa devam de edebilirim.

Bu kriz ortamında kartel riski artışıını görebiliyorsunuz. ABD’de kartellere karşı olan büyük bir risk de, özel tazminat davalarıdır. Federal Ticaret Komisyonunun meşhur bir davası vardı, burada, çok karmaşık bir teori sonucunda karar verdiler. FTC burada gerçek bir danışıklılık kanıtı bulamadı. Ama, orada çok akıllıca bir teori vardı. Özel antitröst uygulayıcıları değişik bir kartel faaliyetini, endüstrideki danışıklılık faaliyetini buldular. Bunu da belirtmek istedim. Teşekkür ederim.

David LEWIS- Bu toplantıda pek çok şey duydum. Dün Türkiye’den bazı kişilerle konuşmamda da bunu duydum; Türkiye finansal krizle çok iyi baş etti, çünkü daha önce dersler çıkarmıştı. Bundan çok etkilendim. Kendi ülkemde çok sıkı ekonomik politikalar uyguluyorduk ve finansal sektörümüz eskiden nispeten daha az etkilenmişti, ama şu anda çok etkilendi.

Türkiye’deki finansal kriz nedeniyle IMF gibi uluslararası kuruluşlar Türkiye’ye bazen, “şunu yapmalısınız”, “bunu yapmalısınız” gibi şeyler söylüyorlar ama, onlar aslında bu dersleri öğrenemediler, öğrenemeyecekler.

Bizim ekonomik politikalarımızda, büyüme hızının düşüklüğünden söz edebiliriz. Diğer ülkelerin ekonomi politikaları başka şekilde işliyor.

Şu konuya katılıyorum: Eskilere, 1960’lardaki, 1970’lerdeki düzenlemelere dönmemeliyiz. Bence, bütün dünya daha düşük büyüme hızını kabul etmeli. Geçmişin tekrar canlandırılmaya çalışılması çok da faydalı olmayacak, sanki çok fazla içki içmek gibi bir duruma yol açacak. Eğer düşük büyüme hızlarını kabul etmezsek aynı durumları tekrarlamış olacağız. Bazı ülkelerde bankalar iyi değil ama, büyüme hızları yüksek.

Avrupa Birliği Rekabet Müdürlüğü, benim gözümde en güçlü Rekabet Müdürlüklerinden birisi. Baskılar bakımından, bir Rekabet Kurumunun AB gibi bir kurum olamayacağını düşünüyorum.

Sübvansiyonlara tek tek bakmalıyız. Mesela ABD’deki eyaletler, yatırım çekmek için devlet yardımı verebiliyorlar. Aslında, devlet yardımlarının kontrolüyle ilgili bu yapı sadece AB gibi bir yapıda mümkün olabilir.

Keşke bizim de sizin gibi endüstriyel politika üzerinde kontrol gücümüz olsaydı.

Prof. Dr. Manuel SEBASTIÃO- Son olarak iki hususa değinmek istiyorum: Öncelikle, varlık fiyatlarındaki patlamaların önemini belirtiyim. Bunlar en kısa sürede kontrol altına alınmalı.

Çok enteresan bir nokta şu: Bu fiyat balonları niye patlıyor? Aslında, fiyatların sürekli artması için temel bir neden yok. Rekabet oyuncuları arasında finansal sektörde çok fazla rekabet olmasının, özellikle de bu tür fiyat patlamalarının olmasındaki rolü nedir?

Borç verme kriterlerinin temellerine inecek olursak, her ülkenin geliştirmesi gereken birtakım kriterler var. Bir kere, ülke çapında, tüketicilere açık, finansal kurumlara açık bir veri tabanının oluşturulması şart ve buna kredi kartı borçları da dahil edilmeli diye düşünüyorum. Bu veri tabanı sayesinde finansal kurumlar tüketicilerin ödeme kapasitelerini daha iyi anlayabilecekler. Portekiz veri tabanının en iyi örnek olduğunu iddia etmiyorum ama, gerçekten mükemmel bir sistem olduğunu söyleyebilirim. Bu veri tabanına her türlü ekonomik aktörün faaliyeti kaydediliyor ve bu kayıt sınırı 50 avrodan başlıyor. Şu an itibarıyla çok iyi işleyen bu sistem, özellikle fazla borçlanan insanların tespitinde çok önemli. Tabii ki her zaman için bunun yürümemesi için bir ihtimal var. Ben, borç veren kurumların bu tür bilgiye erişimlerinin çok kritik olduğunu düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Miek Van der WEE- Ben çok etkilendiğim bir noktayı belirtmek istiyorum. Bugünkü panel bir yakınlaşmaya sahne oldu. Hepimiz şu hususta anlaştık: Rekabet politikası tüm paydaşları içermeli ve rekabet savunuculuğu büyük önem taşıyor; bu çok açık bir şekilde ortada.

Kişisel olarak şunu düşünüyorum (sanırım birçok kişi buna katılıyor): Düzenleme olmayan bir piyasa bence söz konusu değil. Rekabet politikası ve diğer düzenlemeler, piyasaların doğru işleyişi için kaçınılmaz diye düşünüyorum. Aynı şekilde, tüm düzenlemeler kötü değil, tüm devlet yardımları ya da sübvansiyonlar kötü değil. Devlet müdahalesinin düzgün tasarlanması ve bu tür müdahalelerin, düzenlemelerin tasarlanmasında Rekabet kurumlarının aktif bir şekilde rol almaları gerektiğini düşünüyorum.

David'in belirttiği gibi, şu da çok doğru: Rekabet savunuculuğu adına ve rekabetle dost çözümlerin devlet düzenlemelerinde yer bulması adına Rekabet kurumlarının Denetleme yetkileri arttırılmalı.

KRİZ ve REKABET POLİTİKASI

17 Mart 2009

ANKARA

III. OTURUM

Kriz ve Rekabet Politikası

Oturum Başkanı

Prof. Dr. Ahmet İNCEKARA

Oturum Başkanı
İktisadi Araştırmalar Vakfı Başkanı
Prof. Dr. Ahmet İNCEKARA

Dünya ekonomisinde ortaya çıkan eğilim “kriz” olarak niteleniyor. Gerçekten, pazar ekonomisi dediğimiz, piyasanın yönlendirdiği, ama 100 yıl öncesine dayanan düzenlenmiş piyasaların tam da kalbinde çıkan bir krizin dünya ekonomisini bütünüyle etkilediği, dolayısıyla Türkiye ekonomisini de etkilediği bir ortamdayız, bir sürecin tam ortasındayız. Böyle bir ortamda, görevi gereği piyasaları düzenleyen, denetleyen Rekabet Kurumunun ne yapması gerekiyor, krizden olumsuz olarak etkilenen piyasaları nasıl düzenleyecek, gevşetecek mi sıkılaştıracak mı, neler yapması gerekecek; bunları ele alacağız.

Mustafa BOYDAK

Kayseri Sanayi Odası Başkanı

Konu başlığımız, Kriz ve Rekabet Politikası. Aslında tam da ortama uygun. Dünyanın diğer bölgelerinde belki de 1 yıldır yaşanan, ama Türkiye’de son 5-6 aydır üzerinde durulan, zaman zaman kabul edilmeyen, zaman zaman teğet geçtiği iddia edilen, ama dünya içerisinde önemli bir yere sahip olmasından dolayı netice itibarıyla Türkiye’nin de etkilendiği, hatta ekonomik verilerin oldukça yalpaladığı bir dönemden geçmekteyiz. Bizden daha fazla gelişmiş ülkelerde daha şiddetli hissedilen bir durum olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu, ekonomik kriz. Finansal kriz deniyordu, finansal daralma deniyordu; böyle olmadı, bunun gerçekten bir kriz ortamı olduğu açıkça ortaya çıkmış oldu.

Kriz dönemlerinde rekabet politikaları nasıl olur; elbette bunları konuşacağız. “Şuradan geldi, şöyle oldu” diye bu krizi tarif etmemize hiç gerek yok, çünkü bunu hepimiz yaşadık, biliyoruz ve bu konuda benden daha yetkili uzmanlar bunu daha güzel bir şekilde tanımlayabilirler. Ben işin hangi boyutundayım? Ben işin reel sektör boyutundayım. Kayseri Sanayi Odamızın Başkanlığını yürütüyoruz. 1100 üyemiz var.

Bundan sanayicilerimiz, iş adamlarımız nasıl etkilendiler? Kayserimiz, Türkiye’nin bir ortalaması ve Türkiye’deki sanayileşme hamlesinin gösterge şehirlerinden bir tanesi. Tabii ki, Kayserimizin de bu noktada bu gelişmelerden olumsuz etkilendiğini görmekteyiz, en azından rakamlar bize bunu ifade ediyor. Tabii, rakamlarla konuştuğumuz zaman yanılma payı da azalıyor ve gerçekleri dört dörtlük bir şekilde ortaya koyabiliyorsunuz.

Her şeyden önce, bunun bir küçülme dönemi olarak algılandığını biliyorum. Açıkçası, Türkiye bu krizde; piyasalarımızın allak bullak olduğu, likiditemizin yetmediği, açıklarımızı kapatamadığımız bir dönemi yaşamıyor. Aslında, 2001 yılı da buna benzer bir dönem değildi, daha şiddetliydi ama, daha kısa zamanda geçirebildiğimiz bir dönemdi. Bu dönemin dinamikleri tabii daha farklı.

Türkiye, dünyanın en gelişmiş 20 ekonomisinden birisi olması münasebetiyle dış dünyayla çok yakından irtibat hâlinde. Türkiye, büyümek ve gelişebilmek için kendi kaynakları kendisine yetmeyen, dış kaynaklara ihtiyaç duyan bir ülke.

Bu süreçte Türkiye’nin en temel problemleri; yeterli dış kaynağının Türkiye’ye gelememiş olması, Türkiye’deki yatırımların zayıflıyor olması, buna paralel olarak Türkiye’deki büyüme hızının sıfır noktasına, hatta eksi noktalara geliyor olması.

Elbette ki, temel gösterge de, ülkemizde insanların işsiz kalması. Şu anda, Türkiye'nin Cumhurbaşkanı'dan Başbakanına kadar herkesin üzerinde vurgu yaptığı mesele, işsizlik rakamları ve işsizliğin artıyor olması. Burada şunu da ifade etmek lazım ki; izlediğimiz kadarıyla ve rakamlara göre, yüzde 13.6-14'lere ulaşan işsizlik rakamı, Türkiye'nin tarihi işsizlik rakamıdır. Bunun özellikle çalışanlar tarafından daha şiddetli hissedildiğini ifade etmek lazım. Bu süreçten en çok etkilenen üyeleriniz mi oldu, yoksa çalışanlarımız mı oldu” diye soracak olursanız, çalışanlarımızın daha fazla etkilendiklerini söyleyebilirim. Çalışanlar, sadece sabit bir gelir ile bu iş yerlerinde emekleriyle çalışan insanlar. Bunların bu süreçte maaşlarının gelmediğini veya yarısını alabildiklerini veya hiç alamadıklarını, işlerinden ayrı kaldıklarını düşünecek olursak, hakikaten onlar için olumsuz bir durum olur. Tabii işverenler açısından da olumsuzluk var ama, bence çalışanlar açısından çok daha büyük bir olumsuzluk; böyle düşünmek gerekiyor.

Kriz ortamında rekabet nasıl oluşuyor? Dünya piyasalarında düzenlenmeyen işlemler ve denetlenmeyen sistemler var; Rekabet Kurumumuzun da ana görevlerinden bir tanesini de bunlar oluşturuyor.

Bence adil piyasa şartlarının oluşmaması da bence çok önemli. Bu ekonomik kriz denen meselenin çıkış noktalarından bir tanesi de, piyasa ekonomisinde adil yönetim tarzından uzaklaşmış olmasıdır.

Bu ortamda rekabet nasıl yapılır? İşletmeler açısından ciroların ve ihracatın çok düştüğü, istihdam rakamlarının dibe vurduğu, bütün endekslerin aşağı okta olduğu bir dönemde, kendi piyasanızdaki rakiplerinizle piyasa şartları içerisinde rekabet etmeniz ve öne çıkma ihtiyacınız söz konusu.

Bu kriz dönemlerinde bazı başarı hikâyeleri yazıldığı gibi, başarısızlık hikâyeleri de yazılıyor.

Eskiden Rekabet Kurumunun ana misyonunu şöyle bilirdik: Firmalar bir araya gelerek fiyatları ayarlarlar ve piyasada pahalı mal satarlar, Rekabet Kurumu da bunları yakalar, piyasayı düzenler. Tabii, daha sonra işin içine girince; küçük firmaları da koruyup kolladığını ve dev firmaların zaman zaman piyasa paylarını büyütme, hatta rakiplerini ortadan kaldırmak için piyasa şartlarını bu yönde bozduklarında ciddi anlamda cezalandırdığını ve bunların da Rekabet Kurumunun görevleri arasında olduğunu öğrendik. Rekabet Kurumumuzun ayrıca, iş adamlarının ve özellikle küçük ve orta boy işletmelerimizin bir numaralı koruyucusu konumunda da olduğunu düşünmek istiyoruz; yaptığı uygulamalarla da bunu Türk iş dünyamıza gösterdiğine kaniyiz. Bundan dolayı da Rekabet Kuru-

mumuza teşekkür etmek isteriz. İnşallah bu misyonunu arttırarak devam ettirmesi Türkiyemizin lehine.

Ülkelerde rekabet olduğu zaman insanların hayat şartları daha ucuzluyor. Rekabet şartları gelişmesiydi Türkiye’de ev eşyalarımızı, mutfak eşyalarımızı belki de çok daha büyük fiyatlara alacaktık. Burada sektörleri çok afişe etmek istemem ama, mobilya sektöründen gelen bir kardeşiniz olarak ifade edeyim ki, inanın, Türkiye’de mobilyalar 5 yıl önceki fiyatlarla satılıyor. 5 yıl önce belki daha da pahalıya satılıyordu. Bu, rekabetten gelen bir rahatlama. Düşünün; eski yıllarda çalışan bir kardeşimiz bir televizyon için belki 4-5 aylık maaşını öderdi; benim işçi arkadaşlar bugün bir maaşlarıyla 3-4 tane televizyon alabiliyorlar. Bunlar, rekabetin getirdiği güzellikler ve piyasa koşullarının güzel bir şekilde dizayn edilmesinin, adil bir şekilde ortaya konmasının göstergesi.

Dönem dönem, “yahu, bizim ülkeyi mahvediyorlar, Türkiye ithalat cenneti oldu” vesaire diye Uzak Doğu ülkelerinden Çin’e, Hindistan’a filan kızarız ama, açıkçası, onları takdir etmek elde değil. Tamam, ikinci kalite ürünlerine diyeceğim bir şey yok ama, Çin, dünya piyasalarına ucuz mal girişini sağladı. Elbette, şartlar farklı, ucuz işçilik var vesaire, vesaire, ben bunları tartışmak istemiyorum ama, bunlarla beraber bizim hayatımızın konforu arttı, daha az paraya daha fazla konforlu yaşar hâle geldik.

Aslında, devletleri yönetenlerin, ülkelerin başındaki insanların, sorumluların bence birinci görevi, az kaynaklarla halklarının daha rahat, daha iyi şekilde yaşamalarını sağlamak ve ülkelerini öngörülebilir bir ülke hâline getirmek. Ülkenin istikrarlı bir ülke hâline gelmesi ve yabancılarda da, “evet, bu ülkede yaşanabilir” şeklinde bir algının oluşması lazım. Ülkemizdeki düzenleyici ve denetleyici kurulları, kendi mecrasında çalışır hâle getirmemiz gerekiyor.

Firmalar bu süreçlerde hep öne çıkmak isterler. Dünyadan gelen krizle beraber yaşadığımız ortama baktığımız zaman piyasada garipsediğim bir durum var: Piyasalarda bu gibi ortamlarda mala talep bazen artabilirdi, bazen sıfıra inerdi, ama bu dönemde bunu pek fazla görmüyoruz, yeterli olmasa da ürüne karşı az da olsa bir talep var. Arz tarafı inanılmaz derecede yüksek; firmalarımızın, çok büyük oranda satış endeksli, ciro endeksli, ürün pazarlama endeksli bir anlayışları var; tabii bu, enflasyon rakamlarına da yansıyor. Türkiye’de bugün enflasyonu artık konuşmaz hâle geldik; son birkaç aydır açıklanan rakamlar oldukça makul.

Arızamız nerede? Bence arızamız güvende, yani piyasalarımızı tam güven ortamına sokamıyoruz; tabii bu, ayrı bir toplantı konusu.

İçinde bulunduğumuz bu rekabet ortamında Türkiye’de olağanüstü bir ucuzluk dönemi yaşandığını düşünüyorum. Geçtiğimiz günlerde, piyasaları canlandırıcı çok dar kapsamlı birtakım tedbir kararları alındı ama, bunların çok çok yetersiz kararlar olduğu kanaatindeyiz.

Türkiye’de bugün rekabetin daha da artmasıyla, inanılmaz fiyatlara inanılmaz ürünler var. Gayrimenkul sektöründe bugün hâlâ bir direnç var, fiyatları düşürmemekte ısrarlılar ama, diğer yönden, dayanaklı tüketim mallarından tutun da gıda ürünlerine kadar gerçekten inanılmaz bir rekabet ortamı söz konusu ve bu da aslında halkımızın rahatlığına yarıyor.

Özetle, kriz ortamlarında da rekabet elbette ki hepimiz için gerekli. Rekabetin olmadığı yerde kalite olmuyor. Rekabetin olmadığı yerde tabii ki şartlar olumlu, lehimize gelişemeyebiliyor. Dış dünyaya kapalı ülkelerin durumuna baktığımızda, bizim yıllar önce hallettiğimiz sorunlar oralarda daha yeni yeni konuşlmaya başlıyor.

Bu krizlerin geçici olduğunu biliyoruz, maksimum 1 yıl sürecek. Demek ki, bu süreçte kendimizi özellikle çıkışa endekslememiz, politikalarımızı bu döneme göre oluşturmamız ve yolumuza devam etmemiz lazım.

Pazarlamacı hocalarımız şöyle diyorlardı: “Her sorun bir fırsat yaratır, her fırsat da bir sorun yaratır.” Demek ki, sorunun olduğu yerde fırsatımızı da araştırıp kendi şirketlerimize, kurumlarımıza bunu endeksleyip doğru yolu tespit etmemiz gerekiyor. Tabii ki, burada bilim adamlarının desteği de çok önemli.

Prof. Dr. Güven SAK

TEPAV Direktörü

Ben sözlerime, 12'nci yılın kutlu olması dileklerle başlayayım.

12 yıl olmuş. 12 yıl öncesini hatırlıyorum; “Bu kanunlar Avrupa Birliği is-tiyor diye çıkıyor” diyorlardı. Şimdi, Avrupa Birliği sürecinde herhâlde yüzümü-zü ağartacak, geçmişinde hatırı sayılı bir tecrübe birikimi olan bir Kurumumuz var; bunun son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

Bu arada da, bu yeni amblem çok güzel olmuş; onu da söyleyeyim. Bence, bu 12 yılda oluşmuş, çağdaş Kuruma uygun son derece güzel bir amblem olmuş; onun için de tebrik ediyorum.

Mustafa Beyden sonra ben de biraz küresel krizden, “rekabet gündemine nasıl bakalım” konusundan bahsedeceğim. Yalnız, nasıl söz etmem gerektiğini bil-miyorum. Onun için, bu dönemi ileride herhâlde Amerika Birleşik Devletleri'nde krizle mücadele etmek üzere çıkartılan “Recovery and Investment Act” çerçeve-sinde yapılan kamu harcamalarını izlemeye ve herkese duyurmaya yönelik oluş-turulan İdarenin amblemi ile anacağız.

Oralarda, toparlanma paketi hazırladıklarında, böyle kurumsal kimlikli falan hazırlıyorlar. Bu, bir ucu. Öbür ucunda da Putin'in yaptıkları var; öyle de-ğil mi? Diğer uçta ise, kamu harcamalarına ağırlık veren bir Amerika Birleşik Devletleri var ve bu dönemin problemlerini çözmeye çalışıyor. Sayın Boydak, 2001 krizinden farkının altını çizdi; ben de birkaç noktaya değineceğim. Amble-min altında, dönmeye hazır çarklar var, tohumdan çıkan bir başak var. “Yeniden hareketlendirmeye yönelik bir şeyler yapıyoruz” izlenimini yaratmaya çalışan bir dizi kamu harcamaları paketinin her gün yenisi açıklanıyor; bugünlerde de KOBİ'ler için bir tane açıklayacaklar. Diğer tarafta da, Putin, Kremlin'de oturup hangi şirkete ne kadar para aktarılacağına kendisi karar veriyor. Dolayısıyla, bu kriz aslında dünyanın her tarafından benzer bir reaksiyona yol açtı. “Önümüzdeki dönemde rekabet gündemini nereye yerleştirelim” derken, bence, bu dönemin temel özelliğini unutmamak gerekiyor. Benim izlediğim kadarıyla biraz önceki oturumun sonunda devlet yardımlarından bahsediyorduk. Dolayısıyla, o tür yar-dımların son derece önemli olduğu, hatta kamu harcamalarının, kamu destekleri-nin kural hâline geldiği bir dönemin içerisindeyiz; önümüzdeki döneme bakarken onu unutmamak gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi yeni bir döneme doğru geçiyoruz; o geçiş döneminin de içindeyiz. Problemimiz şu: Yeni dönem hakkında yeterli ölçüde bilgi sahibi değiliz. Buna ilaveten, bu geçiş dönemini nasıl örgütlememiz gerektiğine ilişkin aslında kafamızda bir dizi soru işaretleri var; ben öyle bakıyorum. Bilmediğimiz bir sürü şey var. Bence bildiklerimiz şunlar: Bir tanesi, kamu müdahalesinin önümüzdeki dönemde Türkiye için son derece önemli olacağı. Rekabet gündemi, rekabetçilikle ilgili konularsa, yarının gündemi için daha da önemli olacak; tabii bu, rekabet gündeminin bu geçiş döneminde hiçbir rolü yok demek değil. Herhâlde unutmamak lazım ki, bu kamu harcamalarının, kamusal desteklerin önemli olduğu bir dönemin içinden geçeceğiz.

Türkiye'ye bakınca, çok ciddi bir krizle karşı karşıyayız; bu, 2001'dekinden farklı. 2001'de bizim bankacılık sistemimizin kendisine özgü problemleri sebebiyle krize sürüklenmiştik. O zaman dış talepte bir problem yoktu, küresel likidite koşulları oldukça olumluydu ve en önemlisi bir ekonomik program çerçevesine sahiptik. İçinde bulunduğumuz dönemde ise yine bir kriz yaşıyoruz; ancak, bu sefer, ne dış talep koşulları yerinde, ne küresel likidite eskisi kadar bol ne de bizim bir program çerçevemiz var. İşimizin bu sefer daha zor olduğunu söylemek mümkün görünüyor.

Dış ticaretimizde önemli yer tutan Avrupa pazarlarındaki milli ekonomik büyüme oranlarına baktığımızda olumsuz bir tablo ile karşılaşılıyor. Ekranda gördüğünüz grafikteki değişik renkler ülkelerdeki milli gelir artışının 2001,2002-2007 ortalama ve 2009 beklentileri gösteriyor. Durum hiç de iç açıcı değil. Türkiye ekonomisinin tempolu bir biçimde büyüdüğü 2002-2007 döneminde grafikteki ülkelerin tümü önemli ölçüde büyümüşler. Ancak, 2009 beklentilerine bakıldığında durum değişiyor. İspanya'da, AB'nin tümünde, Fransa'da, İtalya'da, Almanya'da, İngiltere'de, her yerde milli gelirin küçüleceği öngörülüyor.

İkincisi; dış likidite koşulları bu sefer hiç ummadığımız gibi, daha evvel alışık olmadığımız tarzda. Bu grafik, uluslararası fon akımlarının gelişmekte olan ülkelerin milli gelirine oranını gösteriyor...

Bakarsanız, fon akımları 1970'li, 1980'li yıllara gerilemiş gibi gözüküyor. Dolayısıyla, Sayın Boydak'ın biraz evvel dediği gibi, bizim gibi, büyümesi için yabancı tasarruflara ihtiyaç duyan ülkelerde, cari açığı her zaman problem olmuş ülkelerde bir sıkıntıyla karşılaşmamamız imkânsız, üstelik de, bunun kısa vadeli olmasını da beklemememiz gerekiyor. Bize doğru fon aktaran ana kanallarda, "Hedge fon"larında, "Private equity" mekanizmalarındaki aksaklık probleminin çözümünün kısa zamanda mümkün olmadığını gösteriyor. Dolayısıyla, şirketler

açısından Türkiye’de son derece zor bir dönemden geçiyoruz; bence rekabet gündemini zorlaştıran faktörlerden bir tanesi de şimdi bu. Şirketler açısından baktığınızda, şirketlerin nakit dengeleri önemli ölçüde bozulmuş durumda. Bence küresel krizin etkilerinin belirginleşmesiyle birlikte şirketlerin sermayeleri azalmaya başladı. Bunun en temel sebebi şirketlerin bu dönemde kriz öncesi dönemde, yüksek maliyetle doldurulmuş stoklarla girmiş olmalarıdır. Özellikle demir-çelik gibi hammadde yoğun sektörlerde faaliyet gösteren şirketler, emtia fiyatlarının hızlı düşüşü nedeniyle, işletme sermayelerinin ciddi bölümünü kaybetmek zorunda kaldılar. İkincisi; şirketler nakit çıkışı varsayımları, kriz öncesi döneme dair nakit girişi varsayımlarına göre yapmışlardı. Krizle birlikte dış ve iç talepteki daralma şirketler kesimini, nakit girişi varsayımlarını hızla değiştirmeleri gereken bir dönemin içerisine soktu. Dolayısıyla, aslında şirketlerin hayatta kalmak için izleyecekleri en iyi strateji stok tutmamak, istihdam azaltmak ve nakitte kalmak olarak özetlenebilir. Bir dönemden diğerine doğru geçerken şirket yöneticilerinin atacakları en doğru adım, şirketin nakitte kalmasını sağlamaktır. Şirketin üretim kapasitesini bir sonraki döneme sağlıklı bir biçimde taşıması görevini şirketin üstüne yüklüyorsanız, doğal olarak şirketin böyle yapması gerekiyor. Nakit kaynağı olan şirketler de olabilir bu dönemde. Ancak, bu şirketlerin nakitlerini yeniden üretime ve yatırıma dönüştürmeleri için piyasada bir hareket görmeleri gerekiyor. Bugün itibarıyla yeniden hareketlenmeye dair bir ufuk hiçbirimizin önünde yok. Bunun en temel sebebi, krizin doğrudan doğruya bizimle değil yurtdışıyla alakalı olması. Oralarda neler olacağıyla bizim önümüzde belirecek ufuk arasında yakından ilişki bulunuyor. Dolayısıyla, esasen ciddi bir problemimiz var.

Böyle bir ortamda, piyasa ekonomisi içerisinde şirketler vasıtasıyla çözüm bulmak, süreci bir an evvel devam ettirmek için son derece zormuş gibi gözüküyor. Bunu şöyle düzelteyim: Bütün dünyada olduğu gibi, büyüme kazançları elde etmek için, istihdam kayıplarından kazanç elde etmek için, bir nevi, kamu müdahaleciliğine Türkiye’de de ihtiyaç duyulan bir dönemin içerisindeyiz. Ben esasen G-20 gündemine de öyle bakıyorum. Oraya geçmeden önce, “nasıl bir çerçeve?” sorusuyla ilgili birkaç noktanın altını çizeyim. Birincisi; ekonomik canlanmayı sağlayacak bir dizi tedbir almak gerekiyor. Bunların altını çizerek bir daha söyleyeyim; bu geçiş dönemini yönetmek için aslında bir dizi tedbire ihtiyacımız var. İç talebi canlandırmaya yönelik tedbirler dünyanın diğer bölgelerinde olduğu gibi Türkiye’nin de temel önceliği olmak durumunda. Vergi indirimleri de dahil bunun için bir dizi tedbir düşünülebilir. Dolayısıyla, Hükümetin geçen gün açıkladığı tedbirler, doğru yönde atılmış bir adıma benziyor. Ancak, bu tek başına yeterli değil. Harekete geçilmesi gereken başka alanlar da var. Şimdi size diğer alanlardan biraz bahsetmek istiyorum.

Tüketimin tetiklenmesine yardımcı olacak tedbirlere ek olarak, şirketlerin bozulan nakit dengelerinin yeniden kurulmasına yardımcı olacak adımların atılması gerekiyor. Kamunun şirketlerden alacaklarının, kredi borcu geri ödemelerinin bu çerçevede yeniden yapılandırılmasının üzerinde durulması gerekiyor.

Üçüncüsü; finansal sektöre yönelik bir dizi tedbire ihtiyaç var. Bankalara hem sermaye, hem likidite desteği sağlamak gerekiyor. Bunun likidite desteği bölümünü Merkez Bankası çok sağlıklı bir şekilde yapıyor; diğer bölümüne bakmamız gerekiyor. Aynı zamanda, ekonominin yabancı kaynak ihtiyacını karşılamak için de tedbir almak gerekiyor. İşte orada da IMF'nin gerekli olduğunu düşünenlerdenim.

Dördüncüsü; bu kadar kamu harcaması artışını sistemin içerisine yerleştirdiğinizde, kredibilitiyi korumak için, çok yıllık bir mali disiplin çerçevesinin benimsenmesi gerekiyor. Türkiye'de kamu harcamalarını hiç arttırmamak bile, yalnızca, ekonomik daralma sebebiyle bütçemiz açık verecek. Bütçe açığının milli gelire oranının yüzde 0-2 düzeyinde seyretmesine alışmışken; artık 4'lere, 5'lere doğru giden bir açığa katlanmamız gereken bir dönemin başındayız. Bu esasen kendiliğinden oluyor, yalnızca bizde de değil, her yerde oluyor. Türkiye'de, bütçe gelirlerinin yüzde 70-75'i cari yıl büyümesiyle yakından alakalı olduğu için bütçedeki bozulma bizde son derece hızlı bir şekilde olacak. Bunun üzerine alınacak tecbirlerin sebep olacağı harcama artışlarını da düşündüğümüzde bütçe açığındaki artış daha hızlı olacak gibi görünüyor. Bu yıl ve belki önümüzdeki yıl açık vermek zorunda olduğumuza göre, bu yıllarda verdiğimiz açıkları önümüzdeki dönemde nasıl toparlayacağımıza ilişkin bir programa, bir plana ihtiyacımız var. Bunun için bir araç da var elimizde esasen. Orta vadeli planın ve orta vadeli mali programın kredibilitisini oluşturup önümüzü açmamız gerekiyor.

Önümüzdeki dönem nasıl bir dönem? Bence, önümüzdeki dönem (ben G-20 gündemine öyle bakıyorum), 1970'lerde olduğu gibi, devletten devlete fon akımlarının önemli olacağı, devletten özel kesime fon akımlarının tekrar önemli olacağı bir dönem olacak. Dolayısıyla, rekabet gündemini tartışırken de, geçiş döneminde nasıl bir yeni döneme başlayacağımızı unutmamamız lazım.

Bence bu dönemde IMF'ye biçilmeye çalışılan rol: Değişik ekonomik canlandırma paketlerinin koordinasyonu olacak gibi görünüyor. IMF artık devletten devlete fon akımlarını bir şekilde yönetmeye çalışacak. Devletlerin gelen fonları ekonomiyi canlandırmak için özel sektöre nasıl aktarılması gerektiğiyle ilgili bir koordinasyonu da gerçekleştirmek IMF'in görevi olacak gibi görünüyor. Takdir edersiniz ki, daha önceki kriz dönemlerinde olduğundan daha farklı risklerle kar-

şı karşıyayız. Dolayısıyla krizden çıkmak alışık olmadığımız adımlar atmamız gerekiyor. Onun için de, bugün G-20, IMF, Dünya Bankası aslında son derece güç bir işle uğraşiyor. Bence, düşünmeye öncelikle, kafamızda duvarları yıkarak başlamamız gerekiyor, açık fikirle olaylara bakmamız gerekiyor.

Bundan sonra IMF'nin aynı zamanda orta vadeden de anlaması gerekiyor, çünkü orta vade, ülkelerin rekabet gücüyle, yeniliklerle, ikinci nesil reform süreçleriyle de yakından alakalı. Önümüzdeki dönemde onun hazırlanması gerekiyor. Bu ayrımı da yaptıktan sonra, sizin yaptığımız işlerden IMF'nin de haberdar olması gerekiyor. Bu sebeple IMF'nin rolü, giderek daha fazla önemli hale geliyor diye düşünüyorum.

Bence, olası tedbirlerin etkilerinin daha iyi analiz edilmesi gereken bir dönemin başındayız. Rekabet Kurumunun, rekabetçilik konusuyla ilgilenenlerin, rekabetle ilgilenenlerin önümüzdeki dönemde fayda-maliyet analizlerine biraz bakması gerektiğini düşünüyorum. Şöyle bakması gerektiğini düşünüyorum: Önümüzdeki dönem, kamu harcamalarının giderek artacağı bir dönem olacağına göre, bu kaynakların bütün şirketlere eşit bir şekilde, rekabet şartlarını bozmayacak şekilde aktarılıyor olması lazım. Madem devletten devlete fon aktarımları, devletten özel sektöre fon aktarımları giderek önem kazanacak, o zaman, bu dönemdeki bakış açımızı bu değişikliğe uygun olarak (herkese eşit bir şekilde, belli gruplar kayırılmadan, korunmadan), bir daha gözden geçirmemiz gerekiyor. Demin, “bir tarafta Amerika Birleşik Devletleri'nin yaptığı var, bir tarafta da Putin'in Rusya'da yaptığı var” dedim. Bunların ikisinin sonuçları birbirinden farklı. Böyle bir dönemde, kamu eliyle çok rahatlıkla tekeller oluşturmanıza imkân sağlayacak bir sürecin içinden geçiyoruz aynı zamanda. Dolayısıyla, onu da, orta vadeyi düşünerek, Sayın Boydak'ın biraz evvel söylediklerini düşünerek, bu ekonominin rekabet gücünün önemli olduğu gerçeğini dikkate alarak herhâlde aklımızda tutmaz gerekiyor.

Nasıl bakmamız gerekiyor? Bir süreden beri biz bir dizi çalışma yapıyoruz; şimdi, onu rekabet meselesine nasıl bağlarız diye düşünüyoruz. Ama daha oraya gelmedik. Makro simülasyon modelinde yaptığımız şu: Ekonomide, dış kredi kanalını, iç kredi kanalını ve tüketimi tetikleyecek neler yapılabilir diye bakıyoruz. Farklı senaryolar altında çeşitli tedbirlerin etkilerini analiz ettik. “Türkiye Ekonomisi için Kriz Önlemleri” başlıklı çalışma TEPAV'ın internet sitesinde mevcut. Bu çalışmadaki örnek bir makro tedbir setinin etkilerini sizlerle paylaşmak isterim. Önce şunu belirtiyim, belirlediğimiz senaryoların hiçbiri “ekonomide bunların yapılması lazımdır” diyebileceğimiz şeyler değil. Gelelim varsayımlara

ve sonuçlara: IMF'den bir para aldığımızı varsayıyoruz, ondan sonra da, kredi genişlemesi sağlamak üzere bankalar aracılığıyla bu kaynağı şirketlere nasıl dağıtırız diye bakıyoruz. Ondan sonra, Hazine ve Merkez Bankası kaynağıyla iç kredi kanalını nasıl işletebiliriz diye bakıyoruz. Geçenlerde TEPAV'la ilgili çıkan harcama çeki haberi de buradan çıktı. Orada; o harcama çeki var, işsizlik ödeneğinden yararlananların sayısının arttırılması var, emekli ve muhtaçlara gelir desteği var. Tüm bu tedbirlerin, ekonomideki yaratacağı etkiyi görelim diye bunların hepsini bir araya getirdik.

Rakamlara bakıldığında bence görünen şu: Tedbir aldığımızda ekonomideki yavaşlamayı sınırlandırabilmek mümkünmüş gibi gözüküyor. Büyümede bizim temel senaryo tahminimiz, yüzde 5.50 küçülme; bu tedbirleri aldığımızda eksi ekonomideki daralmayı 3.59'a çekmek mümkün oluyor, dolayısıyla bir büyüme kazancı elde edebiliyorsunuz. Bu yavaşlama böyle devam ederse bu yıl içerisinde işsizlikte yüzde 17'lere çıkmayı, dolayısıyla, yaklaşık 4 milyonu geçen bir işsiz sayısı olmasını bekliyoruz. Onu 14.95'e geri çekmek mümkün gözüküyor. Bunlar hep, bu dönemi yönetmeye yönelik tedbirler. Yine göreceğiniz gibi, bütçe açığında da yalnızca marjinal bir artış oluyor.

Önümüzdeki dönemde, rekabet ortamı da dikkate alınarak benzer bir analizin yapılması gerekiyor. Nasıl yapılması gerekiyor? Kullandığımız kaynakları hangi alanlara doğru nasıl aktarıyoruz, bunların ne tür etkileri olacak; bunlar üzerinde biraz daha fazla kantitatif çalışmamız gerekiyor. Bence, önümüzdeki dönemde Rekabet Kurumu'nun da bu alana doğru bakmaya başlamasının önemli olduğunu düşünüyorum, çünkü sonuçta, kamu kaynaklarının özel sektöre doğru giderek daha fazla aktarılacağı 1.5, belki 2 yıl geçireceğiz. Meselelere herkes nasıl yeni bir gözle bakıyorsa, bence Rekabet Kurumu'nda da meselelere böyle yeni bir gözle bakmanın iyi olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Sinan ÜLGEN

Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi Başkanı

Sayın Başkanım, değerli Kurul üyeleri, değerli Kurum personeli, değerli konuklar; öncelikle, 12 yıllık bu serüveni yakından takip etmiş birisi olarak burada bulunmaktan ne kadar büyük onur duyduğumu sizinle paylaşmak istiyorum. Bu vesileyle de Rekabet Kurumunun 12'nci yılını da kutlamak istiyorum.

Bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak 17 Mart 2009 tarihi itibarıyla Rekabet Kurumundan beklentim ne; bugün sizinle bunu paylaşmak istiyorum. Hatta bir adım ileri gideceğim; bir dünya vatandaşı olarak, bu ekonomik krizle ilgili olarak diğer rekabet otoritelerinden beklentim ne? Burada, dünyanın çeşitli rekabet otoritelerinden gelen yabancı misafirlerimiz de var. Sizinle bunları paylaşmak istiyorum. Umarım ki, bu beklentilerimi dile getirdikten sonra yeniden buraya davet edilme imkânı olur.

Rekabet Kurumundan beklentilerimi ikiye ayıracağım: Birincisi, Rekabet Kurumundan içeride birtakım beklentilerim var. Onu da şöyle özetliyorum: Türkiye'nin krizden çıkışını hızlandıracak politikalara katkıda bulunmak. Bu dönemde, bir anlamda Rekabet Kurumunun görev tanımını belki biraz değiştirerek böyle bir mükellefiyeti Rekabet Kurumuna getirebilir miyiz diye bakacağım.

Niye böyle bir tanım yaptım? Rekabet Kurumunun, Türkiye'de uzun süredir konuşulan, fakat bir türlü tam manasıyla, istediğimiz çerçevede gerçekleştirilemeyen bir yapısal reform sürecine çok önemli katkısı olacağını düşünüyorum. Burada da, 1980'lerin başında Amerika'da Reagan'le başlayan, özellikle "Supply side"lerin gündeme getirdiği arz tarafı politikalarında Rekabet Kurumunun önemli bir görevi olduğunu düşünüyorum. Bu, Türkiye bağlamında özellikle hassas, kritik bir konu. Bununla da ilgili olarak Türkiye'deki büyümeyi tartışmak istiyorum.

Türkiye geçmişte nasıl büyüdü?

En basit anlatımla, büyümenin iki temel dinamiği var: Bir tanesi, ya elinizdeki üretim faktörlerinden daha fazla kullanırsınız ve bu büyümeye olumlu katkı yapar ya da elinizdeki üretim faktörlerini daha verimli kullanırsınız ve bu şekilde büyürsünüz. Türkiye'deki büyüme aslında birinci başlık altında gerçekleşen bir büyüme. Türkiye, geçmişte çok iyi bir verimlilik artışıyla büyüyen bir ülke olmamış (biraz sonra daha ayrıntıyla değineceğim); daha ziyade, sermaye birikimi suretiyle büyüyen bir ülke olmuş. uzun zamandır aslında "işsiz büyüme"

dediğimiz bir kavram var, bununla bağlantılı. Evet, çok ciddi bir nüfusumuz var ama, bu nüfusa biz iş yaratamıyoruz. Dolayısıyla, iş, emek piyasasındaki sayılar o kadar ciddi bir şekilde artmıyor; asıl artan sermaye. Türkiye'nin 2001 sonrasındaki büyüme performansını da en yakından açıklayan bu sermaye akımları.

Türkiye çok şanslı bir dönem geçirdi, çünkü Türkiye'nin o dönemde büyüme modeli dünyadaki global konjonktüre çok uygun bir modeldi. Biraz önce Güven Hocam da gösterdi; 2000'lerin sonrasında bu global likiditedeki artış Türkiye'ye çok olumlu şekilde yansdı. Çeşitli kalemler itibarıyla (doğrudan yabancı sermaye, doğrudan finansal akımlar), Türkiye'ye çok ciddi anlamda bir para girişi oldu ve Türkiye'nin büyümesi esasen bu sermaye birikimine bağlı bir büyüme olarak karşımıza çıktı.

Ne kadar görebiliyorsunuz bilmiyorum ama, burada ben, Türkiye'ye, sermaye girişleriyle büyümeyi endeksledim ve çok yakın bir irtibat var. Türkiye'ye ne kadar para giriyorsa Türkiye o kadar büyüyor; ne zaman ki o para girişleri düşüyor, Türkiye'nin ekonomik performansı da düşüyor. Nedeni, dediğim gibi, Türkiye'nin büyüme dinamiğini sermaye ithalatına bağlamış olması ve sürdürülebilir büyüme olarak da adlandırabileceğimiz o verimlilik ayağını aslında bir anlamda unutmuş olması.

Şimdi ne oldu? Ekonomik kriz bütün bu modeli tehlikeye attı. Artık bu para Türkiye'ye gelmeyecek; bırakın Türkiye'yi, dünyadaki diğer gelişme yolundaki ülkelere dahi gelmeyecek. Gelişme yolundaki ülkelere 2007 yılında giden para 1 trilyon doların üzerindeydi; bu seneki beklenti 160 milyar dolar, yani yaklaşık 7'de 1'ine inmiş durumda. Bu 160 milyar doların da çoğunu zaten Çin, Hindistan gibi ülkeler alacak.

Dolayısıyla, Türkiye'nin, "çeşitli yollarla (kısmen doğrudan yabancı yatırım, kısmen finansal akımlar suretiyle), yurtdışından sermaye ithal edelim, bu şekilde büyüyelim" senaryosu artık bitti.

Krizden biraz daha kısa vadede kurtulmak istiyorsa Türkiye'nin bu noktadan sonra; dikkatini, odağını verimliliğe yöneltmesi lazım, verimlilik arttıracak politikaları gündeme alması lazım, yapısal reformları gerçekleştirmesi lazım. İşte bu noktada da Rekabet Kurumuna çok önemli bir görev düşüyor. Türkiye bunu nasıl yapacak? Tabiatıyla, bugüne kadar gündeme getirilen çeşitli formüller var. Biraz sonra sizinle bazı OECD endekslerini paylaşacağım. Burada, özellikle mal piyasalarına yönelik birtakım esnekliklerin yaratılıyor olması lazım. Türkiye'nin özellikle mal ve emeğe yönelik düzenleyici çerçevesi, rekabet ettiği ülkelere

oranla oldukça geride, yani yeterince rekabetçi değil. Türkiye'nin, verimlilik yaratmaya yönelik yeterli bir düzenleyici çerçevesi yok. Bunun değişmesi için Rekabet Kurumuna önemli bir rol düşüyor. Kriz ortamında rekabet savunuculuğunun belki de en kritik noktası bu. Rekabet Kurumunun âdeta, eski büyüme alışkanlığından kurtarıp daha sürdürülebilir, daha verimlilik odaklı bir büyüme modeline doğru Türkiye'yi itmesi gerekiyor.

Türkiye'deki büyümeyle ilgili olarak bir çalışma yaptık; bu söylediklerimi teyit etmek adına bunun sonuçlarını sizinle paylaşmak istiyorum.

Türkiye'deki büyümenin aritmetiği, büyümenin muhasebesi nedir, büyüme nereden kaynaklanmış diye baktığımızda;

- * 1950-1959 yılları arasında ortalama yüzde 6.5,
- * 1980-2000 yılları ortalaması 4.34,
- * 2002-2007 yıllarında ortalama 6.67.

Bu büyüme nereden kaynaklandı? Başta da söylediğim gibi, burada iki ana dinamik var: Birincisi, üretim faktörlerindeki artış. Bakıyoruz, iş gücündeki artış nispeten az. Özellikle son dönemi alırsak, iş gücü artışının yüzdesel olarak katkısı, yüzde 6.1'le sınırlı kalmış. Dolayısıyla, Türkiye, daha fazla insanı iş gücüne katmakla büyümemiş. Nasıl büyümüş? Özellikle sermaye ithalatı, sermaye birikimi yoluyla büyümüş; bunu burada görüyoruz.

Benim büyük önem atfettiğim ve Rekabet Kurumunun, özellikle yapısal reformlar anlamında Türkiye'nin gündemini değiştirebilecek bir rekabet savunuculuğu yapmasının önemi, bu son kolonda yatıyor, ki son yıllarda burada birtakım gelişmeler var. Bu son kolon, toplam faktör verimliliği; yani eldeki üretim faktörlerini ne kadar iyi kullanmışız yansıtıyor? Buraya baktığımız zaman; 1980-2000 ortalamasında sermayenin katkısı yüzde 62, verimlilik artışının katkısı yüzde 24, 2002-2007'de biraz dengelenmiş. Eğer ki Türkiye, bu kriz ortamından, rekabet içinde olduğu diğer ülkelere oranla daha rahat sıyrılacaksa bunun çok daha önplana çıkması gerekiyor.

Bu rekabet gündemi yaratmanın bir başka göstergesini sizinle paylaşmak istiyorum; bu da, OECD'nin "Product Market Regulation" veri tabanından alınan göstergeler. Bu verimliliğe uygun düşecek, bu verimliliği yaratacak, ekonomiye bu dinamizmi kazandıracak düzenleyici çerçeveleri OECD analiz etmiş ve bunlar ülkeler itibarıyla sıralamış. En genelinden bahsedecek olursak, 2008 yılında Product Market Regulation kolonunda Türkiye'nin aldığı endeks 2.36; bütün OECD

içerisinde bizden daha kötü durumda olan ülke Polonya. Bu bile, bundan sonra büyüme odaklı bir politikalar demetinin aslında nereye odaklanması gerektiğini kanaatimce gösteriyor, ki bunun birtakım alt kırılımları olan idari düzenlemeler var. Burada Türkiye'nin puanı 2.93 ve bütün OECD ülkeleri arasında en kötüsü. Bir de, daha genel ekonomik düzenlemeler var; burada da 3.23 gibi bir puan almış ki, maalesef bu da açık arayla en kötü.

Bunun bir başka boyutu, kamunun ekonomiye müdahalesi. Burada da, kamunun ekonomi üzerindeki kontrolüne dair bir gösterge var. Burada Türkiye'nin aldığı puan 3.82 ve gene en kötüsü. Ekonomideki kamu mülkiyetine dair bir puan var; burada 4.01. Buradan gördüğüm kadarıyla bizden daha kötü durumda olan gene Polonya var. Diğer ülkeler bizden daha iyi. Bunlar, OECD'nin yıllar itibarıyla yaptığı, en son da 2008 yılında tekrarlamış olduğu çalışmanın sonuçlarıydı.

Türkiye içinde benim Rekabet Kurumundan beklentilerim bunlar; fakat bununla sınırlı değil. Benim, Türkiye dışında da Rekabet Kurumundan beklentilerim var. Niye? Çünkü, bu ekonomik kriz ortamında dünyada, -bugünkü konuşmacılar da bahsettiler- ciddi bir korumacılık risk var ve dünyanın buraya kayma riski var; o kadar ki, Aralık ayında toplanan G-20 Toplantısında, bu korumacılığa karşı ortak mücadele fikri resmi metne dahil olmasına rağmen, aradan geçen 3 aylık dönem zarfında G-20 ülkelerinin 17'sinde korumacı tedbirler alındı.

ABD'de "Buy American" diye bir yasa tasarısı var. Fransa'da, AB içinde de çok büyük tartışma yaratan, kendi otomotiv sektörüne, diğer ülkelerin aleyhine olabilecek şekilde teşvikler var ki, bunların bazıları DTÖ'ye ve AB'ye de aykırı.

Rekabet Kurumundan beklentim:

12 yıllık son derece başarılı bir geçmişle, Türkiye'deki diğer idari kurumlar bakımından, yalnız Türkiye için değil, bütün gelişme yolundaki ülkeler açısından örnek olarak gösterilen bu Kurumun artık uluslararası platformda bu anlamda daha fazla aktif olması gerektiğini, sesini daha fazla çıkarması gerektiğini, bu platformları daha verimli kullanması gerektiğini düşünüyorum ve Türkiye'nin artan ekonomik ağırlıyla beraber, rekabet savunuculuğunu yalnız Türkiye için de değil, edinmiş olduğu tecrübeyi yurtdışına da transfer edebileceğini düşünüyorum.

Son sözüm diğer Rekabet kurumlarına yönelik olacak. Onlardan da iki tane beklentim var. Portekiz Rekabet Kurumu Başkanı Bay Sebastião sabahki oturumda çok ilginç bir analogi yaptı; dedi ki, "dünyada artık riskle güvenlik arasında yeni bir denge oluşacak." Güvenlik arayışından bahsetti ve bunu, bankacılık sis-

temini örnek vererek, eskimiş raylar üzerinde çok hızlı giden bir trene benzetti. Tabii, kendisi bilmiyor; bundan 4 yıl kadar önce Türkiye bunu sahada denedi ve bizim trenimiz 90 kilometre sonra raydan çıktı. Bu örnekten yola çıkarak, şunu söylemek mümkün: eskiden var olan risk-güvenlik dengesi artık çok farklı bir yerde var olacak. Kurumlar, düzenleyici kurumlar, kamu politikaları, geçmişte aldıkları riskleri artık almayacaklar, çok daha güvenlik odaklı bir kamu politikaları demetiyle karşı karşıya kalacağız. Bunun olumsuz tarafı büyümeye olabilir; buna hazırlıklı olmamız lazım. 2000’li yıllardan bu yana gördüğümüz büyümeyi herhâlde önümüzdeki dönemlerde görmeyeceğiz. Dolayısıyla, burada Rekabet kurumlarına şöyle bir görev düşüyor: Bu yeni dengenin doğru kurulmasında Rekabet kurumlarının uluslararası platformda çok önemli görevleri olduğunu düşünüyorum.

Uluslararası Rekabet kurumlarına son olarak şunu söylemek istiyorum: Şu anda var olan kamu müdahaleleri eninde sonunda bir noktada sona erecek ve ondan sonra yeni bir özelleştirme dönemi başlayacak (Denationalization), nasıl ki, bugün bir kamulaştırma yapılıyor, bunun bir geri dönüşü olacak. Tabiiyle, o noktada da Rekabet kurumlarına önemli bir görev düşecek.

Türkiye şimdilik bu ikinci riskten kendisini koruyor durumda. Umalım ki, işler daha kötüye gitmesin.

Dr. Uğur EMEK
DPT, Planlama Uzmanı

Teşekkürler Sayın Başkan.

İki teşekkürüm daha var: Birincisi, bize böyle bir fırsatı verdiği Sayın Rekabet Kurumu Başkanına; ikincisi de, günün bu saatinde halâ “Rekabet Politikası ve Kriz” konulu konuşmaları dinleme sabrını gösteren değerli katılımcılara.

Konuşmamda zaman zaman 2001 krizindeki Türkiye’nin yaşadıklarına zaman zaman da kuramsal çalışmalara gönderme yaparak, bugünün finansal krizlerinde rekabet politikası adına ne dersler çıkartabiliriz, ne yapabilirizi sizinle tartışmaya, konuşmaya çalışacağım.

Sayın Ülgen Rekabet Kurumundan beklentilerini saydı. Bir önceki krizde, beklentilerimizi karşılmasını istediğimiz, arzuladığımız tam teşekküllü bir Rekabet Kurumumuz yoktu. Her ne kadar 1997 yılında kurulsalar da, mevzuatını ve gerekli idari kapasitesini oluşturup böyle kriz ortamlarında gerekli tepkiyi verecek yapıya, 2009 yılında, içinde bulunduğumuz dönemde hazır hale geldiler. Bugün için artık beklentilerimizi iletebileceğimiz bir Rekabet Kurumumuz var.

Daha önceki sunuşlarda da bahsedildiği gibi, karar alıcıların kriz dönemlerinde rekabet politikasından zaten bir beklentisi bulunmamaktadır. Finansal istikrar “kamu malı” olarak nitelendirilmekte, her kamu malında olduğu gibi, finansal istikrarın piyasalar tarafından yeteri kadar karşılanamayacağı ileri sürülmekte ve istikrarsızlık dönemlerinde ve hatta istikrar dönemlerinde finansal piyasalara kamu müdahaleleri meşru bir politika aracı olarak görülmektedir.

Bu durumda, kriz ortamlarında rekabet kurumlarından genel beklentiler;

* Birleşmelere çok hızlı biçimde “olur” vermeleri,

* Devlet yardımları paketlerine çok hızlı biçimde “evet” demeleri,

(Avrupa Birliği Komisyonunun 24 saat içerisinde onayladığı devlet yardımları programları bulunmaktadır)

* Bunların dışında da sessiz kalmalarıdır.

Rekabet kurumlarının sanırım kriz dönemlerinde yapabilecekleri yegâne şey; rekabet edilebilir bir ortamı kriz sonrasına taşıyabilmek ve rekabeti, şirketlerden, iş adamlarından, iş dünyasından çok, politikacılardan ve bürokratlardan koruyabilmektir.

Bu durumda sorulması gereken sorular, “krizden çıktıktan sonraki dönemde halâ rekabet edilebilir bir ortam olacak mı?” veya “krizden çıktıktan sonraki dönemde özellikle finansal piyasalarda rekabet politikasına ihtiyaç duyulacak mı?” şeklindedir¹.

Son yıllarda bankacılık bilançoları üzerinden risk analizi yapan enformasyon iktisatçıları ve endüstriyel organizasyon iktisatçıları, bankacılık sisteminde artan rekabetin finansal istikrarsızlığı tetikleyip tetiklemeyeceğini veya finansal istikrara yardımcı olup olamayacağını tartışmaktadırlar. Konuyu banka aktifleri üzerinden tartışanların yaptıkları çalışmalar “delege edilmiş gözetim (delegated monitoring) modelleri”, pasifleri üzerinden tartışanların yaptıkları çalışmalar ise “likidite sağlama (liquidity provision) modelleri” olarak isimlendirilmektedir.

Rekabet ve istikrar(sızlık) ilişkisini banka bilançolarının aktif tarafından inceleyenler, “banka varlıkları, risk üstlenimi, portföy çeşitlemesi ve aktif kalitesi açısından çok önemlidir” demektedir ve rekabetin bu değişkenler üzerindeki olumlu/olumsuz etkilerini tartışmaktadırlar. Tartışmaya bilançoların pasifinden girenler, daha çok bankacılık sistemindeki paniklerle, mevduat hücumlarıyla ve istikrarsızlıklarla ilgilenmektedirler ve istikrarsızlığın üstesinden gelmek için mevduat güvenceleri ve sermayenin kârlılığı gibi konuları incelemektedirler.

Delege Edilmiş Gözetim Modelleri

Lisans Bedeli (Charter Value): Bu yaklaşımında artan rekabetin net faiz marjlarını aşındırarak lisans bedellerinin değerini düşüreceği ve bunun da bankaları aşırı risk almaya özendirceği ileri sürülmektedir. Buna karşın lisans bedelinin değerinin düzenleyici hoşgörü neticesinde artması durumunda bankanın aktif kalitesinin artmayabileceği ve hatta daha riskli hale gelebilecektir.

İlişkili Kredi: “İlişkili Kredi” (Relationship Lending) çerçevesinde banka ve kredi müşterisinin ilişkisinin derecesine bağlı olarak, özel bilgiler enformasyonel kârlar üretecek, tek bir bankanın bütün kredi portföyüne sahip olması durumunda ahlâki tehlike riski ortadan kalkacaktır. Artan rekabet banka müşteri ilişkisinin yoğunluğunu azaltmakta ve bankaların daha fazla riskli projelere kaynak aktarmasına neden olabilmektedir.

¹ Bundan sonraki yapacağım kuramsal ve ampirik açıklamalar ile Türkiye deneyimine ilişkin değerlendirmelerin ayrıntıları konusunda bkz. Emek, U. (2007). Bankacılık Sisteminde Rekabet ve İstikrar İkileminin Analizi: Türkiye Örneği, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş doktora tezi, Mülkiyeliler Birliği Yayınları: Ankara.

Kazanmanın Musibeti (Winner's Curse): Rekabetin artması ile kredi müşteri havuzunun ortalama kalitesi düşecek ve banka sayısı arttıkça daha önce reddedilen düşük kaliteli kredi müşterilerinin kredi bulma şansı artacaktır.

Portföy Seçimi: Faiz Oranları, Ters Seçim ve Ahlâki Tehlike (Moral Hazard and Adverse Selection): Monopolistik bankaların yüksek faiz uygulaması ters seçim ve ahlâki tehlike problemini daha da kötüleştirerek mali istikrarı tehdit etmektedir. Ancak, borçlulardan kaynaklanan ahlâki tehlike problemini azaltmak amacıyla kredi tayinlaması yerine daha fazla gözetimi tercih eden monopolistik banka, rekabetçi bankalar ile karşılaştırıldığında, daha büyük hacimli krediler tahsis edecek bu da portföy çeşitliliğini azaltacak ve riski artıracaktır. Bunun yanı sıra, kredi piyasasında artan rekabet faizleri düşürerek ters seçim ve ahlâki tehlike problemini azaltacaktır.

Likidite Sağlama Modelleri

Mevduat Hücumu ve Koordinasyon Aksaklıkları (Bank Run and Coordination Failures): Mevduat sahipleri arasındaki koordinasyon aksaklıkları negatif bilgiye ve dolayısıyla mevduat hücumu ve sistemik krize neden olabilmektedir. Mevduat ve/veya kredi pazarında büyük pazar payları, bankaların yüksek kar oranları elde etmelerine imkan sağlayabilmektedir. Artan rekabetin mevduat faizlerini yükseltmesi, koordinasyon sorununu şiddetlendirmektedir.

Öte yandan büyük banka birleşmeleri ise interbank para piyasasında likidite daralmasına neden olabilmektedir. Birleşen etkin bankanın kredi pazar payı artacak, $[\text{rezervler} + \text{mevduat}] / \text{kredi}$ oranı düşecek ve interbank piyasada likidite talebinin varyansı artacaktır.

Mevduat Sigortası (Deposit/Liability Insurance): Mevduat sigortası sistemde güveni artıracak ve koordinasyon aksaklığını elimine edecektir. Ancak, koordinasyon aksaklıkları ve mevduat hücumunun üstesinden gelmek için uygulanan mevduat güvence sistemleri bankaların risk üstlenimini (ahlâki tehlikeyi) artıracaktır.

Etkinlik ve Sermaye Yeterliliği: Rekabetin sağladığı etkinlik kazanımı, bankanın karlarını, öz varlıklarını ve dolayısıyla ödeme gücünü artırabilecektir.

Bu tartışmalarda, her iki tarafın argümanlarını da destekleyecek ampirik çalışmalar bulunmaktadır. Bazı çalışmalar rekabetin gerçekten istikrarı bozduğunu, diğerleri de rekabetin gerçekten etkinlik kazanımı aracılığıyla ödeme gücünü iyileştirdiğini ve iyileşen ödeme gücü neticesinde de finansal istikrarın arttığını göstermektedir. Sonuçta bu tartışmaların bir galibi bulunmamaktadır. Ancak,

çinde bulunduğumuz koşullarda bu tartışmalardan iki genel önerme çıkartmak mümkündür. Birinci önermede, belirli bir seviyenin üzerindeki rekabetin, bankaları veya finansal aktörleri risk almaya teşvik edebildiği, bu nedenle, finansal istikrar adına, bankacılık sisteminin kamu düzenlemeleri/müdahaleleri aracılığı ile denetlenmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Bu durumda, sisteme dışarıdan yapılan her kamu müdahalesi aynı zamanda rekabet kısıtı yarattığından, rekabet politikası ikincil planda tutulmaktadır. İkinci önermede ise; yoğunlaşma oranı yüksek (rekabet seviyesi düşük) bankacılık sisteminde etkinlik kaybının kaçınılmazlığı vurgulanmaktadır. 10-15 yılda ortaya çıkan finansal krizlerin sosyal maliyeti yüksek olmakla beraber, kamu müdahaleleri sonucunda sistemde ortaya çıkan rekabet kısıtının neden olduğu etkinlik kayıplarının boyutlarının da araştırılması gerekmektedir. Bu nedenle rekabet ve istikrar(sızlık) tartışmalarında finansal krizlerin sosyal maliyetlerinin yanısıra, rekabet kısıtlarının neden olabileceği etkinlik kayıplarının sosyal maliyetleri de göz önünde bulundurulmalı ve bu çerçevede rekabet politikasına gereken önem verilmelidir. Bu tartışmalar, rekabet ve kamu düzenlemeleri arasındaki ilişkiyi ayrıntılı biçimde incelemek gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Firma davranışlarını toplumsal refah adına denetleyen dört genel mekânizma bulunmaktadır. Bunlar (i) şirket içi denetim; (ii) sermaye piyasaları; (iii) kamu düzenlemeleri; (iv) ürün ve faktör piyasalarındaki rekabettir.

En azından son küresel krizde ortaya çıkan yüksek CEO maaşları tartışmaları firma içi denetimlerin beklenildiği/istenildiği kadar iyi çalışmadığını göstermektedir. Çalışanların bireysel çıkarları firma ve/veya toplum çıkarlarının önüne geçebilmektedir.

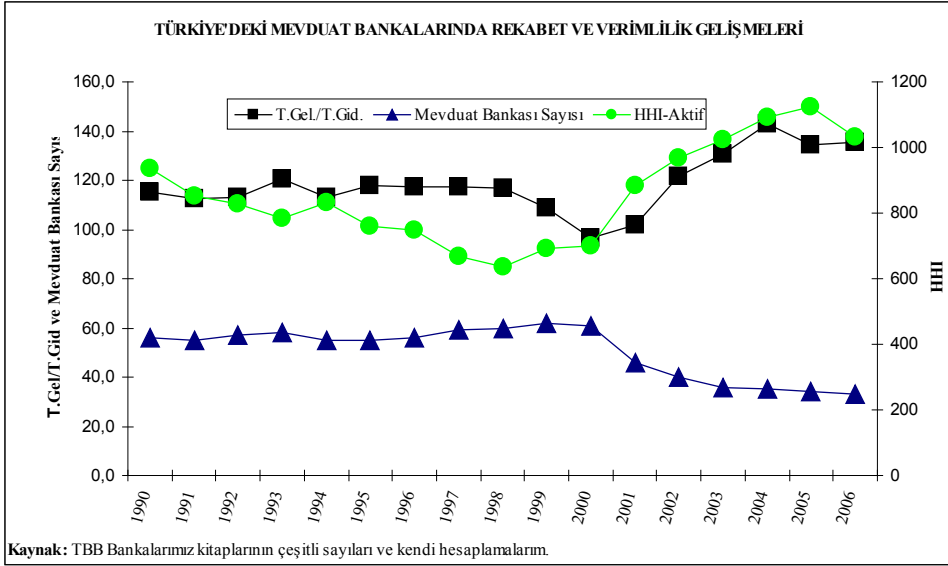
Sermaye piyasaları özelinde bakıldığında da iyi bir tablo görülmemektedir. Türkiye’de sermaye piyasası şirketlerinin halka açıklık oranı yaklaşık yüzde 15 ila 20 civarındadır. Diğer bir deyişle, güçlü şirketlerin sermaye piyasaları araçlarıyla performansı düşük şirketler üzerinde “ele geçirme” baskısı yaratmaları ve onları iyi yönetilmeye özendirmeleri kolay değildir.

Geriye iki tane araç kalmaktadır: Birincisi, düzenleyici politikalar, diğeri de ürün ve faktör piyasalarındaki rekabet. Toplumsal refahın artması adına bu iki aracın özellikle finansal piyasalardaki uygun bileşiminin çok iyi sağlanması gerekmektedir.

Türkiye’den Dersler

Aşağıdaki grafikte 1990-2006 arasında Türkiye’deki mevduat bankacılığı sistemindeki rekabet ve verimlilik gelişmelerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Kare desenli eğri bankaların verimlilik göstergesi olarak “Toplam Gelirler/Toplam Giderler” oranına ilişkin bilgiler vermektedir. Oranın artması (düşmesi) verimliliğin artmasını (düşmesini) göstermektedir. Daire desenli eğri ise bankacılık sektöründeki yoğunlaşmayı (rekabet seviyesini) gösteren Herfindahl-Hirschmann Index (HHI) değerleridir. HHI değerlerindeki artış (azalış) mevduat bankacılığı sisteminde rekabetin azaldığını (arttığını) göstermektedir. Üçgen ile gösterilen eğriler ise ilgili dönemdeki mevduat bankalarının toplam sayısını göstermektedir.

Bu grafik 1990-2006 arasında Türkiye’deki mevduat bankacılığı sistemindeki beş önemli gelişme hakkında ipuçları vermektedir. Tabloyu incelemeden önce, 1994 yılında yaşanan finansal krizden sonra mevduata tam güvence verildiğini ve 2000-01 krizine kadar geçen dönemde sisteme yeni (de nova) banka girişlerinin arttığını hatırlamakta fayda bulunmaktadır. 2000-01 krizi sonrasında bankaların tüm pasiflerine güvence getirildi ve bankacılık sistemi kamu aracılığı ile hızla konsolide edildi.

Bu tabloyla ilgili birinci tespit şudur: HHI endeksinin rekabet göstergesi olarak kabul edilmesi durumunda, rekabetin arttığı 1995-2000 döneminde, mevduat bankalarının verimliliğin düştüğü görülmektedir. Diğer bir deyişle yeni bankalar sisteme girdiği ve bankaların sayısı arttığı bir dönemde, verimlilik düşmektedir. Bu tespit bizi az önce bahsettiğim tartışmalardan, “rekabet, finansal sistemde istikrara zarar verebilir” iddiasına yakınlaştırmaktadır.

1995-2000 döneminde Türk bankacılık sisteminde özel bir durum yaşanmıştır. Bu dönemde (özellikle sisteme yeni giren) mevduat bankaları grup ortaklarına yoğun biçimde kredi tayınlaması yapmıştır. Bu gelişme Vickers² tarafından geliştirilen artan rekabetin neden olduğu “iş çalma etkisi (business stealing effect)” modeline benzerlik göstermektedir. O dönemde, Türkiye’de yerleşik bankaların potansiyel kredi müşterileri, kendileri yeni bir banka sahibi olarak, kendi bankalarından grup şirketlerine kredi tayınlaması yapmıştır. Sonuç olarak yeni banka girişleri nedeniyle sistemde ölçek tasarrufları kaybolmuş, ortalama kârlılık ve dolayısıyla verimlilik düşmüştür.

Grafikten yapılabilecek ikinci tespit 1994 krizinden çıkmak için bankacılık sistemine getirilen sınırsız mevduat güvencesi uygulamasına ilişkindir. 1994 krizinden çıkmak için bankacılık sistemine yüzde 100 mevduat güvencesi getirildi. Geçici bir dönem için 1995 yılında uygulamaya konulan sınırsız mevduat güvencesi, istikrar(sızlık) korkusuyla bir türlü kaldırılamadı. 2001 yılındaki krize gelindiğinde, sınırsız mevduat güvencesi de yetersiz kaldı ve bankaların tüm pasiflerine devlet garantisi verildi. Garanti sisteminden ancak 2004 yılında çıkılabildi.

Mevduat güvencesinin bankacılık sisteminde neden olduğu en önemli tahribatlardan bir tanesi, ahlâki tehlikedir. Bu dönemde, sınırsız güvencenin tetiklediği ahlâki tehlike nedeniyle bankalar aşırı risk üstlenmişlerdir. Nitekim, 1990-1996 döneminde mevduat bankalarının ortalama fon maliyeti yüzde 49’ken, 1997-1999 döneminde yüzde 52’ye çıkmıştır.

İkinci tespit ile ilişkili üçüncü tespit ise bankacılık sistemine uygulanan devlet yardımlarıdır. Finansal krizlerde çokça başvuru devlet yardımlarının başında mevduat güvencesi gelmektedir. Diğerleri bankalara sermaye desteği sağlanması, vergi teşvikleri ve zehirli varlıkların finansmanının kamu fonları tarafından karşılanmasıdır. 2001 yılındaki Türk bankacılık sistemindeki önemli yapılandırma araçlarından birisi de sistemde kamu müdahaleleriyle konsolidasyona gidilmesidir. Kriz sürecinde TMSF kapsamına alınan 23 bankanın 21’i birleştirildi ve 2 tanesi (İmar Bankası ve Ticaret Bankası) tasfiye edildi. Bu dönemde bankacılık sistemine 53 milyar ABD doları sermaye desteği sağlandı (gayri safi milli hasılanın yüzde 36’sı). Sınırsız mevduat güvencesinden, banka pasiflerine tam güvence sistemine geçildi. Ve son olarak banka birleşme ve devralmalarına vergi teşvikleri sağlandı.

² Vickers, J. (1995). “Concepts of Competition”, Oxford Economic Papers, 47(1), 1-23.

Güven Hocam az önce “kamu eliyle özel sektöre fon akıtıldığı bir döneme geçiyoruz, bunun kuralları belirlensin” dedi. Kamudan özel sektöre fon aktarım uygulamasının adı “devlet yardımlarıdır”. O dönemde Türkiye’de rekabet perspektifinden devlet yardımları uygulamasını denetleyen bir mekanizma bulunmaktaydı. Halâ da bulunmamaktadır. Bu kuralları uygulayabilmek için, devlet yardımlarını denetleyen bir yapının oluşturulması gerekmektedir. Bu konuya bir önceki oturumda konuşmacı olan AB Komisyonu temsilcisi de değinmişti. Hem normal dönemlerde uygulanacak devlet yardımları hem de kriz ortamlarında zorda kalan şirketlere yönelik kurtarma ve yeniden yapılandırma yardımları uygulamalarına getirilecek rekabet denetimi için, öncelikle bir kurumsal yapının geliştirilmesi gerekmektedir.

Grafikten çıkartılabilecek dördüncü tespit, gevşek düzenlemeler nedeniyle bankacılık sisteminde yaşanan istikrarsızlık ve verimsizliktir. Sistemde verimliliğin hızla düştüğü 1995-2000 döneminde bankacılık sisteminin düzenleme, denetim ve gözetiminden Hazine Müsteşarlığı sorumludur. O dönemde Hazine Müsteşarlığı sistemle sahibi olduğu kamu bankaları nedeniyle banka sahibi ilişkisi, kamu borçlanma gereği nedeniyle borçlu ilişkisi ve denetim ve gözetim yetkisi nedeniyle düzenleyici ilişkisi içerisindedir ve bu ilişkiler bir noktada çıkar çatışmasına neden olmuştur. Rekabet politikalarının bir gereği olarak zarar eden verimsiz firmaların sistemden çıkması gerekmektedir. Bankaların performansının ve akıbetinin denetiminden ise banka düzenleyicileri sorumludur. Ancak, mevcut çıkar çatışması nedeniyle banka düzenleyicisi Hazine Müsteşarlığı sahibi olduğu kamu bankaları ve kredi müşterisi olduğu özel bankalardan kötü performans gösterenleri sistemden ayıkla(ya)mamıştır. Bankacılık sisteminin gözetimi ve denetimi yetkisi 2000 yılından itibaren Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna (BDDK) verilmiştir. BDDK’nın, performansı kötü bankaları sistemden ayıklamaya ve bankacılık sistemini konsolidasyona yönlendirmeye başladığı 2000’li yıllarda mevduat bankalarının verimliliği de artmaya başlamıştır.

Son olarak grafiğin altında yer alan kutucuklara değinmek istiyorum. Bu kutucuklar rekabetin ölçülenmesi konusunda bize yeni açılımlar getirmektedir. Buraya kadar rekabete ilişkin yapmış olduğum bütün değerlendirmeler bankacılık sisteminde yoğunlaşmayı ölçümleyen HHI değerlerine dayanmaktaydı. HHI değerlerinin rekabet seviyesi konusunda doğru bir gösterge olduğu kabul edilmekteydi. Peki, HHI değerleri rekabet için yeterli bir gösterge değilse ne olacak? Buraya kadar yapılan tespitler otomatikman, tartışmalı hale gelecektir.

Görgül çalışmalarda piyasa yoğunlaşma derecesini ölçmek için sıkça kullanılan araçlardan bir tanesi de ve Herfindahl-Hirschman endeksidir. Örneğin, ABD’de bankacılık sektöründe rekabet kurallarının uygulanmasında HHI önemli bir rol oynamaktadır. HHI piyasadaki her bir bankanın pazar paylarının karelerinin toplamı alınarak hesaplanmaktadır. HHI endeksi 0 ve 10.000 arasında değerler almaktadır. Piyasada tek bir bankanın bulunması (monopol) durumunda, pazar payı 100 olacağından, endeksin değeri 10.000 olacaktır. Piyasada eşit büyüklükte ve çok sayıda bankanın bulunması durumunda da endeksin değeri sıfıra yaklaşmaktadır.

Basitliği ve sınırlı veri gereksinimi HHI yönteminin kullanımını cazip hale getirmektedir. Karar alıcılar genelde piyasalarda rekabet seviyesini veya banka birleşme ve devralmalarının rekabet üzerine etkisini ölçmek için yoğunlaşma oranlarını kullanmaktadırlar. Ancak Yapı-Davranış-Performans paradigmasının piyasa yapısının performansı etkileyeceği yönündeki önermesi fazla iyimserdir ve kolayca da kabul edilmesin mümkün değildir. Öncelikle yoğunlaşma derecesini doğrudan etkileyen ilgili pazar tanımının iyi yapılması gerekmektedir. Bankalar birden çok hizmet sunmakta ve coğrafi pazarın sınırları da bireysel banka müşterisinin tür ve kapasitesine göre farklıklar göstermektedir. Bu nedenlerle, yoğunlaşma oranları hesaplanırken ilgili pazarın boyutunu tam olarak belirlemek her zaman mümkün değildir. İkincisi de, piyasa yapısı ve davranış arasındaki bağlantıyı öngören denge fiyat türleri için sadece yeterli koşulları belirlemek yetmemekte, aynı zamanda gerek koşulların da belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü, kredi kartı gibi bazı banka hizmetlerinin ilgili pazarı ülke bazında olabileceği gibi, kredi ve mevduat hizmetlerinin ilgili pazarı bölge bazında olabilmektedir. Bunların da ötesinde, elektronik bankacılığın hızlı gelişimi ilgili pazarları da bölge bazından ulusal, hatta uluslararası boyuta taşımaktadır.

Yeni Görgül Endüstriyel Organizasyon yazını firma davranışlarını ölçümlemek amacıyla çeşitli yöntemler geliştirmiştir. Bu çalışmalar “yapı” ve “performans” arasındaki ilişki yerine, “davranış” ve “performans” arasındaki ilişkiyi doğrudan analiz etmektedir. Örneğin, Panzar ve Rosse³ tarafından geliştirilen hasılat testinde ise brüt hasılat ile girdi fiyatları ve diğer kontrol değişkenler arasındaki ilişkiyi test eden indirgenmiş form hasılat eşitliği (reduced form revenue

³Panzar, J. ve J. Rosse, (1982). “Structure, conduct and comparative statistics”, *Bell Laboratories Economic Discussion Paper*, N. 248 ve Panzar, J. ve J. Rosse, (1987). “Testing for Monopoly Equilibrium”, *Journal of Industrial Economics*, 25(4), 443-456.

equation) tahmin edilmektedir. Bu yaklaşımda aracılık yaklaşımı çerçevesinde banka girdileri ve ürünleri açıkça belirtilmektedir.

Panzar-Rosse yaklaşımı çerçevesinde 1990-2003 arasında Türkiye için alt dönemler itibariyle hesaplanan H-İstatistiğinin değerlerine bakıldığında rekabet seviyesinin giderek arttığı görülmektedir. H-İstatistiğinin değerleri 1990-1993 arasında 0,05 (monopole yakın), 1995-2000 arasında 0,61, 2001 krizinden sonra, 2002-2003 yıllarında da 0,81'dir (tam rekabete yakın). Hem HHI hem de H-İstatistiğinin değerleri 1995-2000 döneminde mevduat bankacılığı sisteminde rekabet seviyesinin arttığını göstermektedir. Ancak, 2001 krizinden sonra yaşanan konsolidasyon nedeniyle HHI değerleri rekabet seviyesinin düştüğünü gösterirken, H-İstatistiği rekabetin attığını göstermektedir. Bu gelişmeler ise rekabetin ölçüleme sorununu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, rekabet seviyesini tartışırken kullanacağımız tekniklerin de artık biraz çeşitlendirilmesi ve incelemelerin biraz daha fazla iktisadi analizle destekleniyor olması gerekmektedir.

Teşekkür ediyorum.

Dr. Süleyman YAŞAR

Taraf Gazetesi Yazarı/Ekonomist

Sayın Kurul Başkanı, sayın dinleyiciler; önce hepinize saygılarımı sunuyorum.

Ben önce bu krizi irdeleyeceğim, ardından rekabetle bağlantısına geleceğim.

Biliyorsunuz, bu kriz Amerika Birleşik Devletleri'nde çıktı. Benim yorumla çıkış nedenini şu şekilde sunabilirim:

11 Eylül saldırılarının ardından Amerikan halkı büyük bir travmaya uğradı ve bu psikolojik travmayı giderebilmek için faizler hızla indirildi. Paranın ucuzlaması, hem konut fiyatlarını, hem varlık fiyatlarını, hem de diğer emtia fiyatlarını hızla yükseltince, bu defa, enflasyon korkusuyla faizle hızla yükseltildi. Biliyorsunuz, bunun dış şoklarını 2006 yılının Mayıs ve Haziran aylarında Türkiye de sert bir şekilde yaşadı. Türkiye'de de o tarihten itibaren hem konut sektöründe, hem de Türkiye ekonomisinin büyümesinde bir gerileme başladı ve istihdamda da iniş söz konusu oldu. Ardından, Türkiye'deki siyasi iç gerilimler de (özellikle genel seçimler, Cumhurbaşkanlığı seçimleri, parti kapatma davaları), iç ekonomide toplam talebi azaltan ve yatırımcı güvenini düşüren unsurlar oldu. Bunun yanında, Türkiye'deki bu iç talebi daraltıcı olaylar gelişirken, 15 Eylül'de dışarıdan da önemli bir şok meydana geldi. Bu şok, biliyorsunuz, "Lehman Brothers"ın iflasıyla başladı. Tabii, Lehman Brothers Bankasının iflasından Türkiye'deki zenginler de önemli ölçüde etkilendiler. Bu dünya krizi Türkiye'de, olduğundan çok sert bir biçimde algılandı. Bunun neticesinde Türkiye'de tüketici tüketimini kısıt; iç talep de daralmaya başladı. Özellikle Lehman Brothers Bankasının batmasının ardından, Lehman Brothers Bank'ın üzerinden Uzak Doğu'da işlem yapan ülkelerin ve Avrupalı zenginlerin bu konuda büyük kayıplara uğraması bu dünya krizini hızla derinleştirdi. Bundan Türkiye'nin ihraç pazarları da etkilendi. Dolayısıyla, dış talebin daralması, Türkiye'deki ihracatın azalmasına neden oldu. Bu da, Türkiye'nin özellikle ihraç ettiği otomotiv ve beyaz eşya gibi sektörlerde önemli bir bunalıma neden oldu; şu anda da bunu yaşıyoruz, görüyoruz. Dolayısıyla, burada istihdamda da önemli bir daralma söz konusu oluyor.

Baktığımız zaman, bu dünya krizi içerisinde Türkiye aslında güvenilir li-manlardan bir tanesi. Neden? Çünkü, Türkiye'de herhangi bir banka batmadı, bir fon batmadı, bir aracı kurum batmadı, bir mevduat kayışı da olmadı. Bu, 2001

yılından sonra uygulanan istikrar programı çerçevesinde özellikle bankacılık kesiminin ve kamu maliyesinin güçlendirilmesi sayesinde oldu. Baktığımızda, şu anda kamu maliyesi de sağlam durumda. Neden? Şu anda Merkez Bankasının üzerinde bir senyorej, yani para basma baskısı söz konusu değil. Türkiye'nin göstergelerine baktığımızda da, Türkiye hâlâ özelleştirme yapabiliyor. Yılın ilk iki ayında özellikle elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi, bunun yanında, şans oyunları özelleştirmesine beş firmanın talip olması ve teklif vermesi; bunlar, Türkiye ekonomisinin bu dünya krizinde hakikaten önemli bir güvenilir liman olduğunu gösteriyor.

Türkiye ekonomisinin bu krizden çıkışı da, dış piyasalardaki toparlanmaya paralel olarak hızla mümkün. Ben aslında çok da olumsuz bakmıyorum. Türkiye ekonomisinin, özellikle Amerika'daki krizden sonraki durgunluğun Aralık 2007'de başladığı düşünülürse, 1929 bunalımı, 1971-1972 bunalımı, 1980-1981 bunalımı genellikle 16-18 ay sürmüştür. 18 aylık süre, 2009'un Haziran ayında doluyor. Eğer bu istatistikler yanılmazsa, Haziran ayından itibaren, Amerika'daki bir parça düzelmeye beraber bunun Avrupa'ya ve küresel ekonomiye yansması Türkiye'yi de düzelterek diye düşünüyorum.

Özellikle rekabet açısından Türkiye'deki durum değerlendirilirse nedir? Bence bu, ulusal düzeyde, yani ulus devlet düzeyinde değerlendirilebilecek bir konu değil. Bu krizin nedenlerinden bir tanesi de, küresel rekabetteki bozulmadan kaynaklandı. Nedir bu? Baktığımız zaman, özellikle gelişmiş ülkeler kendi tarımsal sektörlerine büyük devlet yardımları yapıyorlar ve bu da, onların bütçelerinde de önemli bir açık veriyor. Bakıyorsunuz, Avrupa Birliği bütçesinin yüzde 42'si devlet yardımları olarak tarımsal desteklere ayrılmış, daha doğrusu tarımsal sübvansiyon olarak ayrılmış, bunun yanında, yine her ülkenin kendi tarımsal destekleri var. Amerika'ya bakıyorsunuz, tarımsal destek olarak 300 milyar dolarlık bir devlet yardımı yapıyor. Gelişmiş ülkeler bu korumacı önlemlerini ve devlet yardımlarını sürdürdükleri takdirde, bu krizden çıkılsa bile kısa sürede tekrar yeni bir krize girileceği açık. Londra'da yapılan son G-20'nin Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısında alınan kararlardan bir tanesi zaten, rekabetin sağlanması ve korumacılığın önlenmesiydi; fakat bu, Amerika Birleşik Devletleri tarafından da şu anda engelleniyor, özellikle bir izleyici küresel finansal kurumun kurulmasına karşı çıkıyor ve bunun IMF ve Dünya Bankası tarafından yürütülmesini istiyor.

Burada dikkat edilmesi gereken en önemli konu, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki bu rekabeti bozucu unsurların ortadan kaldırılması. Eğer

bu kaldırılmak isteniyorsa ve gelişmiş ülkeler bu konuda hakikaten samimilerse, öncelikle bu Küresel Finansal Gözetim İdaresinin kurulup bu korumacı tedbirlerin orada kaldırılması gerekiyor. Dünya Ticaret Örgütü Başkanı Pascal Lamy, Davos'ta yaptığı konuşmalarla rekabeti bozucu bu önlemlerin ortadan kaldırılmasını gelişmiş ülkelere istedi ama, bakıyorsunuz, uygulanmıyor.

Özellikle Avrupa Birliği tarafından Türkiye'ye yıllardır hep önerilen, tarıma devlet yardımlarının kesilmesi oldu. Bakıyoruz, tarıma devlet yardımları kesildikçe kendileri devlet yardımlarını kendi tarımsal alanlarına arttırdılar. Bunun sonucunda da, şu anda mukayeseler de yanlış yapıldı. Örneğin, "Türkiye'de tarım kesimi verimsiz" deniyor, fakat Avrupa'daki devlet yardımlarını elimine ettiğinizde, baktığınızda, Türkiye'deki tarım kesimi çok çok verimli çıkıyor.

Onun için, bence, ulusal düzeyden ziyade küresel düzeyde, rekabetin sağlanması ve korumacılığın kaldırılması konusunda kesinlikle uygulamaya geçilmesi şart; aksi takdirde bu krizin bitmesi mümkün değil, ardından yeni bir krize girilecektir.

Verilen rakamlara göre, örneğin Afrika'daki açlığa yılda 3-5 milyar dolarlık bir yardım yapılıyor. Hesaplamalar o ki, Amerika ve gelişmiş ülkeler eğer tarımda devlet yardımlarını, kotaları ve yüksek gümrük duvarlarını kaldırsalar, Afrika'nın bu ülkelere yıllık tarımsal ihracatı aşağı yukarı 500'le 700 milyar dolar civarında olacak. Dolayısıyla, sorun, özellikle dünya rekabetinin bozulması, gelişmiş ülkelerin bu tek taraflı uygulamasından kaynaklanıyor.

Türkiye'de ise, bence rekabet konusunda özellikle sektörel regülatörlere dikkat etmek gerekiyor. Türkiye'nin doğal tekelleri özelleştiriliyor. Doğal tekelleri özelleştirirken de, burada fiyat-marjinal maliyet yaklaşımını dikkate alacak bir sektörel "regülatörler" in olması şart. Türkiye'de kurulan bu sektörel regülatörler şu anda henüz çok etkin çalışmıyorlar ve herhâlde bunun da bilincinde değiller. Bakıyorsunuz, özelleştirilen doğal tekellerin fiyat düzenlemeleri ve regülasyonları çok sağlıklı yapılamıyor. Tabii, Rekabet Kurumu genel bir Kurum olduğu için yasal olarak bunlara doğrudan müdahalesi de herhâlde mümkün değil. Bu açıdan herhâlde o da kendisini ayırık tutuyor. Bence, Türkiye'de özellikle üzerinde durulması gereken konu, bu doğal tekellerin özelleştirilmesindeki sektörel regülasyonların yeniden düzenlenmesi. Rekabet Kurumu, üst Monitoring yapan bir Kurum olarak, görev yapar ve belki bu sorunu ortadan kaldırabilir diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim.

Fevzi ÖZKAN

Rekabet Kurumu Başkan Yardımcısı

Sunumumun planını şöyle düşündüm:

- * Genel olarak küresel finansal krizin Türkiye ekonomisine olan etkisine kısaca değineceğim.
- * Küresel finansal krize müdahalede rekabet politikasının önemine kısaca değineceğim.
- * Çözümün bir parçası olması noktasında, rekabet politikasının işlevi ve rekabet otoritelerinin etkin katılımından ve bu başlık altında da;
 - Devlet yardımlarının kontrolünden,
 - Yoğunlaşmaların kontrolünden,
 - Rekabeti kısıtlayıcı anlaşma ve uyumlu eylemlerin kontrolünden,
 - Kriz dönemlerinde Rekabet Kurumu uygulamalarından,

kısaca bahsedip Rekabet Kurumunun rekabet savunuculuğu anlamındaki faaliyetlerinden bahsederek sonuçlandırmaya çalışacağım.

Her ne kadar burada hocalarımız, iktisatçılarımız bu krizle ilgili genel açıklamalarda bulundularsa da, kısaca ben de, krizin nasıl başladığından ve Türkiye'ye etkisinden bahsederek devam edeceğim.

2007 ortalarında ABD'de konut kredilerinden başlayan sorunlar bir anda küresel boyuta ulaşarak bütün Avrupa'ya ve dünyanın diğer ülkelerinde de yaygınlık kazandı.

2001 yılında bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasıyla ülkemizde mortgage sektörünün ve buna bağlı türevleri piyasasının oluşmaması, küresel krizin olumsuz etkilerinin ülkemizde sınırlı düzeyde hissedilmesine yol açmıştır.

Küresel krizin; ekonomilerinin birbirine bağımlı olması, bankaların kredi imkânlarının daralması, ihracata dayalı sektörlerde dış talebin azalması, fonlardan kaynaklanan döviz akımları ile iç talebin de daralması sebebiyle ülkemiz ekonomisini de etkilediği konusunda herhangi bir şüphe bulunmamaktadır.

Küresel finansal krize müdahalede rekabet politikasının önemi kapsamında, krize müdahale anlamında yapılan, kısa vadeli finansal istikrarı sağlamayı

amaçlayan tedbirler, orta ve uzun vadede piyasaların rekabetçi yapısının korunması amacıyla çelişmemesi gerektiğinin altını çizmek gerekiyor.

Çözümün bir parçası olması noktasında, rekabet politikasının işlevi ve rekabet otoritelerinin sürece etkin katılımı konusunda ilgili olarak devlet yardımlarının kontrolünden bahsedeceğim; daha önce de gerek yabancı ve gerekse diğer konuşmacılarımız bahsettiler.

Devlet yardımları; bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması, bazı ekonomik faaliyetlerin ve teknolojik gelişmelerin desteklenmesi, belli sosyal amaçların elde edilmesi, mevcut krizde olduğu gibi, zor durumdaki teşebbüslerin kurtarılması ve yeniden yapılandırılması konularında işlevsel olabilmektedir.

Bilindiği üzere devlet yardımlarına ilişkin düzenleme Roma Anlaşması'nın 87'nci maddesinde öngörülmekte. Devlet tarafından veya kamu kaynakları aracılığıyla herhangi bir şekilde sağlanan, belirli teşebbüslere veya belirli mal veya hizmetlerin üretimine ayrıcalık tanıyarak rekabeti bozan veya bozma tehdidi oluşturan tedbirleri yasaklamıştır. Kanunun bu maddesinde görüleceği üzere yasaklama için;

- * Yardımın devlet kaynaklarından yapılması gerekmekte,
- * Yardımı alan teşebbüsün normal piyasa koşullarında elde edemeyeceği iktisadi bir avantaj elde etmesinin mümkün olması,
- * Belli teşebbüsleri diğerlerine karşı rekabette daha avantajlı konuma getirecek nitelikte olması,
- * Üye devletlerarası ticarete etkisinin olması,

şartları aranmakta. Eğer bu şartların tamamı varsa devlet yardımı olarak kabul edilmektedir.

Bilindiği üzere devlet yardımlarında bildirim esası geçerlidir. Devlet yardımı yapmak isteyen, buna ilişkin düzenlemeler çerçevesinde, eğer muafiyet kesp etmemişse ya da “De minimis” kapsamında değilse, bunu bildirmek durumundadır. Uygulama için mutlaka Avrupa Komisyonundan izin alınması gerekmektedir. Avrupa Komisyonu Rekabet Genel Müdürlüğü, yaptığı inceleme sonucunda bunu yasaklayabileceği gibi, şartlı izin de verebilmektedir.

87'nci maddenin 2'nci fıkrasında da, yasaklamadan otomatik olarak muaf edilen yardım türlerinden bahsedilmiştir. Burada bunları, Ortak Pazarla bağdaşır kabul edilen yardım türleri olarak adlandırabiliriz. Bunlar; bireysel nitelikli sos-

yal yardımlar, doğal afet ve olağanüstü olaylara yönelik yardımlar, Almanya'nın birleşmesine yönelik yardımlar gibi yardımlar. Bunlar doğrudan muaf kabul edilmekte ve bildirim aranmamaktadır.

87'nci maddenin 3'üncü fıkrasında ise, belli koşullar altında Ortak Pazarla uyumlu kabul edilen yardım türlerinden bahsedilmektedir.

A bendi şöyle:

“Hayat standardının anormal ölçüde düşük olduğu veya ciddi istihdam açığının hüküm sürdüğü bölgelerin ekonomi gelişimini desteklemeye yönelik yardımlar,

Avrupa'nın ortak çıkarına olacak önemli projenin gerçekleştirilmesinin teşvik edilmesi veya üye devlet ekonomisinde ortaya çıkan ciddi bozulmanın giderilmesi için yapılan yardımlar.”

Bu bent daha önceki dönemlerde kullanılmamakta iken, daha çok 87/c bendi kullanılmakta iken, son dönemde, bu “b” bendinin 2'nci bölümündeki ifade (bir üye devlet ekonomisinde ortaya çıkan ciddi bir bozulmanın giderilmesi için yapılan yardımlar), kapsamında devlet yardımları yapılmaya başlanmıştır.

C bendi şöyle:

“Ticaret koşullarını ortak çıkarlara zarar verecek şekilde olumsuz yönde etkilemeyen ve belirli ekonomik bölgeler ve belirli ekonomik faaliyetlerin gelişimini kolaylaştırmak için yapılan yardımlardır.”

Zor durumda olan firmaların kurtarılması ve yapılandırılması anlamında bu madde kullanılmaktadır ve daha önceki dönemde çokça kullanılmaktaydı. Buna ilişkin olarak, 2004 yılında yapılan bir düzenleme bulunmaktadır.

D bendi de şöyle:

“Ticaret koşulları ve rekabeti, ortak çıkarlara zarar verecek ölçüde olumsuz yönde etkilememek kaydıyla kültür mirasının ve doğal varlıkların korunmasına yönelik yardımlar, Komisyonun önerisi üzerine Konseyin alacağı kararlarla belirlenebilecek diğer yardımlar.”

Avrupa devlet yardımları sistemine göre, eğer bir ülkenin belli bölgelerinin gayri safi yurt içi hasılası Topluluğun hasılasının yüzde 75'inin altındaysa direkt alabilmektedir.

87/3-c'nin kapsamı ise daha genişir: "Genel olarak zor durumdaki teşebbüslerin kurtarılması ve yeniden yapılandırılması için verilen kurtarma ve yeniden yapılandırma yardımları 87/3-c kapsamında yapılmaktadır."

Özellikle bu kriz başladıktan sonra, 2008 yılı ortalarından itibaren Avrupa Birliği Rekabet Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan 20 ekip Maliye, Hazine, Finans Bakanlığı yetkilileriyle aylar öncesinden görüşmeye başlamış ve devlet yardımlarının rekabet mevzuatına uyumu sağlandıktan sonra söz konusu yardımlara hızlı bir şekilde onay verilmeye başlanmıştır.

13.10.2008 tarihinde yapılan ve devlet yardımlarına ilişkin genel duyuru ile birlikte, devlet yardımlarına yönelik 20'ye yakın duyuru yayımlanmıştır.

Bu duyurunun en önemli yönü ise, Komisyon değerlendirmesinin hızlandırılması ve bugüne kadar 87/3-c kapsamında verilen yardımların 87/3-b kapsamında da verilebilir hâle getirilmesi. Biraz önce de bahsetmiş olduğum gibi, artık 87/3-b daha fazla kullanılabilir hâle gelmiştir. O kadar iddialı uygulamalar içerisinde olunmuştur ki, kendilerine, "hafta sonları da dahil olmak üzere bildirimlerin 24 saat içerisinde sonuçlandırılması" şeklinde hedefler koymuşlardır.

87/3-c'ye göre, geçici ve daha çok krediye dayanan yardımlar yapılabilirken, yani son krizden önce, o firmanın sıkıntısını giderecek şekilde kredi yardımları yapılabilirken, daha sonraki dönemde, daha uzun süreli ve yapısal niteliği haiz tedbirleri de içeren yardımlar yapılabilir hâle gelmiştir.

Rekabet politikasının uygulandığı tüm ülkelerde devlet yardımlarının kontrolüne ilişkin bir sistem bulunmakta; ancak, Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 1994 yılında yürürlüğe girmesine rağmen devlet yardımlarının kontrolüne ilişkin bir sistem bugüne kadar kurulamadı.

Bildiğiniz gibi, her bir Avrupa Birliği ülkesinde devlet yardımlarına ilişkin bir teşkilat yok. Buradaki yardımlar genelde Komisyondan izin alınarak uygulanabilmekte. Ancak, bizim gibi geçiş dönemi ülkelerinde geçici olarak, yani tam üyelik sürecine kadar görev ifa etmek üzere devlet yardımları sistemi ve buna ilişkin bir düzenleme yapılması gereği ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere bu konuyla ilgili olarak Türkiye de uzunca süredir çalışmalar olmasına rağmen, en son, bu çalışmaların Rekabet Kurumunca yürütülmesine ilişkin bir kanun taslağı hazırlanıp Meclise gönderilmesine rağmen bu taslak daha sonra geri çekildi, "bu görevin bir başka kurumca yürütülmesi" şeklinde yeniden düzenlendi. Önümüzdeki günlerde herhâlde Meclisin önüne gelecektir diye bekliyoruz. Burada, kimin yürüteceği çok önemli olmamakla birlikte, bu sistemin bir an önce ülkemize ge-

tirilmesi ve özellikle bu kriz dönemlerinde önemli bir politika aracı olarak kullanılmasının önemli olduğunu düşünüyoruz.

Krize yönelik tedbir paketleri hazırlanırken rekabetçi kaygıların göz ardı edilmemesi bakımından rekabet otoritelerine rekabet savunuculuğu adına önemli görevler düşüyor.

Kriz dönemlerinde kamu yararı gerekçesiyle yoğunlaşmaların kontrolünden vazgeçilebilir mi; bilindiği üzere sık sık dile getirilen bir husustur. Buna gerekçe olarak da deniyor ki, “bundan vazgeçelim, nasıl olsa daha sonra bunlara yönelik denetimler yapılacağı için, daha sonra bu konularla ilgili gerekli incelemeler yapılarak gerekli işlemler yapılabilir.”

Bilindiği üzere yoğunlaşmaların kontrolü anlamında kullanılabilen diğer bir konu, batan firma savunmasıdır. Bugüne kadar, “Erciyes-Toros kararı, Uzel-Efe kararı, Vatan gazetesi kararı” olmak üzere üç defa Rekabet Kurulu kararına konu olmuştur. Bu dosyalar, batan firma savunması çerçevesinde değerlendirme yapılırken, her ne kadar firmaların bu konuda bir savunmaları olmamasına rağmen Kurulca dikkate alınarak sonuçlandırılmıştır.

Yalnız, batan firma savunması için üç temel koşul dikkate alınmaktadır: Birincisi; batan teşebbüsün pazar dışına çıkacak olması, rekabeti daha az kısıtlayacak birleşme ve devralma teklifi olmaması, batan teşebbüsün pazarda kalabilmesinin mümkün olmaması, birleşme ve devralma olmazsa batan teşebbüsün pazar payının devralana geçecek olması; genelde bu dosyaların üçünde var olan durumlardır, tespitlerdir. Bu tespitler çerçevesinde, devralan firmanın pazar payı daha yükseğe çıkmış olmasına rağmen, batan firma savunmasını dikkate almak suretiyle Rekabet Kurumu bunların birleşme ve devralma dosyalarını onaylamıştır.

Bir de, bu kriz dönemlerinde birleşme ve devralma incelemelerinin kısa sürede sonuçlandırılmasının çok önemli olduğunun altını çizmek lazım. Rekabet Kurulu da bu dönemde bunu olabildiğince hızlı bir şekilde uygulamaktadır. Rekabet sorunu olmayan dosyalar bir haftalık sürelerle bile sonuçlandırılabilmekte ve Kurul kararıyla tasdik edilebilmektedir.

Rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların ve uyumlu eylemlerin kontrolü anlamında, kriz dönemlerinde kartellere izin verilmeli mi; bugün bu çok tartışıldı, çok dile getirildi ve Mr. Bernard Phillips buna çok güzel bir şekilde cevap verdi; yapılan çalışmalarla, Amerika Birleşik Devletleri’nde 1933-1939 döneminde “National Industrial Recovery Act (NIRA)”ın uygulanması neticesinde toplam üretiminin yüzde 14 daha az üretildiğini çok güzel ortaya koydu, altını çizdi. Bunlara izin

vermek demek, tüketicinin daha kötü ürüne sahip olmasına “evet” demek, etkinlik arayışlarını kabullenmemek demek. Bu itibarla, kriz dönemlerinde kartellere izin verilmesinin mümkün olmayacağını, bu savunmaların hiçbir şekilde dikkate alınmaması gerektiğini söylüyoruz.

Bu kriz dönemlerinde Rekabet Kurumu uygulamalarına bir bakmak istiyorum. “Kriz dönemleri” derken, 2001 ve 2008 dönemlerinde Rekabet Kurumunun aldığı bazı kararlardan bahsetmek istiyorum.

2001 yılında “Turkcell kararı” almışız. Kurul, Turkcell’in cep telefonu distribütörlerine yaptığı ayrımcı uygulamalar nedeniyle hâkim durumunu kötüye kullandığına karar vermiş.

Yine aynı yıllarda, esnafın en tepesindeki Kuruluş olan TESK’e, esnaf ve sanatkârların uygulayacakları fiyat tarifelerinin ancak azami fiyat olarak uygulanabileceği ve bunu da fiyat tarifelerine yazmaları gerektiğine dair yazılı bir görüş göndermişiz.

“BBD, BİRİYAY, YAYSAT kararı”yla, özellikle, gazete dağıtım piyasasındaki bu firmaların, kendi bayilerine, diğerlerinin ürünlerini satmama konusundaki ayrımcı uygulamaları nedeniyle Kurumumuz, birlikte hâkim durum nedeniyle hâkim durumlarını kötüye kullandıklarına karar vermiş.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.’nin özelleştirilmesine yönelik olarak; diğer GSM şirketlerinin bu Telekom ihalesine katılamayacağına, Kablonet’in ayrılması gerektiğine, TTNET’in 6 ay içerisinde kurularak ayrı bir tüzel kişilik hâlinde faaliyetlerini yürütmesine dair karar vermişiz.

Keza, “Efes, Tuborg, Frito Lay, Coca-Cola, Mey”le ilgili münhasırlık içeren anlaşmalarına Rekabet Kurulunca verilen muafiyetlerin geri alınması yine bu dönemlerde gerçekleşmiş.

Keza, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun görüşülmesi esnasında Kurumca verilen katkılar olmuş. Bu katkılar çerçevesinde örneğin (“ilk defa olarak, üretim piyasasında faaliyet gösteren firmalar ile kontrol ettiği...”), biz burada kanun içerisine “kontrol” kavramını koymuşuz ve yüzde 20’yi geçemeyeceğini belirtmişiz.

Keza kanunun oluşumunda, bir dağıtımda yer alan firma eğer halka satış bölümünde de yer almak istiyorsa, bunlar için iki ayrı tüzel kişilik biçiminde hukuki ayırım yapması gerektiğine yönelik olarak katkılarda bulunmuşuz.

Arkadaşlar akaryakıt sektörü raporundan bahsettiler; burada, bu sektördeki mevcut yapısal rekabet sorunlarına değinilmekte. Kurum çalışanları diğer kurumlarla birlikte bu konuyla ilgili çalışmaları yürütmektedir. Keza, bunun da bir sonucu olarak, özellikle yapısal sorunlardan biri olan “intifa” sorunuyla ilgili, Danıştay’ın kararını da dikkate almak suretiyle Kurumumuz geçtiğimiz günlerde karar vererek; rekabet etmeme yasağına yönelik anlaşmalara, intifa gibi birtakım müesseseler kullanılarak dolanılmasına Kurumun sıcak bakmadığını, buna yönelik olarak bundan sonra işlem başlatacağını belirtti.

Keza, yakın tarihte aldığımız “Yalın ADSL kararı”nda, bu konuda BTK’ye ve Türk Telekomünikasyon A.Ş’ye bildirimde bulunarak, Yalın ADSL hattı verilebilmesine yönelik gerekli başvuruyu yapması yönünde karar almıştır.

Keza, tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazları pazarına rekabet getirmeyi amaçlayan bir karar var. Bildiğiniz üzere bugüne kadarki uygulamalarda, hastaneler, bir tıbbi cihazı nereden almışlarsa, ona bağlı bir şekilde, ihale mevzuatları gereğince servisini de mecburen ona yaptırmak durumunda kalıyorlardı. Bundan sonra, garanti süresini dolduran cihazların tamirlerini, servislerini o markanın hacrindeki diğer servis şirketlerinin de yapabilmesine yönelik bu kararı çok önemli bir karar olarak görüyorum.

Görüldüğü üzere burada anlatılan kararların tamamı, Rekabet Kurumu uygulamalarının rekabetçi bir piyasa yaratmayı amaçladığını, tüketicinin refahının artırılmasına yönelik olduğunu ortaya koymakta.

Rekabet Kurumu olarak rekabet savunuculuğu yaparken ne derece haklı argümanlarımızın olduğunu, eğer haklı argümanlara sahip değilsek rekabeti insanlara, topluma anlatmakta çok zorluk çekeceğimizi belirtmek anlamında bunları anlattım.

Şimdi, Kurumumuzun rekabet savunuculuğu kapsamında yaptığı faaliyetlerden bahsetmek istiyorum.

Rekabet kültürünün oluşturulmasına yönelik eğitimler yapılmakta. Kamu kuruluşlarının yöneticilerine, uzmanlarına ve denetim elemanlarına, meslek örgütlerine, barolara, sivil toplum örgütlerine yönelik rekabet hukuku eğitimleri olmaktadır.

Bu gördüğümüz resim, yaklaşık 157 avukatın katılımıyla son yapılan Gazi-antep Barosundaki eğitime ait. Yandaki resimler ise, bizim Kurumun son dönemde yaptığı staj uygulamalarından örnekler.

Biz bu staj uygulamalarına çok önem veriyoruz. Bu staj uygulamalarında, bir Staj Komisyonu oluşturarak, bu arkadaşlarımıza ilk hafta rekabet hukukuna yönelik dersler verilmekte, ikinci haftada ise, verilen bir senaryoyla uygulamalı olarak, bir tarafta savunma tarafı, öbür tarafta da Kurum raportörleri olmak üzere karşılıklı olarak çalışma yapmaktalar, daha sonra da bu çalışmalarını bir demoyla sunmaktadırlar. En son olarak da, kokteyl ve sertifika töreniyle bu şeyler tamamlanmaktadır.

Keza, rekabet savunuculuğu kapsamında üniversitelerle ilişkilerimiz bulunmakta. Erciyes Üniversitesiyle, geçtiğimiz yıl 7'ncisi yapılan, bu yıl Nisan ayında 8'incisi yapılacak olan Güncel Gelişmeler Sempozyumumuzu yapıyoruz.

Rekabet hukukunun diğer bir dalı olan iktisatla ilgili olarak Pamukkale Üniversitesiyle Rekabet Ekonomisi ve Politikası sempozyumlarına başladık.

Burada gördüğünüz de, daha önce “Niçin Rekabet” adını taşıyan kitapçığı geliştirerek ve yeniden düzenleyerek, başta tüketiciler olmak üzere müteşebbislerin, iş adamlarının, yöneticilerin ve çalışanların bilgi taleplerine yönelik olarak Rekabet El Kitabı hazırlandı ve dağıtıma sunuldu.

İlk defa bugün dağıtılan, rekabet hukuku terimlerinin doğru kullanılması-nın yaygınlaştırılması amacıyla Rekabet Terimleri Sözlüğü hazırlandı; bugünden itibaren de dağıtımına başlandı.

Erdal Hocamın Kurumumuz web sayfasında Rekabet Günlüğü diye bir bölümü vardır, Hocam orada rekabet hukukuna yönelik değişik konularda her gün yazılar yazmaktadır. Bu yazıların bir araya getirilmesi neticesinde “Nasıl Bir Rekabet Vizyonu” isiminde bu kitap oluştu. Bugünden itibaren onun dağıtımına da başladık.

Bu arada kısaca web sayfamızdan bahsetmek istiyorum. Web sayfamızı son dönemde bayağı geliştirdik. Web sayfamızla ilgili olarak bugün yeni bir uygulama yaptık; bugünkü sempozyumun hem yurtiçine, hem de yurtdışına canlı olarak yayını yapıldı.

Ayrıca, bizim bu sayfamızda kararlarımızı görebiliyorsunuz. “Yeni Ne Var” bölümünde, Kurul tarafından tebliği yapılan kararları görebilme imkânınız var. Etkinlikleri görebiliyorsunuz. Danıştay’ın bizim kararlarımız üzerine vermiş olduğu kararları görebiliyorsunuz, takip edebiliyorsunuz. Keza, Kurumun verdiği görüşleri buradan görebiliyorsunuz. Bu konuyla ilgili bir ayrıntıyı da hatırlatmak isterim. Paris’te yapılan 2008 Yılı Rekabet Günlerinde Rekabet Kurumumuzun

internet sayfası, rekabet otoritelerinin internet sayfalarının nasıl olması gerektiğine dair örnek olarak gösterilmiştir.

Rekabet savunuculuğu anlamında artık markalaşan bir faaliyetimiz var; o da, Perşembe Konferansları. Artık her hafta değil ama, 15 günde bir, 3 haftada bir, ayda bir olmak üzere dışarıya ve içeriye açık Perşembe Konferansları yapıyoruz; burada da, iş adamları, rekabet hukukunun profesyonelleri, değerli katılımcılar konuşmalar yapıyorlar. Daha sonra bu konuşmaları, yanda gördüğünüz Perşembe Konferansları adı altındaki bir kitapçık serimizde yayınlıyoruz.

Rekabet Mektubu ise, rekabete ilişkin duyarlılıkları anlatmak amacıyla 10 bine yakın muhataba geçtiğimiz günlerde Sayın Başkanımızın imzasıyla Kurum adına gönderilen mektuplar; burada, rekabete ilişkin duyarlılık anlatılmakta, bunların bilgilenmeleri sağlanmaktadır.

Rekabet Kurumu artık, burada gösterdiğimiz gibi, deneyimlerini uluslararası kurum ve kuruluşlarla paylaşmaktadır.

Şurada görmüş olduğunuz gibi, 100'ün üstünde ülkenin katılımıyla UNCTAD'nin "5'inci UN Konferansı"nı Antalya'da yaptık. Diğer ise, geçtiğimiz yıl 70 civarında ülkenin katılımıyla, elektronik anlamda belge toplama amacına yönelik karşılıklı deneyimlerin konuşulduğu "6'ncı Forensic IT Meeting." Bu çerçevede, sabah da bahsedildiği gibi, 2010 yılında İstanbul'da Rekabet Kurumuyla birlikte ICN'nin toplantısı yapılacak.

Kuruluş yıl dönümlerinde yapılan sempozyumlarımızı kitap hâline getiriyoruz. Bizim uzman arkadaşlarımız uzmanlıklarını aldıktan sonra, vermiş oldukları uzmanlık tezlerini kitap hâline getirip yayımlıyoruz. Şu ana kadar, 5 dönem boyunca uzman yardımcısı arkadaşların tezlerini kitap hâline getirildi; 6'ncısı da hazırlanıyor, önümüzdeki günlerde onlar da kitap olarak basılacak.

Diğer bir rekabet savunuculuğu yöntemimiz de, Rekabet dergimiz. Rekabet dergimiz, 3 ayda bir, akademisyenlerin ve kurum uzmanlarının rekabete yönelik makalelerini taşıyan bir dergi olarak çıkmakta. 2009'da, yenilenen hâliyle ve daha fazla makale içerecek şekilde çıkmaya devam edecek.

Sonuç:

Finansal kriz sürecinde rekabet politikasının etkin bir şekilde uygulanmaya devam edilmesi, gerek içinde bulunulan kriz ortamından çıkış açısından, gerekse orta ve uzun vadede yeni yapısal sorunlarla karşılaşılması açısından zaruridir.

Rekabet politikası uygulaması, finansal krizin olumsuz etkilerinin önlenmesinde çözümün bir parçasıdır.

Zamanlamanın, önlemlerin maliyetini belirlediği mevcut krizde, rekabet politikasının kendisine düşen işlevi etkin bir şekilde yerine getirmesi bakımından, rekabet otoritelerinin;

- * Özellikle birleşme ve devralma dosyalarında hızlı karar almaları,
- * Devlet yardımları mevzuatının ülkemizde bulunmaması sebebiyle, kriz nedeniyle alınacak devlet yardımı niteliğindeki tedbirlerde rekabetin sağlanmasına büyük önem verilmesi,

Bugün Bakanımız Sayın Egemen Bağış'ın söylediği, Sayın Başkanımızın da yer verdiği gibi, ben de bir temenni ve son söz olarak, “kriz geçer rekabet kalır” diyorum.

Nurettin KALDIRIMCI

Rekabet Kurumu Başkanı

Çok değerli dostlar, hepinize iyi akşamlar diyerek söze başlamak istiyorum. İlginiz için, katkınız için, katılımınız için hepinize minnettarım, çok teşekkür ediyorum. Kurulumuz adına, Kurumumuz adına, bu organizasyon adına saygılarımı, sevgilerimi sunuyorum. Bu organizasyonda emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Başta Kurumumuzda bu görevi üstlenen arkadaşlarımıza, organizasyon şirketinde görev alanlara, Konferans Merkezinde görev yapanlara teşekkürlerimi sunuyorum.

Tabii, “az zamanda çok şey konuşmak” gibi bir iddiayla yola çıktık. Krizi, rekabeti bütün dünya konuşuyor. Krizde ne yapılacağını bütün dünya tartışıyor. Biz, bir gün içinde, uluslararası akli da bir araya getirerek konuyu olgunlaştırmaya çalıştık. En azından, konuyu gündeme getirerek bir bakıma bu yönde bir çabayı, bir arayışı temsil ettik. İnşallah bu arayış bu çaba olumlu sonuçlar doğurur.

Temennimiz, daha önce söylediğimiz gibi, gelecek yıllarda artık krizi değil refahı, refahın adil paylaşımını, hayat kalitesini konuşmak olsun diyorum.

Hepinize tekrar saygılar, sevgiler sunuyorum.

www.rekabet.gov.tr
www.rekabet.gov.tr

BİLKENT PLAZA B3 BLOK
BİLKENT/ANKARA